

GSK

Sustainable Cities

2022-2026

Actoren van de Niet-Gouvernementele
Samenwerking

Februari 2021

Union des Villes
et Communes
de Wallonie asbl

INHOUDSTAFEL

Inhoudstafel	3
Afkortingen	5
1 Inleiding	6
2 Algemene context en risicoanalyse	9
2.1 Inleiding	9
2.2 Planetaire verstedelijking en bestuurstransformaties	11
2.3 De veranderende rol van de lokale overheden bij verstedelijking en bestuurlijke transformaties	13
2.4 Stakeholderanalyse van de internationale en Belgische ontwikkelingssector met betrekking tot verstedelijking en decentralisatie	16
2.5 Risico's en opportuniteiten	18
3 Veranderingstheorie	21
4 Strategische doelen	25
4.1 Strategisch doel 1: Co-creatie van de duurzame stad	26
1 Specifieke contextanalyse	26
2 benaderingen	29
3 Specifieke risicoanalyses	30
4.2 Strategisch doel 2: Capaciteiten om de duurzame stad vorm te geven	30
1 Specifieke contextanalyse	31
2 benaderingen	35
3 Specifieke risicoanalyses	36
4.3 Strategisch doel 3: Duurzame en inclusieve economische modellen voor de duurzame stad ...	37
1 Specifieke contextanalyse	37
2 benaderingen	41
3 Specifieke risicoanalyses	42
5 Relatie met andere GSK's	43
6 Synergie en complementariteit	52
6.1 Inleiding	52
6.2 Transversale opportuniteiten voor synergie & complementariteit	53
6.3 Opportuniteiten voor samenwerking m.b.t. doel 1 (co-creatie van het beleid)	54
6.4 Opportuniteiten voor samenwerking m.b.t. doel 2 (Capaciteitsopbouw)	55
6.5 Opportuniteiten voor samenwerking m.b.t. doel 3 (duurzame en inclusieve economische modellen)	55
6.6 Samevatting	55

7 Collectieve leerprocessen.....	57
Bijlage 1 - sleutelmomenten tijdens het redactieproces	60
Bijlage 2 - overzicht van landen en thema's.....	61
Bijlage 3 - nota's voor andere GSK's.....	62
Bijlage 4 - referentielijst	137
1 Algemene context en risicoanalyse	137
2 Strategische doelen	140
Bijlage 5 - contactgegevens van ANGS-leden.....	143

AFKORTINGEN

ANGS	Actoren van de Niet-Gouvernementele Samenwerking
CEMR	Raad van Europese Gemeenten en Regio's
CIB	Werkgroep Capaciteit en Institutionele Opbouw (UCLG)
CSO	Organisaties van de Civiele Maatschappij
DeLoG	Development Partners Network on Decentralisation and Local Governance
ECDPM	European Centre for Development Policy Management
FLACMA	Latijns-Amerikaanse Federatie van Steden, Gemeenten en Verenigingen van Lokale Overheden
DGD	Directoraat-Generaal Ontwikkelingssamenwerking en Humanitaire Hulp
DG INTPA	Directoraat-Generaal Internationale Partnerschappen (EC)
DG NEAR	Directoraat-Generaal Nabuurschapsbeleid en Uitbreidingsonderhandelingen (EC)
FAO	Voedsel- en Landbouworganisatie
GSK	Gezamenlijk Strategisch Kader
HLPF	Forum op Hoog Politiek Niveau over Duurzame Ontwikkeling (High Level Political Forum on the SDGs)
IA	Institutionele Actoren
ICLEI	Internationale Raad voor Lokale Milieu-Initiatieven
MUFPP	Milaan Pact voor Stedelijk Voedselbeleid (Milan Urban Food Policy Pact)
NPM	Nieuw Openbaar Bestuur (New Public Management)
NUA	Nieuwe Stedelijke Agenda (New Urban Agenda)
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
OMDM	Oxfam Wereldwinkels (Oxfam Magasins-du-monde)
SDG	Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen (Sustainable Development Goal(s))
KMO	Kleine en Middelgrote Ondernemingen
TOC	Veranderingstheorie (Theory of Change)
UCLG	De Verenigde Steden en Lokale Overheden (United Cities and Local Governments)
UCLG ASPAC	De Verenigde Steden en Lokale Overheden Azië – Stille Oceaan
UNACLA	Raadgevend Comité van de Verenigde Naties voor Lokale Autoriteiten
UNDESA	Departement Economische en Sociale Zaken van de Verenigde Naties
UNECE	Economische Commissie voor Europa van de Verenigde Naties
UNDP	Ontwikkelingsprogramma van de Verenigde Naties
UNITAR	Instituut voor Opleiding en Onderzoek van de Verenigde Naties
UVCW	Vereniging van Steden en Gemeenten van Wallonië
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten
WUF	Wereld Stedelijk Forum (World Urban Forum)

1 INLEIDING

Context

De rechterlijke basis voor de Gemeenschappelijke Strategische Kaders (GSK's) ligt vast in het Koninklijk Besluit van 11 september 2016 over niet-gouvernementele ontwikkelingssamenwerking. In een GSK stellen de Actoren van de Niet-Gouvernementele Samenwerking (ANGS) strategische doelen op waar ze gezamenlijk of complementair aan werken, op basis van een gemeenschappelijke contextanalyse van een land of thema. De deelnemers van een GSK zijn erkende ANGS, dus in principe enkel Organisaties van de Civiele Maatschappij (CMO's) en Institutionele Actoren (IA's). De doelstellingen van de GSK's zijn:

1. De coördinatie van en het overleg over strategieën tussen de actoren bevorderen;
2. Complementariteit of synergie tot stand brengen binnen de niet-gouvernementele samenwerking;
3. Collectieve leerprocessen op het vlak van de strategieën en de risico's verzekeren;
4. Een strategische dialoog voeren met de overheid.

Voorliggend GSK omhelst een periode van 5 jaar, met name van 2022 tot 2026. Het GSK zal het kader vormen waaraan de ANGS hun door DGD gesubsidieerde programma's zullen ophangen.

Introductie op het GSK Sustainable Cities

Het thematisch GSK Sustainable Cities verbindt ANGS die werken aan de processen van **verstedelijking, decentralisering en goed (lokaal) bestuur**. Het GSK linkt het Belgische beleid van ontwikkelingssamenwerking rond duurzame steden met internationale kaders, zoals de New Urban Agenda en de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's).

Het GSK Sustainable Cities telt **7 actieve leden**: Brulocalis, COTA, Echos Communication, Oxfam Magasins-du-Monde (OMDM), Rikolto, Union des Villes et Communes de Wallonie (UVCW) en de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG). Hoewel een aantal organisaties elkaar al kenden en er ad hoc al werd samengewerkt, is de intense samenwerking tussen de 7 leden een nieuw en zeer leerrijk proces. 4 organisaties schreven zich als observator in binnen het GSK Sustainable Cities: ARES, Bos+, Iles de Paix en Join For Water. De VVSG nam de rol van hoofdredacteur op voor de totstandkoming van het GSK.

De actoren van het GSK Sustainable Cities willen met het GSK en hun ontwikkelingsprogramma's bijdragen aan **één gemeenschappelijk doel**: *Promoten van Sustainable Cities wereldwijd, met name steden, gemeenten of afgebakende territoria waarbinnen de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (Sustainable Development Goals of SDG's) zijn gerealiseerd. De Sustainable City blijft binnen de ecologische grenzen van de planeet, en garandeert tegelijkertijd de sociale minimumvoorwaarden die nodig zijn voor het welzijn van haar inwoners.*

Meer concreet omschrijven de actoren de **duurzame stad** als volgt: *Duurzame steden zijn goed bestuurd steden en dorpen, die democratisch mee tot stand zijn gebracht door aanspreekbare verkozenen, transparante besturen, constructieve gemeenschappen en burgers, en een verantwoordelijke particuliere sector. Zij zijn in staat ecologisch verantwoorde, regeneratieve relaties tussen stad en platteland te ontwikkelen en tegemoet te komen aan de breed en maatschappelijk gedefinieerde behoeften van alle burgers, ook de kansarme en kwetsbare, zonder de behoeften van*

toekomstige generaties in gevaar te brengen. Duurzame steden zijn economisch divers en financieel stabiel. Ze ondersteunen hybride, meerlagige en niet-corrupte besluitvormingsmechanismen, ze verlenen toegang tot uiteenlopende vormen van burgerschap en emancipatie, en ze maken een rijke en diverse culturele expressie mogelijk. Ze maken deel uit van de bredere bestuursdynamiek van de staat, de regio en naburige nederzettingen. Goed bestuurde steden hanteren een op rechten gebaseerde aanpak, waarbij wordt gestreefd naar een evenwicht tussen verantwoordelijken die voorwaarden creëren en rechten respecteren, beschermen en waarmaken, en rechthebbenden die hun rechten actief nastreven en opeisen.

Het redactieproces

De actieve GSK-leden werkten van oktober 2020 tot februari 2021 aan de redactie van het GSK Sustainable Cities. Omwille van COVID-19 was het onmogelijk fysiek samen te komen in deze periode, wat toch zekere beperkingen met zich meebracht voor het proces. De GSK-leden **kwamen** tijdens de redactieperiode **1 keer per maand** digitaal **bij elkaar**, wat het totaal aantal bijeenkomsten van de stuurgroep op 5 bijeenkomsten brengt. Ondertussen werden nog digitale overlegmomenten ingepland met 'subgroepen' en werden uitwisselingen voorzien via e-mail en een SharePoint-map. Voor workshops en brainstorming werd de online tool Miro gebruikt.

De redactie van het GSK werd gestart en begeleid door de **hoofdredacteur** VVSG. Om het proces mee in goede banen te leiden, deed de hoofdredacteur een beroep op Steff Deprez van Voices that Count. Als **proces-supervisor** begeleidde hij samen met de hoofdredacteur enkele workshops en reflectiemomenten met de leden, en nam hij de uitwerking van een overkoepelende Theory of Change (TOC) op zich.

Voor de **algemene context- en risicoanalyse** werkte de hoofdredacteur samen met experts van het *Departement Architectuur, Afdeling Stedelijk Ontwerp, Stedenbouw, Landschap en Planning* van de KU Leuven, met name prof. Pieter Van den Broeck, dr. Clara Medina García en dr. Jeroen Stevens. Een draftversie van de contextanalyse werd ook voorgelegd en van commentaar voorzien door enkele (inter)nationale experts, namelijk Edgardo Bilsky (UCLG), Jean Bossuyt (ECDPM), Jessie Post (VNG), Joelle Piraux (Enabel), Marlène Simeon (PLATFORMA) en Sarah Bentz (CEMR).

Voor de redactie van de **strategische doelen** werd gewerkt met een trekker per doel, met name COTA voor doel 1, VVSG voor doel 2 en Rikolto voor doel 3. Per doel werd uitwisseling georganiseerd met de betrokken GSK-leden.

De **partners van de GSK-actoren** werden op verschillende momenten betrokken. De partners zijn zowel geografische sterk verspreid (België, Afrika, Azië en Latijns-Amerika) als divers in type actor (lokaal bestuur, koepelvereniging van lokale overheid, partner NGO enz.). Elke GSK-actor betrok in de eerste plaats zijn eigen partners bij het GSK, onder meer via e-mails, digitale overlegmomenten en vraag tot feedback. Op dinsdag 26 januari werd bovendien een gemeenschappelijke digitale workshop georganiseerd voor partners van alle GSK-leden (met simultane vertaling) waarin de algemene contextanalyse en de strategische doelen werden besproken. De deelnemende partners kwamen uit België, Benin, Burkina Faso, Democratische Republiek Congo, Marokko, Senegal, Tanzania en Zuid-Afrika.

Bijlage 1 bevat een meer gedetailleerd overzicht van de verschillende stappen en timing in het redactieproces.

Terminologie in het GSK

De **stad** is een metropool, stad, gemeente of afgebakend grondgebied. Binnen het GSK wordt de term 'stad' gebruikt voor elke vorm van menselijk woongebied, ongeacht de omvang hiervan.

Binnen het GSK wordt het onderscheid gemaakt tussen 2 types van actoren die in de stad actief zijn:

- **Lokale overheid:** gedecentraliseerde besturen met een politiek en administratief niveau.
- **Lokale actoren:** alle actoren op lokaal niveau, met uitzondering van de lokale overheid. Het betreft de civiele maatschappij, de private sector, academies, scholen, verenigingen, producentenorganisaties, gezinnen, individuele burgers enz.

2 ALGEMENE CONTEXT EN RISICOANALYSE

2.1 Inleiding

Nu 55% van de wereldbevolking in stedelijke gebieden woont - en verwacht wordt dat dit percentage tegen 2050 tot 70% zal stijgen - is de **snelle verstedelijking** een van de belangrijkste trends van de 21ste eeuw geworden. Steden worden hier gezien als menselijke nederzettingen in al hun verschijningsvormen, variërend van kleine gemeenten en secundaire steden tot megasteden en uitgestrekte grootstedelijke gebieden. Aangezien steden goed zijn voor 80% van de wereldeconomie, brengt een snelle verstedelijking meer welvaart, maar ook tal van ontwikkelingsproblemen met zich mee, zowel voor de steden als voor de omliggende voorsteden en landelijke gebieden. Stedelijke uitbreiding brengt dus zowel nieuwe kansen als nieuwe uitdagingen met zich mee voor bevolkingsgroepen wereldwijd.

Internationale fora hebben de gevolgen van de snelle verstedelijking al uitgebreid besproken, internationale agenda's opgesteld en zijn internationale doelstellingen overeengekomen, zoals die van de **VN 2030 Agenda voor duurzame ontwikkeling (SDG's)**, de **VN Habitat New Urban Agenda (NUA)** en de **Klimaatovereenkomsten**. Deze agenda's benadrukken echter grote uitdagingen voor de implementatie in alle landen: hoewel verstedelijking ongekende mogelijkheden voor een verbetering van het leven met zich mee heeft gebracht, moeten er dringend meer interventies komen om de stedelijke overgang te structureren binnen de domeinen van stedelijke en regionale regeneratie en ontwikkeling, buurtplanning, stedelijke ecologie, wederopbouw na een ramp, democratische participatie en een oprechter "recht op de stad" voor iedereen. Dergelijke stedelijke interventies moeten helpen bij de ontwikkeling van strategieën om de verstedelijkingsprocessen in goede banen te leiden door de integratie van ecologische, sociaaleconomische, sociaalpolitieke en culturele agenda's. Tegelijk zou er meer samenwerking moeten komen tussen stakeholders van de civiele maatschappij, de overheid, de private sector en de hybride vormen.

De verdere verstedelijking gaat gepaard met voortdurende **bestuurlijke veranderingen**, waarbij bevoegdheden en middelen tussen de verschillende bestuurslagen worden verschoven. Dit heeft een impact op de betrekkingen tussen deze bestuurslagen, de particuliere sector en de civiele maatschappij en beïnvloedt de manieren waarop de verstedelijkingsproblemen worden aangepakt. SDGS 11 "Duurzame steden en gemeenschappen", 16 "Vrede, veiligheid en sterke publieke diensten" en 17 "Partnerschap om doelstellingen te bereiken", en meer in het bijzonder de NUA, benadrukken de rol van lokale overheden in de aanpak van maatschappelijke uitdagingen. Het belang van steden als bestuursentiteiten en een goed bestuur van menselijke nederzettingen zijn van cruciaal belang voor de aanpak van de uitdagingen van de verstedelijking en de algemene implementatie van de SDG's. Duurzame steden zijn goed bestuurde steden en dorpen, die democratisch mee tot stand zijn gebracht door aansprekbare verkozenen, transparante besturen, constructieve gemeenschappen en burgers, en een verantwoordelijke particuliere sector. Zij zijn in staat ecologisch verantwoorde, regeneratieve relaties tussen stad en platteland te ontwikkelen en tegemoet te komen aan de breed en maatschappelijk gedefinieerde behoeften van alle burgers, ook de kansarme en kwetsbare, zonder de behoeften van toekomstige generaties in gevaar te brengen. Duurzame steden zijn economisch divers en financieel stabiel. Ze ondersteunen hybride, meerlagige en niet-corrupte besluitvormingsmechanismen, ze verlenen toegang tot uiteenlopende vormen van burgerschap en emancipatie, en ze maken een rijke en diverse culturele expressie mogelijk. Ze maken deel uit van de bredere bestuursdynamiek van de staat, de regio en naburige nederzettingen. Goed bestuurde steden hanteren een op rechten gebaseerde aanpak, waarbij wordt gestreefd naar een evenwicht tussen

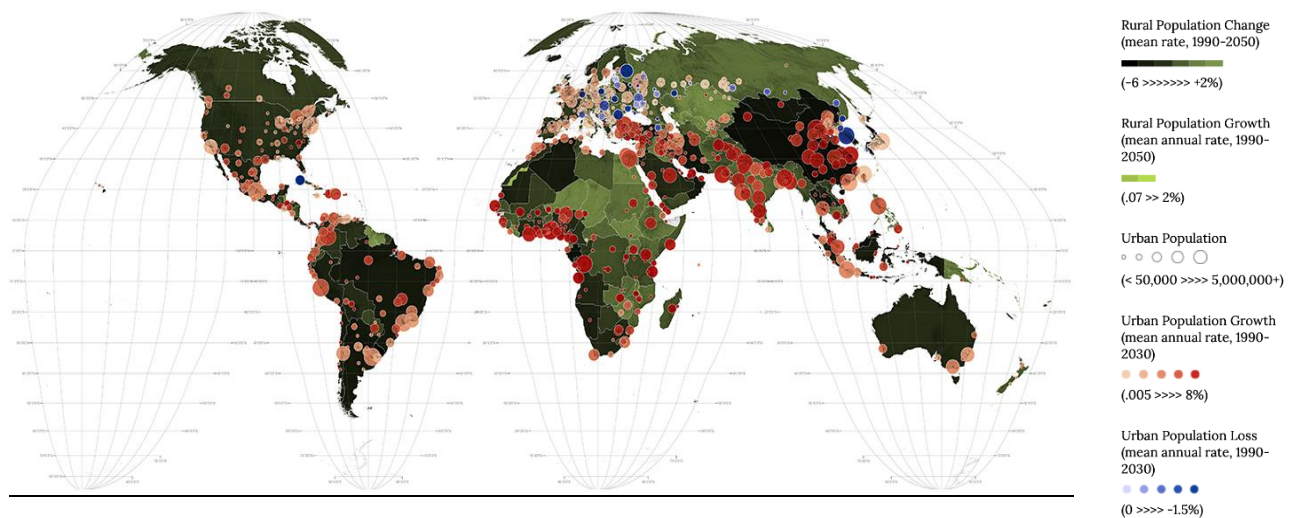
verantwoordelijken die voorwaarden creëren en rechten respecteren, beschermen en waarmaken, en rechthebbenden die hun rechten actief nastreven en opeisen.

Afbeelding 1. Woordenwolk van de dimensies waarop duurzame en goed bestuurde steden betrekking hebben.

Om de bestuursdynamiek en de uitdagingen met betrekking tot verstedelijking te onderzoeken en te benaderen, is een **breed perspectief** nodig waarin verstedelijking wordt gezien als een combinatie van ecologische, materiële, technologische, sociale, sociaaleconomische, cognitieve, sociaal-politieke, sociaal-culturele en discursieve transformaties. Een dergelijk perspectief is sociaalecologisch en benadrukt de onderlinge afhankelijkheid van menselijke nederzettingen en de natuurlijke ecosystemen waarin ze zich bevinden. Het helpt ons ook om rekening te houden met de sociaaleconomische drijfveren van verstedelijking en de verankering van macht en ongelijkheid, maar ook met het feit dat mensen in staat zijn tot sociaalecologische innovatie en transformatie. Het ondersteunt de analyse van het bestuur waarbij bestuur wordt beschouwd als de hybride, meerlagige en op meerdere actoren gebaseerde manieren waarop sociale relaties worden georganiseerd en beslissingen worden genomen. Het gaat hier dan om logica's die gebaseerd zijn op hiërarchie, markt, netwerk en solidariteit. Er moet rekening worden gehouden met de vele interacties tussen overheids-, private en maatschappelijke actoren en met de wijze waarop deze interacties worden gestructureerd door geïnstitutionaliseerde afspraken op verschillende niveaus.

2.2 Planetaire verstedelijking en bestuurstransformaties

Afbeelding 2. Verandering plattelands-/stedelijke bevolking 1990-2050. Bron: Atlas of the end of the World

Verstedelijking in de ruime zin van het woord heeft planetaire proporties aangenomen. In het zogenaamde 'antropoceen' heeft de menselijke aanwezigheid nu invloed op het volledige planetaire ecosysteem, en dit door het gebruik van land, de groei van stedelijke nederzettingen, de intensivering van landbouw en ontbossing, de vermenselijking en het beheer van de natuur en de algehele commercialisering van het gemeengoed. In deze verstedelijkte wereld vervagen duidelijke scheidingslijnen en grenzen tussen landelijke en stedelijke manieren van leven tot uitgestrekte netwerken van extractie, productie, consumptie en uitwisseling. Dit brengt onvermijdelijk een reeks nieuwe sociaalecologische opportuniteiten en uitdagingen met zich mee. Steden stimuleren economische welvaart, sociale integratie, culturele innovatie, progressieve bestuursvormen en directe democratie, en ecologische vooruitgang, maar leiden ook tot crisissituaties gekenmerkt door ecologische verloedering, politieke conflicten, sociale uitsluiting en ontheemding. Het verstedelijkingsproces verandert de relaties tussen stad en platteland. En dan hebben we het over voedselnetwerken die wereldwijde voedingsketens en -markten creëren op basis van geïndustrialiseerde landbouw. Reacties hierop onder de vorm van onder meer landherstel, hoogtechnologische precisielandbouw, gezinslandbouw, initiatieven voor stedelijke landbouw en stedelijk voedselbeleid vormen alternatieve benaderingen.

Globale verstedelijking ging hand in hand met **verdere bestuurstransformaties**. Na eeuwen van opkomende gecentraliseerde natiestaten heeft de mondialisering geleid tot verdere schaalvergroting in globale politieke en handelsorganisaties, globale stedelijke netwerken en multinationale ondernemingen, maar ook tot de devolutie van macht naar regio's, grootstedelijke gebieden, steden en stedelijke en landelijke lokale autoriteiten. Tegelijk zijn de relaties tussen de staat, de private sector en de civiele maatschappij veranderd. Er werden managementbenaderingen en neoliberale 'global city'-modellen via publiek-private partnerschappen geïntroduceerd, maar ook lokale, regionale, nationale en mondiale burgerbewegingen werden getriggerd. Sommige van die laatste zijn, hoewel ze zeer uiteenlopend zijn, wereldberoemd, zoals de bezettingsbewegingen in Barcelona en New York, inheemse reacties in La Paz, Lima en Quito, politiek protest in Istanboel, Hongkong en Bangkok, volksbewegingen in Santiago en Bogota en de Arabische lente in Caïro en Beiroet. Ook (sociaal) innovatieve vormen van gemeenschapsvorming, zoals community land trusts, woningcoöperatieven, lokale ruilhandelsystemen en stedelijke landbouwcoöperatieven rijzen als paddenstoelen uit de grond in kleine en middelgrote steden over de hele wereld.

Verstedelijking en bestuurstransformatie zijn **geografisch (en sociaal, economisch, politiek, cultureel, enz.) uiteenlopend**. Na het koloniale tijdperk heeft Latijns-Amerika in de 19de en vooral de 20ste eeuw een gestage verstedelijking gekend. Deze werd in de hand gewerkt door mijnbouw en winningsindustrieën, agro-industriële vormen van landbouw en monoculturen, ontbossing, en massamigratie en slavernij of goedkope arbeidskrachten. Door de grootschalige winning van hulpbronnen, de wijdverbreide vervanging van import, de industrialisering en de massale migratie van het platteland naar de steden zijn enkele van de sterkst gescheiden megasteden ter wereld ontstaan, zoals Buenos Aires, Mexico City en São Paulo. Het continent heeft oligarchisme, populisme en democratisering gekend en heeft een lange traditie van sociale bewegingen. Er zijn nog steeds enkele zwakke elitaire en cliëntelistische staten, maar er zijn ook burgerbewegingen opgekomen die het bestuur van grote (b.v. Medellín, Santiago, Quito, Curitiba) en kleinere randsteden en zelfs van nationale democratieën (Bolivia, Ecuador, Chili, Costa Rica) hebben veranderd. In Azië behoren Chinese, Indiase en Zuid- en Zuidoost-Aziatische steden vandaag tot de snelst groeiende stedelijke agglomeraties. Sommige zijn zelfs uitgegroeid tot 's werelds snelst groeiende economieën als gevolg van hoge exportcijfers, de exploitatie van arbeidsmarkten met lage inkomens en een ongekennde accumulatie van overschotten in onroerend goed. Hoewel Tokio al eerder verstedelijkte, is het nog steeds een van de grootste stedelijke gebieden ter wereld, en dit sinds het midden van de 20ste eeuw. Vandaag telt de stad naar schatting 38 miljoen inwoners. Ook de stedelijke opportuniteiten en uitdagingen in minder bekende secundaire steden nemen toe. Aziatische landen hebben bovendien zeer uiteenlopende bestuurssystemen. Op het eerste gezicht zijn die soms sterk gecentraliseerd, maar bij nader inzien blijken ze vaak een mengvorm van nationale, regionale, lokale interacties tussen de overheid en de burgers en de stad en het platteland. Afrika is nog steeds het wereldwijde epicentrum van koloniale en neokoloniale extractie, en steden als Nairobi, Kinshasa, Johannesburg, Dakar, Caïro en Lagos groeien nu uit tot de verstedelijkende centra van het continent. Dit leidt tot snelgroeiende megasteden, toenemende randverstedelijking en een verregaande transformatie van het platteland. In plaats van industrialisering zijn diensten en (informele) activiteiten met een lagere productiviteit belangrijke drijfveren. Naar verwachting zal 55% van de globale bevolkingsgroei zich de komende decennia concentreren in Afrika waardoor de stedelijke bevolking er tegen 2050 verdrievoudigd zal zijn. Nationale staten zijn vaak zwak, sommige sterk gecentraliseerd, maar er wordt geëxperimenteerd met een decentralisatie van de macht naar regio's en steden. Hoewel er nog steeds sprake is van een structureel onevenwicht in de stedelijke structuur van Afrika, winnen duizenden secundaire steden en gemeenten aan belang. Deze trend zal zich naar verwachting in de nabije toekomst voortzetten en de sociaalecologische uitdagingen voor deze steden vergroten. Sommige liggen in de nabijheid van grootstedelijke centra, maar er ontstaan ook nieuwe stedelijke agglomeraties als gevolg van demografische veranderingen op het platteland. De impact van de private sector is over het algemeen groot. Dat blijkt bijvoorbeeld uit de rol van internationale vastgoedontwikkelaars in vele hoofdsteden.

België is een bijzonder geval in Europa en een voorbeeld van een eeuwenoude verstedelijking en verschillende stadia van ontstedelijking en herverstedelijking. Het land heeft een geheel eigen wijze van stadsuitbreiding gekend. Na een opmerkelijke mix van meerlagige stedelijke netwerken, een intensivering van de landbouw en transformaties in steden en op het platteland, is nu twee derde van het land bedekt met stedelijke wildgroei, die leidt tot een geleidelijke vervaging van de stedelijke en niet-stedelijke grenzen. De afgelopen decennia hebben het herstel van vervallen industrieterreinen, een strategische ruimtelijke ordening en de "stedelijke projectmodus" in heel wat steden voor hernieuwde aandacht gezorgd. Daardoor lopen ze echter ook het risico te worden geconfronteerd met vastgoedspeculatie, een toename van het toerisme en gentrificatie, gepaard gaand met steeds meer grondgebruik. Eeuwen van verstedelijking hebben ook geleid tot voortdurende bestuurlijke veranderingen, waardoor een specifieke mengvorm van staat/private sector civiele maatschappij is

ontstaan. De decentralisatie van de macht naar de regio's heeft de staat ondertussen aanzienlijk geherstructureerd, maar de lokale overheden ook meer bevoegdheden gegeven. De middelen zijn echter niet altijd gevolgd. De uitbesteding van overheidsdiensten aan de private sector, de groeiende ongelijkheid en de druk op de democratie hebben geleid tot een herstructurering van het middenveld van sociale partners en tot nieuwe reacties van de civiele maatschappij die op zoek gaat naar nieuwe publiek-burgerlijke partnerschappen. Dankzij de decentralisatie van de besluitvorming kunnen gemeenten experimenteren met nieuwe allianties tussen de publieke, privé- en burgerlijke sectoren om het pad te effenen voor meer op samenwerking en co-creatie gerichte manieren van stadsontwikkeling.

2.3 De veranderende rol van de lokale overheden bij verstedelijking en bestuurlijke transformaties

Verstedelijking en bestuurlijke veranderingen hebben een rechtstreekse impact op de rol en prestaties van lokale overheden en hun relatie met andere actoren. Deze rollen en relaties evolueren ook voortdurend en reageren op contextuele omstandigheden en globale bestuurstrends.

Sinds kort vloeit de **drang naar decentralisatie en subsidiariteit** voort uit de trends van staatscentralisatie en de toepassing van markt- en bedrijfslogica's die worden verspreid door het nieuw openbaar bestuur (New Public Management). Deze beweringen, zoals bijvoorbeeld een deel van de aanbevelingen van de EU en de overkoepelende wereldorganisatie Verenigde Steden en Lokale Overheden (United Cities and Local Governments), zijn gebaseerd op de veronderstelling dat lokale overheden het dichtst bij de mensen, hun behoeften en hun kennis staan. Volgens hen is het lokale niveau het beste niveau om uitdagingen aan te pakken, in te spelen op de behoeften van de mensen, de toewijzing van middelen te vernieuwen en samen te werken met mensen die met uiteenlopende problemen te maken hebben (zie tabel 1). Het lokale niveau kan duurzame ontwikkeling "democratiseren" door lokale agenda's te ontwikkelen en dat is noodzakelijk om de haalbaarheid en efficiëntie van decentralisatie te vergroten en een oplossing te vinden voor de complexe en vaak sectoroverschrijdende problemen waarmee steden worden geconfronteerd. Er moet echter ook rekening worden gehouden met tegenstrijdigheden tussen de retoriek van democratie als een essentiële dimensie van een goed bestuur en bestuursvormen die steeds autoritairder worden.

Tabel 1. Taken voor alle regeringsniveaus. Bron: VN-rapport "Challenges and way forward in the urban sector. Sustainable Development in the 21st century (SD21)", 2012.

	LAND USE	BUILDINGS / REGULATION	PUBLIC BUILDINGS; leading by example	ENERGY / INFRASTRUCTURE	ENERGY / PRODUCTION; leading by example	MOBILITY / INFRASTRUCTURE	MOBILITY / PUBLIC TRANSPORT	FINANCING
National government	National land use priorities	National land use & building act, guidelines, specifications	Parliament building, ministries, universities hospitals, ...	National and supra-national grid	National policies, taxation	National & supra-national networks, possibly airports, railroads	Possibly nationally owned railways and airlines	Income & business tax, VAT, etc. Sovereign bonds & loans from markets
Metropolitan / regional government	Regional plan, land use principles, e.g. densities		Educational facilities, regional utilities, hospitals, ...	Fixed areas for wind farms	Large scale energy production; areas for biomass production	Tram, BRT and metro lines, pedestrian and cycle routes, roads	Regional public transport, pricing	Subsidies from national government, Share of local income tax, fees for service
Local government, cities	Zoning & detail plan, real estate policies for city-owned land,	Local building ordinance, building control	City Hall, schools, fire stations, daycare centres, ...		Local, publicly owned energy production	Tram, BRT & metro lines, walkways, cycle routes, roads, parking	Municipal public transport, pricing	Local income & real estate tax; fees, possibly municipal bonds & loans
Citizen, other stake-holders	Participatory urban planning	Petitions for building preservation and right to comment permits	User feedback, right to comment project proposals	(Local, neighborhood scale infra for renewable energy)	Local, cooperative renewable energy production	(Private roads)	User feedback	Taxpayers, participatory budgeting

Ondanks de wereldwijd opkomende decentraliseringstrends blijft er bezorgdheid bestaan over de beschikbaarheid van stabiele en toereikende juridische en bestuurlijke kaders en zowel financiële als menselijke middelen voor lokale overheden en besturen om de opbouw van lokale instellingen te ondersteunen. De nationale en regionale overheden worden verzocht om de lokale overheden van middelen en bevoegdheden te voorzien, terwijl de lokale overheden verantwoordelijk blijven voor een efficiënte openbare dienstverlening en de waarborging en ondersteuning van de democratie. Het gaat dan onder meer om claims die erop gericht zijn de toegang tot financiering voor steden te waarborgen, de privatisering en inkringing van overheidsdiensten die volgden op NPM-hervormingen terug te draaien, en beginselen van goed bestuur met betrekking tot bureaucratie, zoals transparantie, rekenschap en inclusiviteit, te herstellen. Dit omvat ook de digitalisering van overheden en diensten met het oog op meer inclusiviteit, efficiëntie en nauwe banden tussen lokale overheden en burgers. Voorts duiken er trends op die aandacht besteden aan een bestuur op meerdere niveaus, waarbij wordt gestreefd naar een grotere complementariteit van beleid en strategieën tussen de verschillende lagen van regeringen en overheidsdiensten, een verdeling van de overheidsmiddelen over de verschillende bestuurslagen en een herstel van het evenwicht tussen sociale en territoriale ongelijkheden.

Samenwerking tussen gemeenten bestaat al lang en is ook wijdverbreid. Het doel is de inspanningen van verschillende gemeenten op het gebied van water, energie, vervoer, segregatie, afval, huisvesting en voedselvoorziening te coördineren, het stedelijk beleid af te stemmen op andere bestuursniveaus en tot een integrale en coherente benadering te komen. In deze context is ook planning op grootstedelijk niveau (d.w.z. strategieën en beleid ontwikkeld voor de regio Kortrijk-Lille of de Gentse kanaalregio in België, de stadsregio's Rotterdam, Genève en Barcelona in Europa, of de grootstedelijke regio's van São Paulo, Noordoost-Illinois of Nairobi in het algemeen) ontstaan als een tussenschaal, die soms wordt geformaliseerd in specifieke grootstedelijke planbureaus. Ten slotte worden stedelijke netwerken en uitwisselingen van ervaringen over de hele wereld uitgebreid, waardoor steden in

verschillende contexten van elkaar kunnen leren. Soms behandelen ze specifieke kwesties, soms vallen ze onder overkoepelende supragemeentelijke internationale programma's en organisaties, zoals die van de VN en de EU. De trend naar samenwerking en netwerkvorming tussen gemeenten verandert ook het mondiale bestuur, waarbij gemeenten lobbyen om bij besluitvormingsprocessen te worden betrokken en nationale, Europese en internationale agenda's implementeren.

Wat de betrekkingen tussen lokale overheden en andere stedelijke actoren betreft, blijft het tijdperk van publiek-private partnerschappen wereldwijd voortduren. Het wordt echter ook op de proef gesteld door tal van **experimenten die erop gericht zijn de reikwijdte van partnerschappen te verruimen en alle stedelijke actoren bij het lokale bestuur en de besluitvorming te betrekken**. Deze experimenten proberen collectieve intelligentie te triggeren en zien niet-publieke actoren als slimme partners om stedelijke problemen mee te definiëren, mee oplossingen en diensten uit te werken en samen beleidsvormen en programma's te implementeren. De opkomst van sociaal innovatieve samenwerkingsverbanden tussen verschillende actoren, waarbij niet alleen privéactoren betrokken zijn (bv. participatieve processen van beleidsvorming en -implementatie, gedeeld beheer van openbare middelen, stadslabo's of adviesraden), hangt af van de gevestigde institutionele bestuurskaders op lokaal niveau, maar draagt ook bij tot de transformatie van deze laatste. Samenwerking tussen en gezamenlijke acties van verschillende actoren op het gebied van stedelijk bestuur hangen bovendien af van en bouwen voort op eerdere relaties tussen lokale overheden en burgerorganisaties en burgers en de burgerzin van de verschillende actoren. Dit is gerelateerd aan de ontwikkeling en de transformatie van de socialezekerheidsstelsels en de openbare dienstverlening in elke geografische context, en aan de transformatie van de institutionele kaders en het beleid met betrekking tot de openbare dienstverlening en de participatie. Toch worden niet alleen institutionele kaders hervormd. Er worden ook inspanningen geleverd om de vaardigheden en capaciteiten van zowel overheidsinstanties en -administraties als civiele actoren bij te schaven en te versterken, zodat zij in staat zijn hun standpunten en belangen kenbaar te maken en te kunnen meewerken aan coalities met meerdere actoren en de uitwerking van beleidslijnen.

De aanpak van de COVID-19-pandemie sinds 2020 levert verscheidene voorbeelden op waaruit blijkt hoe belangrijk de **rol van het lokale niveau, de lokale overheden en actoren is voor de opbouw van weerbaarheid en de aanpak van noodsituaties en crisissen**. In sommige gevallen kon snel worden opgetreden dankzij reeds bestaande institutionele kaders en sterke netwerken van actoren die konden worden geactiveerd en geheroriënteerd met het oog op de nieuwe noodsituatie. Maar ook de beschikbaarheid van overheidsmiddelen en de kracht van de plaatselijke besturen vormden een doorslaggevende factor. Sommige lokale overheden slaagden erin bestaande mechanismen van de verzorgingsstaat nieuw leven in te blazen. Dit was het geval in verschillende Belgische en Nederlandse steden en in New York. Een aantal lokale overheden in Latijns-Amerika (bv. Quito) en Afrika (bv. Kampala) innoveerden dan weer op het gebied van dienstverlening en coördinatie van de actoren om de noodsituatie het hoofd te bieden. In landen in zwakkere posities hebben de civiele maatschappij en sociale bewegingen de strijd tegen COVID-19 voornamelijk opgenomen door middel van grootscheepse bewustmakingsacties, de bescherming van de rechten van werknemers, de distributie van gezondheidsmateriaal, voeding, onderdak ... Vaak konden ze daarbij rekenen op de steun van lokale gemeenten en regio's. Dit was bijvoorbeeld het geval in Brazilië en heel wat steden in de VS. COVID-19 was ook een hele uitdaging voor de relaties en de wederzijdse ondersteuning tussen regerings- en bestuurslagen. Er was sprake van een hernieuwde centralisering van de besluitvorming met betrekking tot de aanpak van de crisis, bijvoorbeeld wanneer een soort van "noodtoestand" werd uitgeroepen, waardoor de bevoegdheden van de nationale regeringen werden uitgebreid ten nadele van de regio's en/of gemeenten. Daarnaast zagen we ook een decentralisatie en overdracht van extra

bevoegdheden en middelen naar de regio's en de lokale overheden, al dan niet met de nodige financiering.

De huidige stedelijke uitdagingen zetten ook aan tot **transversaliteit en geïntegreerde territoriale benaderingen in de beleidsvorming en in het werk en de prestaties van overheidsinstanties en besturen**. In dit opzicht kan ruimtelijke ordening een belangrijke hefboom zijn voor een meer geïntegreerde, participatieve en gecoördineerde aanpak van duurzame ontwikkeling. Er ontstaan namelijk steeds sterkere banden tussen verschillende beleidsdomeinen en territoriale dimensies en niveaus. De snelle verstedelijking brengt niet alleen ecologische en bestuurlijke transformaties met zich mee. Het heeft ook een impact op de sociale verhoudingen als geheel, met gevolgen voor de geestelijke en lichamelijke gezondheid van de mens, voedselsystemen, arbeidsmarkten, economische systemen, onderwijs en kennisproductie, genderverhoudingen en -ongelijkheden, armoedemechanismen, enz. Intersectoraal werk in de stedelijke sfeer werd reeds benadrukt tijdens de uitwerking van de VN 2030-agenda, waarin wordt erkend dat 65% van de doelstellingen niet kan worden gerealiseerd zonder de actieve betrokkenheid van lokale overheden. Dit beïnvloedt de manier waarop lokaal beleid en lokale programma's worden opgezet en uitgevoerd, en zet aan tot innovaties in de manier waarop lokale overheden werken. Hoewel deze vaak geneigd zijn om als vrij los van elkaar staande silo's te werken, stimuleert de lokalisering van de SDG's en de NUA transversale en sectoroverschrijdende langetermijnstrategieën en -plannen. Soms worden nationale beleidslijnen en programma's inderdaad omgezet in concrete acties op lokaal niveau, maar vaak nemen de lokale autoriteiten het initiatief om de door de nationale regeringen nagelaten leemten op te vullen en zo een "bottom-up"-actie te stimuleren. Tijdens dit proces evolueert de rol van de plaatselijke autoriteiten en besturen tot die van coördinator van de inspanningen, vaardigheden, middelen en belangen van alle stedelijke actoren. Zij coördineren de relaties tussen de lokale en andere bestuursniveaus.

Het aanpakken van de problemen die worden aangekaart in de SDG's die het sterkst verband houden met duurzame steden en bestuurlijke transformaties (d.w.z. SDG's 11, 16 en 17) zal daadwerkelijk bijdragen aan en een invloed hebben op de inspanningen die worden geleverd om heel wat andere SDG's aan te pakken die betrekking hebben op de stedelijke context en om de gewenste systeemveranderingen tot stand te brengen. "Duurzame verstedelijking" wordt door de UCLG immers ook beschouwd als de dimensie die "**de onderlinge verbanden en interacties tussen de verschillende dimensies van de SDG's en andere agenda's** belichaamt". Het is dus de bedoeling om "niemand achter te laten", de mechanismen aan te pakken die tot uitsluiting leiden, en iedereen toegang te verschaffen tot dienstverlening. Dit garandeert dan duurzame en inclusieve stedelijke economieën, en stimuleert onderlinge verbondenheid door partnerschappen met meerdere stakeholders.

2.4 Stakeholderanalyse van de internationale en Belgische ontwikkelingssector met betrekking tot verstedelijking en decentralisatie

Zoals in het vorige hoofdstuk werd aangehaald, worden lokale overheden wereldwijd vertegenwoordigd door **verenigingen van steden en gemeenten**. Deze overkoepelende organisaties bestaan op subnationaal, nationaal, regionaal, continentaal en wereldwijd niveau. Zij willen **de kwaliteit van het lokale beleid verbeteren en de lokale democratie versterken**. Zij verdedigen de belangen van hun leden naar andere regeringsniveaus en instellingen toe, verstrekken hen informatie, advies en opleiding, en zorgen voor netwerking en uitwisselingen. Zij slaan ook een brug naar internationale agenda's door zich bijvoorbeeld te focussen op de lokale vertaling van de SDG's of door

de internationale klimaatagenda een lokale dimensie te geven in een 'verdrag van burgemeesters' voor klimaat & energie. UCLG is de overkoepelende wereldorganisatie van lokale en regionale overheden en hun verenigingen. Zij werkt in regionale afdelingen, waaronder UCLG-Africa (Afrika), FLACMA (Latijns-Amerika), CEMR (Europa) en UCLG ASPAC (Azië). Verschillende werkgroepen en afdelingen binnen deze netwerken richten zich op een gedecentraliseerde samenwerking en lokalisering van de SDG's, waaronder de werkgroep CIB (Capacity and Institution Building) binnen de overkoepelende wereldorganisatie UCLG, en PLATFORMA binnen de Europese vereniging CEMR.

Niet alleen wordt gestreefd naar een meer betekenisvolle vertegenwoordiging en invloed van het lokale niveau op de mondiale en internationale agenda's, **tal van internationale instellingen benadrukken ook de rol van lokale actoren, waaronder lokale overheden, bij de ontwikkeling van een duurzamere samenleving.** Zo werkt de OESO actief aan een territoriale aanpak van de SDG's en een gedecentraliseerde ontwikkelingssamenwerking. Daarbij krijgen lokale actoren en overheden een prominente rol binnen de Verenigde Naties (onder meer via UN-Habitat, UNECE, UNITAR, UNDESA, UNACLA, FAO en UNDP), de Europese Commissie (bv. DG INTPA, DG NEAR) en andere internationale netwerken (bv. ICLEI, Cities Alliance, DeLoG, Milan Urban Food Policy Pact, C40, Resilient Cities Network, enz.)

Decentralisatie en lokaal bestuur staan sinds het begin centraal in de Belgische ontwikkelingssamenwerking, zoals vermeld in het "Conceptueel raamwerk voor Belgische steun aan decentralisatie en lokaal bestuur" (2008). De Belgische strategie is doorheen de jaren geëvolueerd van een meer technische en institutionele aanpak (vooral gericht op lokale overheden) naar een meer politieke aanpak en benadering met meerdere actoren (gericht op lokaal bestuur). Daarbij wordt territoriale ontwikkeling bijvoorbeeld ondersteund door de betrokkenheid van de private sector bij de dynamiek van de lokale economische ontwikkeling of de burgerparticipatie en door co-creatie van overheidsacties. Een aanpak op basis van meerlagig bestuur is ook de leidraad geweest voor de Belgische samenwerkingsstrategie van 2008 tot nu. Door te steunen op deze benadering van een lokaal bestuur op meerdere niveaus en met meerdere actoren erkennen verschillende actoren binnen de ontwikkelingssamenwerking het belang van het lokale niveau bij de overgang naar een duurzame wereld. Hiertoe behoren NGO's, institutionele actoren, DGD, Enabel en andere actoren van de civiele maatschappij. Bovendien heeft een van de wereldwijde uitdagingen in de strategie 2030 van Enabel betrekking op verstedelijking, en van daaruit ontstaat ook het verband met de andere uitdagingen inzake vrede en veiligheid, klimaatverandering, menselijke mobiliteit en sociale en economische ongelijkheid. De aanpak van de mensenrechten, een van de pijlers van de Belgische ontwikkelingssamenwerking, krijgt een specifieke invulling binnen het domein van bestuur en decentralisatie. De actoren vullen elkaar vaak aan bij de ondersteuning van de verantwoordelijken (vaak lokale autoriteiten) en de houders van rechten (burgers, private sector, maatschappelijke organisaties, enz.) en daarbij besteden zij aandacht aan gemarginaliseerde en kwetsbare groepen.

Tot op vandaag bestaan er bilaterale en project gerelateerde partnerschappen tussen verschillende Belgische ontwikkelingsactoren. Toch blijft het conceptuele raamwerk voor de ondersteuning van de Belgische partnerlanden bij de decentralisatie en de hervorming van het lokale bestuur relevant. Dit raamwerk benadrukt de **behoefte aan meer coherentie tussen de verschillende Belgische actoren.** Daarbij wordt erkend dat onderlinge coördinatie en harmonisatie de uitwisseling van informatie kunnen vergemakkelijken en gezamenlijke en aanvullende acties kunnen aanmoedigen. Om het Belgische ontwikkelingsbeleid voor duurzame steden en de coherentie en efficiëntie van de acties op het gebied van verstedelijking en lokaal bestuur te verbeteren, moet dit raamwerk bovendien kunnen rekenen op een coherente en gespecialiseerde expertise. Het conceptuele kader benadrukt ook nog dat "België op de fora, binnen netwerken en internationale instanties een standpunt moet innemen

over decentralisatie en lokaal bestuur". Op dit moment spelen de verschillende Belgische actoren al een actieve rol binnen internationale netwerken, maar vaak nog op individuele basis. De gecoördineerde deelname van de Belgische sector als een geheel is beperkt (met uitzondering van CEMR, PLATFORMA en UCLG). Een gezamenlijke profilering en gerichte lobby van de Belgische sector met betrekking tot duurzame steden kan de erkenning en de impact vergroten, zowel binnen België als bij overheden in partnerlanden, privéactoren en internationale instellingen (bv. VN, EU).

Ten slotte speelt niet alleen de Belgische ontwikkelingssector een belangrijke rol in de ondersteuning van decentralisatie en duurzame verstedelijking in de landen van het zuidelijk halfrond, maar deze actoren ondersteunen **ook in hun programma's die in België worden geïmplementeerd de overgang naar Belgische duurzame steden vanuit een mondiaal perspectief**. Enerzijds werken de Belgische actoren rechtstreeks samen met lokale actoren zoals scholen, burgers, verenigingen, privéondernemingen om de overgang naar een duurzame samenleving te bewerkstelligen. Anderzijds ondersteunen ontwikkelingsactoren de Belgische steden en gemeenten bij het opnemen van hun voorbeeldfunctie als overheden die het dichtst bij de burger staan (bv. duurzaam aankoopbeleid, principes van eerlijke handel, engagement voor hernieuwbare energie, internationale ontwikkelingsprogramma's of aandacht voor de gelijkheid van mannen en vrouwen). Bovendien zijn de Belgische steden en gemeenten belangrijke actoren wanneer het gaat om ontwikkelingseducatie en bewustmaking van de burgers. Zij stellen ook middelen ter beschikking van andere actoren (bijvoorbeeld NGO's en organisaties van de vierde pijler) die soortgelijke duurzame doelstellingen nastreven.

2.5 Risico's en opportuniteiten

Op basis van de ideeën die wij in de vorige hoofdstukken introduceerden, identificeren wij de volgende risico's en opportuniteiten met betrekking tot duurzame steden, verstedelijking en decentralisatie. Sommige elementen, zoals centralisatie, worden tegelijk beschouwd als risico's en als opportuniteiten, aangezien het potentiële effect ervan afhangt van de sociaal-politieke context waarin dit raamwerk kan worden toegepast.

Risico's	Opportuniteiten
<p>Centralisatie</p> <ul style="list-style-type: none"> trends om te decentraliseren in bepaalde landen (bv. om de COVID-crisis aan te pakken) nationalisering zonder decentralisatie decentralisatieprocessen vertragen decentralisatie van taken zonder financiële/fiscale/wettelijke decentralisatie <p>Sektarisme en silo's</p> <ul style="list-style-type: none"> steden die gevangen zitten in nationale bureaucratieën en een verticale besluitvorming interne silo's, hiërarchieën en inefficiënties De kans missen om te leren van eerdere ervaringen of inspanningen van andere 	<p>Centralisatie en meerlagig bestuur</p> <ul style="list-style-type: none"> een betere coördinatie tussen administratieve lagen de ontwikkeling van sectoroverschrijdende gemeenschappelijke omkaderingen om de gemeentelijke inspanningen te sturen <p>Decentralisatie en herstructurering van het bestuur</p> <ul style="list-style-type: none"> steden die het voortouw nemen binnen pluralistische en stimulerende nationale en regionale kaders sectoroverschrijdende en interdisciplinaire benaderingen van complexe stedelijke vraagstukken die betrekking hebben op verschillende

<p>bestuurslagen, domeinen of geografische contexten.</p> <p>Uitdagingen op het vlak van duurzaamheid</p> <ul style="list-style-type: none"> • aanhoudend grondgebruik door verstedelijking/stedelijke uitbreiding, plattelandstransformatie, aantasting van de natuurlijke ecologie (met bijvoorbeeld grotere pandemische risico's tot gevolg) en toenemende sociaal-ruimtelijke segregatie • een grotere sociaalecologische druk in snelgroeïende steden met een exponentiële bevolkingsgroei en beperkte ruimte • de uitdagingen één voor één aanpakken en de kans missen om te komen tot synergieën tussen de inspanningen • ontwerpen voor monofunctioneel grondgebruik • SDG's die door overheden worden gebruikt voor groenwassen • verschuiving van het zwaartepunt van de middelen en de aandacht van de lokale overheden als gevolg van COVID-19, waardoor duurzaamheid een lagere prioriteit krijgt <p>Focus op protectionisme en groei</p> <ul style="list-style-type: none"> • aanhoudende groeifetisj die protectionisme, concurrentie en polarisatie in de hand werkt • druk op de Belgische actoren van de ontwikkelingssamenwerking om zich te concentreren op technische interventies <p>Een ondoorzichtige en autoritaire regering</p> <ul style="list-style-type: none"> • gebrek aan transparantie en betrokkenheid van andere stedelijke actoren met betrekking tot het beheer van duurzame doelstellingen • gebrek aan verantwoordelijkheidszin en misbruik van middelen (corruptie) • partocratische en cliëntelistische allianties die zelfbestuur belemmeren <p>Ongeschikte vaardigheden en middelen</p> <ul style="list-style-type: none"> • er worden niet genoeg middelen toegewezen aan lokale overheden, besturen en andere civiele en 	<p>administratieve "silo's", ondersteund door een sterke politieke impuls</p> <p>Samenwerking tussen verschillende actoren</p> <ul style="list-style-type: none"> • Experimenten met nieuwe politiek-burgerlijke partnerschappen/relaties • herpositionering van steden in bestuurlijke transformaties waardoor de impact op EU-niveau en wereldwijd groter wordt • decentralisatietrends waaruit een decentralisatie naar regio's en steden blijkt • een gemengd bestuur dat een rijke besluitvorming, pluralistisch burgerschap enz. stimuleert. • een verbetering van de kwaliteit en de haalbaarheid van de beleidslijnen en programma's door de integratie van vaardigheden, middelen, belangen en ervaring van verschillende stedelijke actoren • een grotere impact van beleidslijnen en programma's door verschillende stedelijke actoren te betrekken bij de formulering, planning en implementatie ervan • een coherent beleid <p>Transformaties op het vlak van duurzaamheid</p> <ul style="list-style-type: none"> • alsmaar meer aandacht voor vraagstukken rond duurzaamheid: groene steden, nieuwe relaties tussen stad en platteland, een nieuwe invulling van het platteland, natuurbehoud, duurzame voedselsystemen voor stedelijke regio's, aanpassing aan en beperking van de klimaatverandering • pandemieën en risico's als drijfveren voor verandering • een grotere beschikbaarheid van eerdere ervaringen als informatiebron voor nieuwe acties, beleidslijnen en programma's • meer en meer ervaring met duurzame en participatieve stedelijke en regionale planning <p>Naar solidariteit en territoriale ontwikkeling</p>
---	--

<p>overheidsactoren die zich met deze problemen bezighouden</p> <ul style="list-style-type: none"> • mondiale en stedelijke transformaties waardoor de bestaande rol, capaciteiten en methodes van stedelijke actoren verouderd geraken • nieuwe bestuursmechanismen, samenwerkingen tussen verschillende actoren en burgerparticipatie die niet worden ondersteund door specifieke vaardigheden op het gebied van communicatie, facilitering, coördinatie en techniek 	<ul style="list-style-type: none"> • regeringen, regio's en steden die solidaire relaties opbouwen over de continenten heen • De Belgische ontwikkelingssamenwerking die de hand reikt naar steden wereldwijd
--	---

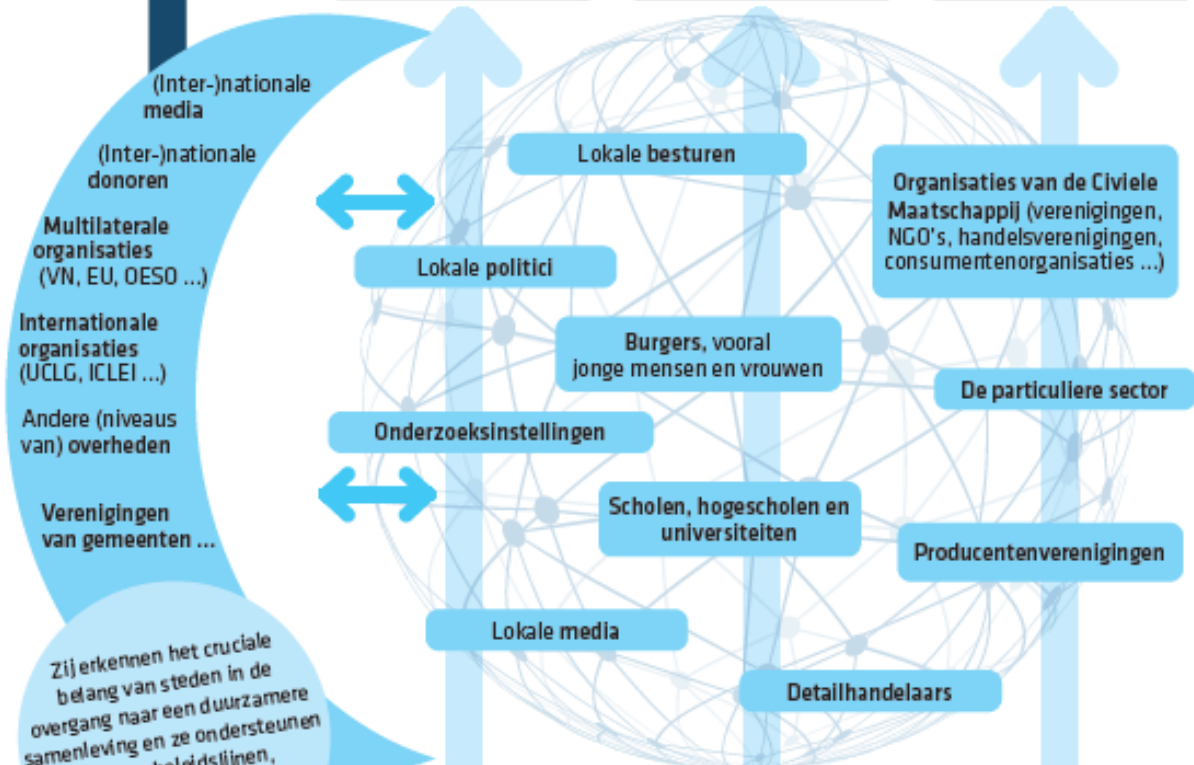
3 VERANDERINGSTHEORIE

VISIE SUSTAINABLE CITIES

Interessesfeer

- STRATEGISCH DOEL 1**
Lokale overheden co-creëren en implementeren samen met andere actoren een lokaal beleid voor duurzame ontwikkeling.
- STRATEGISCH DOEL 2**
Lokale overheden en actoren versterken hun capaciteiten om de duurzame stad vorm te geven.
- STRATEGISCH DOEL 3**
Lokale economische actoren, inclusief lokale overheden, passen inclusieve aankooppraktijken toe die duurzame consumptie en productie stimuleren.

Invoelofsfeer

- Zij erkennen het cruciale belang van steden in de overgang naar een duurzamere samenleving en ze ondersteunen dit door beleidslijnen, diensten, instrumenten en fondsen
- Implementatie van een beleid voor duurzame ontwikkeling
 - Bevordering van een bestuur met meerdere actoren
 - Lobbyactiviteiten
 - Promotie van territoriale en intergouvernementele samenwerking
 - Implementatie van een geïntegreerd beleid voor duurzame ontwikkeling
 - Bewustmaking
 - Capaciteitsopbouw
 - Ontwikkeling van methodologieën, instrumenten en middelen voor de verschillende soorten van capaciteit
 - Peer-uitwisseling en intercollegiaal leren op land-, regionaal of internationaal niveau
 - Bevordering van een duurzaam beheer van ecosystemen en grondgebieden
 - Professionalisering van producentenorganisaties
 - Bevordering van inclusieve of circulaire economische modellen
 - Bevordering van de ontwikkeling en incubatie van bedrijven
 - Promotie van de participatie in de co-creatie van multistakeholderoplossingen voor lokale economische systemen

Controlesfeer

BELANGRIJKE STRATEGIEËN EN BENADERINGEN LEDEN & PARTNERS GSK 'SUSTAINABLE CITIES'

VISIE SUSTAINABLE CITIES

Duurzame steden zijn goed bestuurd steden en dorpen, die democratisch mee tot stand zijn gebracht door aanspreekbare verkozenen, transparante besturen, constructieve gemeenschappen en burgers, en een verantwoordelijke particuliere sector. Zij zijn in staat ecologisch verantwoorde, regeneratieve relaties tussen stad en platteland te ontwikkelen en tegemoet te komen aan de breed en maatschappelijk gedefinieerde behoeften van alle burgers, ook de kansarme en kwetsbare, zonder de behoeften van toekomstige generaties in gevaar te brengen. Duurzame steden zijn economisch divers en financieel stabiel. Ze ondersteunen hybride, meerlagige en niet-corrupte besluitvormingsmechanismen, ze verlenen toegang tot uiteenlopende vormen van burgerschap en emancipatie, en ze maken een rijke en diverse culturele expressie mogelijk. Ze maken deel uit van de bredere bestuursdynamiek van de staat, de regio en naburige nederzettingen. Goed bestuurd steden hanteren een op rechten gebaseerde aanpak, waarbij wordt gestreefd naar een evenwicht tussen verantwoordelijken die voorwaarden creëren en rechten respecteren, beschermen en waarmaken, en rechthebbenden die hun rechten actief nastreven en opeisen.

RESULTAATSVERKLARINGEN VOOR ACTOREN IN DE SUSTAINABLE CITY

- **Lokale besturen** streven naar een beleid op stedelijk niveau dat gericht is op duurzaamheid. Zij vervullen een voorbeeldfunctie op het gebied van duurzaamheid, hebben een open blik op de wereld en gaan internationale partnerschappen aan
- **Lokale politici** hebben een langetermijnvisie en -strategie voor duurzame steden en zorgen voor de nodige financiële middelen
- **Burgers** zijn actief betrokken bij de duurzame stedelijke ontwikkeling en ze veranderen hun eigen gedrag en gewoonten. Vooral jonge mensen en vrouwen geven blijk van inzet voor de overgang naar een duurzame stad
- **Organisaties van de Civiele Maatschappij** (verenigingen, NGO's, handelsverenigingen, consumentenorganisaties ...) vertegenwoordigen de prioriteiten van burgers & consumenten naar de lokale overheid toe. Zij initiëren innovatieve en duurzame oplossingen voor de stad en nemen actief deel aan de ontwikkeling en implementatie van een duurzaam beleid
- **Scholen, hogescholen en universiteiten** leren toekomstige stadsbewoners over duurzaamheid en integreren duurzaam en verantwoordelijk gedrag in de cultuur van de onderwijs-/academische instellingen en hun programma's
- **Producentenverenigingen** passen hun productiesystemen aan om tegemoet te komen aan de vraag naar duurzaamheid en gezonde voeding in steden
- **De particuliere sector**, zoals bedrijven, kmo's en financiële instellingen, werkt duurzame bedrijfsmodellen uit en ontwikkelt toegankelijke producten en diensten die bijdragen tot een duurzame stad
- **Detailhandelaars** implementeren duurzame inkoopstrategieën en vergemakkelijken duurzame consumptiekeuzes
- **Onderzoeksinstellingen** werken samen met bedrijven, lokale overheden en non-profitorganisaties aan innovatieve en duurzame oplossingen en vormen de wetenschappelijke basis voor geïnformeerde besluitvorming met betrekking tot de overgang naar een duurzame stad
- **Lokale media** besteden bewust en actief aandacht aan innovatieve praktijken bij de transitie naar een duurzame stad, en ze ondersteunen bewustwording en campagnes rond duurzaamheidsinitiatieven & -thema's

Afbeelding 3. Visualisering van de Veranderingstheorie van de GSK Sustainable Cities.

Met hun respectievelijke programma's dragen de actoren die betrokken zijn bij het GSK Sustainable Cities bij tot de creatie van duurzame steden. We definiëren de **visie voor een duurzame stad** als *'Duurzame steden zijn goed bestuurde steden en dorpen, die democratisch mee tot stand zijn gebracht door aanspreekbare verkozenen, transparante besturen, constructieve gemeenschappen en burgers, en een verantwoordelijke private sector. Zij zijn in staat ecologisch verantwoorde, regeneratieve relaties tussen stad en platteland te ontwikkelen en tegemoet te komen aan de breed en maatschappelijk gedefinieerde behoeften van alle burgers, ook de kansarme en kwetsbare, zonder de behoeften van toekomstige generaties in gevaar te brengen. Duurzame steden zijn economisch divers en financieel stabiel. Ze ondersteunen hybride, meerlagige en niet-corrupte besluitvormingsmechanismen, ze verlenen toegang tot uiteenlopende vormen van burgerschap en emancipatie, en ze maken een rijke en diverse culturele expressie mogelijk. Ze maken deel uit van de bredere bestuursdynamiek van de staat, de regio en naburige nederzettingen. Goed bestuurde steden hanteren een op rechten gebaseerde aanpak, waarbij wordt gestreefd naar een evenwicht tussen verantwoordelijken die voorwaarden creëren en rechten respecteren, beschermen en waarmaken, en rechthebbenden die hun rechten actief nastreven en opeisen'*. De visie is een ideaalbeeld en situeert zich in de **interessesfeer** van de actoren die betrokken zijn bij het GSK. De visie weerspiegelt de kernaspecten van duurzame steden en geeft **richting aan de interventies** van de leden van het GSK en hun partners. Met hun DGD-programma's dragen de leden van het GSK Sustainable Cities bij tot een enkel, gemeenschappelijk doel: *duurzame steden wereldwijd promoten, met name steden, gemeenten of afgebakende territoria waarbinnen de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (Sustainable Development Goals of SDG's) zijn gerealiseerd. De Sustainable City blijft binnen de ecologische grenzen van de planeet, en garandeert tegelijkertijd de sociale minimumvoorwaarden die nodig zijn voor het welzijn van haar inwoners.*

De actoren van het GSK zijn niet de enigen die de overgang naar een duurzame stad ondersteunen. In het complexe systeem van een stad spelen heel wat factoren en actoren een rol. Op basis van hun mandaten, expertise en capaciteiten hebben actoren die betrokken zijn bij het **GSK Sustainable Cities** besloten om zich te richten op **drie strategische doelen**:

- *Lokale overheden co-creëren en implementeren samen met andere actoren een lokaal beleid voor duurzame ontwikkeling.*
- *Lokale overheden en actoren versterken hun capaciteiten om de duurzame stad vorm te geven.*
- *Lokale economische actoren, inclusief lokale overheden, passen inclusieve aankooppraktijken toe die duurzame consumptie en productie stimuleren.*

De strategische doelstellingen kunnen worden gezien als het deel waaraan de leden van het GSK een realistische bijdrage kunnen leveren in de verschillende steden die bij de programma's betrokken zijn.

Een overgang naar een duurzame stad vergt een complexe, meerlagige en langdurige interventie in de stad. In een stad zijn **verschillende maatschappelijke actoren** aanwezig. Hun (inter)acties, praktijken, ingesteldheid en beleidslijnen bepalen in grote mate de maatschappelijke en milieumomstandigheden in de stad. Al deze actoren fungeren als een complex adaptief systeem waarin de leden van het GSK en hun partners tussenkomen met hun programma's. Elke actor speelt een bepaalde rol. Voor de actoren in de stad wordt een ideale formulering van de rol en de gewenste gedragsverandering vastgelegd in de **resultaatsverklaringen**. Wanneer de actoren zich in de richting van deze ideale resultaten bewegen, dragen zij optimaal bij tot de visie van een duurzame stad. Naast de actoren in de

stad zijn er nog tal van **andere (externe) actoren die de steden ondersteunen en beïnvloeden** met hun beleid, diensten, instrumenten en fondsen.

De verschillende programma's van de leden van het GSK helpen de verschillende maatschappelijke actoren bij de behalen van de resultaten. Deze actoren, evenals eventuele veranderingen op hun niveau als gevolg van de acties van de respectieve programma's, bevinden zich binnen de invloedssfeer van de GSK-leden. Uiteraard verschillen deze voor elk betrokken lid en ze worden weerspiegeld in de respectievelijke individuele programma's.

Voor elk strategisch doel hebben de respectievelijke GSK-actoren de **voornaamste strategieën en benaderingen** bepaald. Die zullen zij toepassen om de gewenste veranderingen tot stand te brengen. Deze strategieën weerspiegelen de mechanismen die de leden en hun partners zullen gebruiken om verandering mogelijk te maken, en ook het type interventies en acties dat zij zullen uitwerken. Deze acties situeren zich binnen de **controlesfeer** van de GSK-leden.

4 STRATEGISCHE DOELEN

Voortbouwend op de informatie uit de algemene context- en risicoanalyse en de expertise van de GSK-leden, werden 3 strategische doelen geïdentificeerd. Gender, milieu en digitalisering werden als transversale thema's in de doelen opgenomen.

De actoren van het GSK Sustainable Cities werken vanuit verschillende invalshoeken aan de geïdentificeerde doelen en benaderingen. De verenigingen van steden en gemeenten (Brulocalis, UVCW en VVSG) en OMDM werken in hun programma gelinkt aan het GSK Sustainable Cities in de eerste plaats met lokale overheden (duty bearers) en leggen vanuit het lokaal bestuur de link met alle andere lokale actoren zoals scholen, bedrijven, huishoudens, enz. Andere GSK-actoren zoals COTA, Echos Communication en Rikolto werken dan weer rechtstreeks met lokale actoren (rights holders). Beide groepen actoren werken ook rond het samenspel tussen alle lokale spelers, inclusief de lokale overheden.

Algemene doelstelling	duurzame steden wereldwijd promoten, met name steden, gemeenten of afgebakende territoria waarbinnen de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (Sustainable Development Goals of SDG's) zijn gerealiseerd. De Sustainable City blijft binnen de ecologische grenzen van de planeet, en garandeert tegelijkertijd de sociale minimumvoorwaarden die nodig zijn voor het welzijn van haar inwoners.
Strategisch doel 1: Co-creatie van de duurzame stad	Lokale overheden co-creëren en implementeren samen met andere actoren een lokaal beleid voor duurzame ontwikkeling.
Strategisch doel 2: Capaciteiten om de duurzame stad vorm te geven	Lokale overheden en actoren versterken hun capaciteiten om de duurzame stad vorm te geven.
Strategisch doel 3: duurzame en inclusieve economische modellen	Lokale economische actoren, inclusief lokale overheden, passen inclusieve aankooppraktijken toe die duurzame consumptie en productie stimuleren.

4.1 Strategisch doel 1: Co-creatie van de duurzame stad

Thema van het strategisch doel: Co-creatie van de duurzame stad

Strategisch doel: Lokale overheden co-creëren en implementeren samen met andere actoren een lokaal beleid voor duurzame ontwikkeling.

Inleiding: Lokale overheden ontwikkelen en implementeren samen met alle lokale actoren een lokaal beleid voor duurzame ontwikkeling op basis van de rechtsstaat. De implementatie van de duurzame stad door de lokale overheden vereist een herziening van de beheermethodes, de instrumenten en de aansturing van het beleid. De bedoeling is de problemen transversaal en geïntegreerd aan te pakken, alle actoren van het stedelijk grondgebied (burgers, verenigingen, ondernemingen, scholen) te mobiliseren en nauw samen te werken met een aantal perifere actoren (nationale regering, internationale en supranationale organisaties, verenigingen van steden en gemeenten, onderzoekcentra). Dit vereist de vorming van een meerlagig bestuur met verschillende actoren.

1 Specifieke contextanalyse

Steden en gemeenten wereldwijd trekken steeds vaker de regierol naar zich toe wanneer het gaat over de omschakeling naar een duurzame samenleving. Enkele uitdagingen bemoeilijken of vertragen echter de ontwikkeling en uitvoering van een gedragen lokaal beleid voor duurzame ontwikkeling. Dit vereist immers een herdenking en herziening van bestaande beleidspraktijken en bestuursvormen.

Om de realisatie van de duurzame samenleving op lokaal niveau te bevorderen, doen lokale overheden beroep op een reeks **zachte en harde (beleids)instrumenten, tools en investeringen**. Zachte instrumenten zijn communicatieve, niet verplichtende maatregelen zoals bewustmakingscampagnes, inspraak en subsidies. Harde instrumenten hebben daarentegen een verplichtend karakter, bijvoorbeeld via regelgeving of belastingen. Het 4E-model van Peter Tom Jones schuift 4 domeinen naar voren waarop een overheid simultaan moet inzetten om een duurzame transitie door te voeren. In de eerste plaats moet de lokale overheid duurzame keuzes mogelijk maken en faciliteren bij alle actoren in haar stad, bijvoorbeeld door in te zetten op de uitbreiding en verbetering van het vervoers- en mobiliteitsaanbod of duurzame huisvestingsmogelijkheden ('enable'). Daarnaast heeft de publieke overheid een aantal instrumenten in handen om de lokale actoren (zoals de private sector, verenigingen, scholen etc.) aan te moedigen zich in de richting van een duurzame samenleving te bewegen, zoals bewustmaking, subsidies of technische steun voor bedrijfsontwikkeling ('encourage'). Ten derde moet het lokale bestuur andere stakeholders en individuen nauw betrekken bij de ontwikkeling en uitwerking van het duurzaam beleid, bijvoorbeeld via participatiemechanismen of het aangaan van partnerschappen ('engage'). Ten slotte vereist de transitie naar de Sustainable City dat de lokale overheid in eigen boezem kijkt door een voorbeeldrol op te nemen en zelf duurzame keuzes te maken, onder meer door doordachte interne investeringen in menselijk kapitaal en duurzame overheidsopdrachten ('exemplify'). Een one-size-fits-all aanpak voor de opbouw van de Sustainable City, en dus de instrumenten, middelen en processen die hiervoor nodig zijn, bestaat echter niet. Duurzame ontwikkeling vraagt om een engagement **om te experimenteren en te innoveren**. In de duurzame stad maken lokale overheden, maar ook andere overheidsniveaus en stakeholders ruimte vrij voor stedelijke pilotprojecten rond duurzaamheid. Door inclusieve, contextafhankelijke en op de praktijk gebaseerde experimenten uit te stippelen, met aandacht voor digitale oplossingen, kunnen lokale overheden in samenspel met lokale actoren de sociale, ecologische en economische uitdagingen aanpakken.

De betrokkenheid van verschillende actoren op het stedelijk territorium (burgers, privébedrijven, kennisinstellingen etc.) is een essentiële voorwaarde voor duurzame ontwikkeling. **De co-creatie en het mede-beheer** van de steden en territoria door de mensen die erin wonen is echter ook meteen één van de uitdagingen binnen de Sustainable City. Het recht op de stad ('right to the city') vereist een collectieve ruimte waarin bewoners individueel of georganiseerd (vb. organisaties, belangengroepen, private ondernemingen etc.) rechtstreeks kunnen meewerken aan de creatie van de stad die zij nastreven. In de duurzame stad werkt de lokale overheid zelf 'top-down' mechanismen voor dialoog en participatie uit om samen het beleid voor duurzame ontwikkeling te ontwikkelen en te implementeren. Dit kan gaan van 'light' participatievormen zoals het delen van informatie en verlenen van advies, over overleg en samenwerking, naar echte empowerment en coproductie van duurzame beleidslijnen en een duurzame samenleving. Daarnaast moet het lokale bestuur aandacht hebben voor 'bottom-up' co-creatie, waarbij het initiatief vertrekt vanuit de andere lokale actoren in de stad. De bewoners en stakeholders van de Sustainable City zijn idealiter partners in elke fase van het besluitvormingsproces, van planning & formulering tot de uitvoering en opvolging van het duurzaam beleid. Een belangrijk aandachtspunt voor de lokale overheden is de diversiteit van de lokale actoren in de duurzame stad. Denk aan verschillen in klasse, leeftijd, geslacht en levensonderhoud, maar ook uiteenlopende of concurrerende visies & belangen en verschillen in kennis, vaardigheden en middelen. Lokale besturen moeten zich bewust zijn van deze diversiteit en blijvende aandacht hebben voor de **inclusiviteit en representativiteit** bij de co-creatie van het duurzame beleid.

Duurzame ontwikkeling vereist een andere manier van werken. Er moet meer samenhang zijn tussen verschillende beleidsdomeinen en -thema's bij de ontwikkeling en implementatie van beleidslijnen. Het belang van een **integrale, transversale of multisectoriële aanpak** en de noodzaak om over de silo's heen samen te werken, wordt in het lokale ontwikkelingsbeleid algemeen erkend. Toch worden diverse strategieën, plannen en beleidsmaatregelen nog te weinig op een holistische manier ontworpen, en als het op de uitvoering aankomt, overheerst vaak nog een sectorale aanpak. Verschillende afdelingen van een lokaal bestuur moeten worden samengebracht net als lokale actoren die in zowel sociale, ecologische als economische domeinen actief zijn. Samenwerking over sectoren heen bij de ontwikkeling en implementatie van de strategieën en beleidslijnen moet worden versterkt om vorm te geven aan een coherent beleid voor duurzame ontwikkeling. Zo moeten de uitdagingen in de Sustainable City worden aangepakt door tegelijk rekening te houden met de sociale, ecologische en economische aspecten. Economische vooruitgang moet behoedzaam zijn voor ecologische belemmeringen en bij de aanpak van milieuproblemen moet aandacht worden besteed aan kwetsbare bevolkingsgroepen.

Het ontwerp en de implementatie van de duurzame stad beperkt zich niet tot de interactie tussen het lokaal bestuur met de lokale actoren en stakeholders. Duurzame stedelijke ontwikkeling vereist **multi-level governance** (meerlagig bestuur) die coördinatie en samenwerking bevordert, zowel verticaal over de bestuursniveaus heen als horizontaal tussen regio's, andere gedecentraliseerde besturen en stads- & plattelandsgebieden. De roep om beleidscoherentie tussen verschillende lagen van bestuur te bevorderen, prioriteiten op elkaar af te stemmen en duurzame ontwikkeling opnieuw te bekijken via een bottom-up benadering, klinkt steeds luider. Duurzame stedelijke ontwikkeling vraagt ook om een **territoriale aanpak** waarbij over administratieve grenzen van lokale besturen heen wordt gekeken. Het ecosysteem van de stad beperkt zich niet tot de bestuurlijke grenzen, maar is een ruimer gegeven waarbinnen het samenspel tussen kernsteden en de omliggende zones, tussen plattelands- en stedelijke gebieden, aandacht moet krijgen. Het bevorderen van duurzame ontwikkeling vereist niet alleen een analyse van de uitdagingen en het vinden van beleidsoplossingen op bestuurlijke schaal, maar ook op territoriale schaal. Doeltreffende beleidsmaatregelen en strategieën moeten waar

nodig over administratieve grenzen heen worden gecoördineerd om het uitgebreide territorium te bestrijken, bijvoorbeeld via intergemeentelijke samenwerking. Een territoriale benadering maakt het bijvoorbeeld mogelijk om beleidsoplossingen voor kwesties als vervoer, afvalbeheer, aanpassing aan de klimaatverandering en de dynamiek van de arbeidsmarkt, die de administratieve grenzen van een stad overschrijden, beter te analyseren en aan te reiken.

Een laatste aandachtspunt betreft het risico op ‘greenwashing’ waarbij duurzaamheid en internationale kaders louter als window dressing worden ingezet door lokale overheden, en bij uitbreiding alle betrokken actoren bij de ontwikkeling en implementatie van een duurzaam beleid.

Links met de SDG’s

Agenda 2030 erkent ten volle het belang van steden voor de verwezenlijking van de SDG’s. SDG 11 is daarom gewijd aan duurzame steden en gemeenschappen. Van steden wordt dan ook verwacht dat ze een actieve rol spelen in de verwezenlijking van de andere SDG’s. Afhankelijk van de bevoegdheden die lokale overheden in een bepaald land of regio toegewezen krijgen en vervullen, zullen bepaalde SDG’s op lokaal vlak in meer of mindere mate worden gerealiseerd.

Prioritaire SDG’s	Doel	Verklaring
	11.3, 11.a, 11.b	Werken aan participatieve, geïntegreerde en duurzame planning en beheer. De economische, sociale en milieubanden tussen stedelijke en landelijke gebieden versterken.
	16.3, 16.6, 16.7, 16.8, 16.9, 16.b	Het inclusieve, transparante en participatieve bestuur versterken.
	17.6, 17.14, 17.16, 17.17, 17.8	De samenwerking tussen noord en zuid en tussen zuid en zuid en de regionale en internationale samenwerking aanmoedigen voor een betere uitwisseling van ervaringen en goede praktijken. Het meerlagig bestuur met meerdere actoren versterken.
Andere SDG’s	Doel	Verklaring
Alle SDG’s: SDG 1 tot 17	Allemaal	De ontwikkeling en implementatie van een duurzaam ontwikkelingsbeleid op lokaal niveau zal aanzienlijk bijdragen tot de verwezenlijking van alle SDG's: armoedebestrijding, vermindering van ongelijkheden, duurzame consumptie en productie, gendergelijkheid, duurzaam beheer van hulpbronnen, enz.
Principes van de SDG’s	Verklaring	
Niemand achterlaten	De co-creatie van het duurzame beleid vraagt een permanente aandacht voor de betrokkenheid van alle stakeholders in de duurzame stad. Er gaat een speciale aandacht naar de participatie van vrouwen, jongeren en gemarginaliseerde groepen. Bij de ontwikkeling en implementatie van het	

	duurzaam beleid garanderen specifieke acties en mainstreaming dat bestaande uitsluitingsmechanismen worden tegengegaan.
Verbondenheid en ondeelbaarheid	In een duurzame stad komen alle aspecten van duurzaamheid samen. Werken rond één SDG heeft een invloed op andere beleidsthema's en SDG's.
Partnerschappen tussen verschillende actoren	Partnerschappen tussen verschillende actoren (over de sectoren heen) liggen aan de basis van de ontwikkeling en de implementatie van het beleid in de duurzame stad.

2 benaderingen

Strategisch doel 1: Co-creatie van de duurzame stad		<i>Lokale overheden co-creëren en implementeren samen met andere actoren een lokaal beleid voor duurzame ontwikkeling.</i>
Benaderingen		ANGS
A	Ontwikkelen en toepassen van de voorwaarden, instrumenten en middelen voor een beleid voor duurzame ontwikkeling met bijzondere aandacht voor ecologische uitdagingen en de inclusie van vrouwen, jongeren en gemarginaliseerde groepen.	Brulocalis, COTA, Echos Communication, Rikolto, UVCW, VVSG
B	Ontwikkelen en implementeren van efficiënte processen en tools voor dialogo, coördinatie en samenwerking tussen actoren en met lokale overheden om de co-creatie en implementatie van het lokale beleid inzake duurzame ontwikkeling te stimuleren (multi-actor governance).	Brulocalis, COTA, Echos Communication, Rikolto, UVCW, VVSG
C	Lobbyen bij overheden op verschillende niveaus en bij andere instanties (EU, Verenigde Naties...) voor een verbetering van de (juridische, wettelijke, politieke...) context waarin lokale overheden en actoren actief zijn.	Brulocalis, COTA, UVCW, VVSG
D	Bevorderen van territoriale samenwerking en/of samenwerking tussen verschillende overheidsniveaus .	Brulocalis, Echos Communication, Rikolto, UVCW, VVSG
E	Uitwerken en uitvoeren van een geïntegreerd beleid voor duurzame ontwikkeling (transversaal beleid).	COTA, VVSG

3 Specifieke risicoanalyses

Opportunities	Risico's
<ul style="list-style-type: none"> • Internationale erkenning van de rol van lokale overheden bij de overgang naar een duurzamere samenleving (bv. goedkeuring van de SDG's met een specifiek doel voor duurzame steden) • Tools die worden ontwikkeld door overkoepelende organisaties (UCLG, CEMR, enz.) om plaatselijke autoriteiten te helpen die een geïntegreerd en duurzaam proces voor stedelijke ontwikkeling op gang willen brengen • Technische en financiële bijstand van nationale regeringen, donoren en internationale organisaties (EU, FAO, enz.) om steden te helpen bij de uitvoering van de SDG's • Aandacht voor lokale bestuursproblemen in de geografische GSK's, waardoor een geïntegreerde aanpak op lokaal niveau mogelijk wordt • Verbintenissen van lokale overheden voor duurzame ontwikkeling (Nieuwe Stedelijke Agenda, Akkoord van Glasgow over voeding en klimaat, Burgemeestersconvenant voor klimaat en energie, enz.) • Versterking van de decentralisatieprocessen in verscheidene landen • Het bestaan van verenigingen van steden en gemeenten die gemeenten steunen bij de implementatie van een lokaal beleid voor duurzame ontwikkeling en die bij de nationale regeringen en andere instanties pleiten voor verbetering van het algemene kader waarbinnen gemeenten werken 	<ul style="list-style-type: none"> • Het ontbreken van een politieke visie bij regeringen op verschillende niveaus voor de opbouw van de duurzame stad • Voorrang van partijbelangen boven het algemeen belang • Weinig samenhang tussen nationaal en lokaal beleid, gebrek aan samenwerking tussen verschillende bestuursniveaus • Ontwrichting van de territoriale dynamiek in geval van crisissituaties (pandemieën, klimaatrampen) • Prioriteit voor de korte termijn (gezondheids crisis, economisch herstel) ten nadele van de duurzaamheidskwesties • De door COVID-19 veroorzaakte economische achteruitgang heeft duurzaamheidskwesties naar de achtergrond verschoven • Onvoldoende of niet-representatieve vertegenwoordiging van de burgers of van hun noden • Overname van de burgerbeweging door een deel van de achterban die niet het algemeen welzijn tot doel heeft

4.2 Strategisch doel 2: Capaciteiten om de duurzame stad vorm te geven

Thema van het strategisch doel: Capaciteiten om de duurzame stad vorm te geven

Strategisch doel: Lokale overheden en actoren versterken hun capaciteiten om de duurzame stad vorm te geven.

Inleiding: De 'capaciteiten' van de lokale overheden en actoren worden ruim geïnterpreteerd. Het betreft de bereidheid, kennis, vaardigheden, attituden, processen en (menselijke, financiële, decretale en materiële) middelen om de duurzame stad vorm te geven.

1 Specifieke contextanalyse

Al meer dan vijf decennia lang erkent de internationale ontwikkelingssector **capaciteitsopbouw als één van de kritische pijlers van duurzame ontwikkeling**. Capaciteitsopbouw wordt als essentieel beschouwd om de vooruitgang naar de stedelijke dimensies van de Agenda 2030 te versnellen en de uitvoering van de New Urban Agenda (NUA) mogelijk te maken. “Wij erkennen dat de verwezenlijking van de in de Nieuwe Stedelijke Agenda vervatte transformatieve verbintenissen inspanningen op het gebied van capaciteitsontwikkeling zal vergen, waaronder het delen van beste praktijken, beleidslijnen en programma's" ... (punt 81 van de NUA) [en] om "steun te bieden aan de versterking van het vermogen van subnationale en lokale overheden om effectief op lokaal en grootstedelijk niveau te besturen op meerdere niveaus, over administratieve grenzen heen, en op basis van functionele grondgebieden, waarbij ervoor wordt gezorgd dat subnationale en lokale overheden bij de besluitvorming worden betrokken en dat zij de nodige autoriteit en de nodige middelen krijgen om kritieke stedelijke, grootstedelijke en territoriale problemen aan te pakken” (NUA paragraaf 90).

Capaciteitsopbouw

Binnen de VN wordt capaciteitsversterking omschreven als een veranderingsproces waarbij individuen, instellingen en gemeenschappen de nodige kennis, vaardigheden, houdingen, processen en middelen ontwikkelen en verwerven die zij nodig hebben om effectief in te grijpen, te transformeren en te verbeteren, en de omgeving waarin zij opereren, te versterken.

Volgens een studie van de OESO is het gebrek aan voldoende administratieve, technische of strategische capaciteiten één van de grootste uitdagingen op het gebied van decentralisatie en verstedelijking. Door in te zetten op capaciteitsopbouw willen de actoren van het GSK Sustainable Cities optimaal gebruik maken van de opportuniteiten die decentralisering en verstedelijking bieden op het vlak van duurzame ontwikkeling. De capaciteitsversterking van het GSK is gericht op 2 niveaus. Enerzijds op de **versterking van de capaciteit van overheden**, met een focus op lokale overheden, waarbij rekening wordt gehouden met de verscheidenheid, de complexiteit en de verschillende lagen van territoriaal en stedelijk bestuur. De capaciteitsopbouw richt zich op de instellingen en hun kader, het politieke niveau (besluitvormers & beleidsmakers) en de administratie die belast is met de planning, het ontwerp, het beheer en de uitvoering van beleid, programma's en projecten op het gebied van duurzame stedelijke ontwikkeling.

Anderzijds vereist de transformatie naar de Sustainable City, naast de betrokkenheid van de lokale overheid, ook de implicatie van alle andere belanghebbenden in een stad, die verder zullen worden benoemd als de **lokale actoren**. De capaciteiten van onder meer de private sector, kennisinstellingen, de gemeenschap, individuele burgers en het maatschappelijk middenveld moeten worden versterkt opdat ze een kwalitatieve en kritische bijdrage kunnen leveren aan duurzame verstedelijking en voldoende hun rol kunnen opnemen in de co-creatie van de Sustainable City.

Uitdagingen m.b.t. capaciteitsopbouw van lokale overheden en lokale actoren

Hieronder worden verschillende uitdagingen geformuleerd die de capaciteiten en de capaciteitsopbouw van lokale overheden en actoren bemoeilijken of in de weg kunnen staan. Elke lokale actor, overheid, land of regio is echter verschillend, waardoor uitdagingen in meer of mindere mate kunnen voorkomen in een bepaalde context.

De capaciteit van lokale overheden hangt samen met de **opdracht** die een lokaal bestuur vervult. Opdrachten, taken of bevoegdheden worden vaak door hogere overheden opgelegd, maar lokale besturen kunnen ook zelf beleidsprioriteiten bepalen om in te spelen op lokale noden. Zowel de opdracht als de capaciteit van een lokaal bestuur is dynamisch en varieert doorheen de tijd. Gemeenten krijgen nieuwe bevoegdheden, maatschappelijke uitdagingen veranderen of de verwachtingen van burgers wijzigen (cf. opdracht). Ook de financiële middelen van de besturen fluctueren, het personeelsbestand wijzigt en bestuursmodellen evolueren (cf. capaciteit). Doordat de opdracht en de capaciteit van lokale overheden dynamisch zijn, verandert ook de verhouding tussen beide continu en moeten de capaciteiten voortdurend worden versterkt in functie van de gewijzigde taken of bevoegdheden.

Eén van de grootste uitdagingen waarmee lokale overheden wereldwijd worden geconfronteerd is de **bepaalde toegang tot decretale en financiële middelen** in relatie tot hun opdracht om duurzame ontwikkeling op lokaal niveau te plannen en uit te voeren. Een duidelijke overdracht van bevoegdheden door andere overheidsniveaus moet lokale overheden de decretale slagkracht geven om aan de duurzame stad te werken. Deze uitdrukkelijke decentralisatie en subsidiariteit van bevoegdheden moet hand in hand gaan met meer financiële middelen, opdat lokale overheden ook de financiële daadkracht hebben om effectief hun opdracht te vervullen.

De behoefte aan capaciteitsversterking van lokale overheden om verstedelijking in goede banen te leiden, is het grootst in twee types van steden. Enerzijds krijgen overheden in **secundaire steden en gemeenten** te maken met de hoogste verstedelijkingsgraad en worden ze geconfronteerd met een schaarste aan financiële en personeelsmiddelen om de hiermee gepaarde uitdagingen het hoofd te bieden. Daarnaast ondervinden lokale overheden in **fragiele omgevingen** grotere capaciteitstekorten. Een fragiele context wordt gekenmerkt door conflict, ernstige tekortkomingen van het staatsgezag en een gebrek aan legitimiteit. Vaak is de verstedelijkingsgraad er bijzonder hoog en wordt deze verder aangewakkerd door ontheemding, een gebrek aan de noodzakelijke systemen, zwakke instellingen en de afwezigheid van gespecialiseerde menselijke hulpbronnen. Zowel in secundaire steden als in fragiele omgevingen, staat het gebrek aan adequaat beleid en systemen, goed opgeleid personeel en beperkte vaardigheden van de publieke administratie een effectieve vooruitgang in de richting van een goed bestuurde verstedelijking in de weg.

Crisissituaties, gaande van financiële, economische, klimatologische, maatschappelijke tot gezondheids crisissen, blijken een enorme invloed te hebben op de capaciteiten van de lokale overheden. Enerzijds toont de wereldwijde pandemie COVID-19 aan dat de capaciteiten en middelen van nationale en lokale besturen tijdens crisissen onder druk komen te staan. Het belang van capaciteitsopbouw bij lokale overheden, afgestemd op de veranderende noden en eisen van de samenleving, blijkt essentieel om eventuele toekomstige schokken beter op te vangen. Anderzijds toont de coronacrisis dat de capaciteiten van lokale overheden in sommige contexten ontoereikend zijn om op de crisis in te spelen. Humanitaire organisaties en de civiele maatschappij spelen in zulke gevallen vaak een leidende rol in de crisisrespons. Het blijkt dan ook nodig de capaciteit van de lokale en regionale overheden verder te versterken, opdat zij in crisissituaties een echte regierol op zich kunnen nemen in interactie met ngo's, humanitaire organisaties, de private sector en de academische wereld.

Binnen de rechtenbenadering staat de relatie tussen plichtsdragers en rechthebbenden centraal. Plichtsdragers zijn zij die een verplichting of een verantwoordelijkheid dragen in het respecteren, beschermen en vervullen van rechten. Dit is in de eerste plaats, maar niet uitsluitend, de overheid. Rechthebbenden zijn zij die hun rechten moeten kennen, (kunnen) claimen en realiseren. **Lokale actoren en stakeholders** (burgers, gezinnen, verenigingen, bedrijven, onderwijsinstellingen etc.) zijn

vaak rechthebbenden die betrokken moeten worden bij de co-creatie van de duurzame stad. Het **niveau in capaciteiten** van de verschillende lokale actoren **loopt** echter **sterk uiteen**, waardoor capaciteitsopbouw steeds moet worden afgestemd op de doelgroep. Vaak moet de capaciteitsversterking zich in de eerste plaats richten op het laagdrempelig empoweren van de personen en instellingen. Zelfs wanneer zij aanzienlijke rechten hebben gekregen, moeten zij leren hoe zij het initiatief kunnen nemen om deze rechten uit te oefenen, hun democratische rol op te nemen (cf. rechtenbenadering) en actief kunnen bijdragen aan de Sustainable City. De diversiteit in actoren zorgt bovendien voor uiteenlopende visies op succesvolle duurzame ontwikkeling. In de duurzame stad moeten actoren de competenties verwerven om met elkaar te dialogeren, concurrerende opvattingen met elkaar in overeenstemming te brengen en zich te verbinden tot gezamenlijke actie, waarbij de voordelen en kosten van de Sustainable City eerlijk over de lokale stakeholders worden verdeeld. Lokale actoren moeten ook tijd en ondersteuning krijgen om te leren hoe ze inclusiviteit breed in hun werking kunnen opnemen en hoe zij vaardigheden kunnen ontwikkelen om voldoende ruimte te bieden aan de traditioneel uitgesloten groepen zoals vrouwen en etnische minderheden.

Lokale actoren, en niet in het bijzonder de lokale civiele maatschappij, nemen de **rol van waakhond** op. Zij moeten over voldoende capaciteiten beschikken om toe te zien op (onder meer) publieke instellingen opdat deze hun plichten opnemen en het duurzame beleid op een correcte manier vormgeven. Daarnaast moeten zowel overheden als lokale actoren waakzaam zijn voor de 'inkrimping' van de ruimte voor het maatschappelijk middenveld, activisten en burgers in sommige landen of regio's. Overheden en privéactoren kunnen (delen van) de civiele maatschappij onder druk zetten of weren van het publieke toneel. Gezien het belang van een gezond maatschappelijk middenveld voor allerlei doeleinden, vormen deze aanvallen een bedreiging voor inclusieve en duurzame ontwikkeling.

De transformatie van het bestuursmodel, de samenleving en dus ook de omslag naar duurzame steden, gemeenten en afgebakende territoria, kan **weerstand** oproepen bij individuen en groepen, zowel bij lokale overheden als bij de andere stakeholders in de stad. De omschakeling naar een duurzame samenleving vraagt immers een andere manier van denken en handelen, waarbij vastgeroeste werkmethoden en gevestigde praktijken in vraag worden gesteld. Deze weerstand uit zich binnen de maatschappij, maar ook binnen de overheid is er nood aan de omschakeling naar een meer transversale, integrale visie en aanpak, waarbij men op lange termijn durft vooruitdenken.

Een andere uitdaging betreft de **culturele kloof** die de actoren van het GSK Sustainable Cities kunnen ondervinden in hun capaciteitsversterkende activiteiten op het terrein. Gelinkt aan de discussie rond dekolonisering, moeten de ontwikkelingsactoren blijvend reflectie voeren over de mate waarin peer-to-peer uitwisselingen (vb. tussen lokale besturen en actoren uit België & de partnerlanden), vormingen en handboeken Westerse concepten voldoende in vraag stellen. Capaciteitsversterkende activiteiten moeten steeds op maat en in wederzijds overleg met de partners worden uitgewerkt, met aandacht voor urbane oplossingen uit de lokale context zelf. Bij peer-to-peer uitwisselingen (inclusief Noord-Zuid interactie) moet voldoende aandacht gaan naar gelijkwaardigheid en wederkerigheid. Alle betrokkenen of 'peers' kunnen leren van elkaars visie, opvattingen en praktijken, ongeacht hun herkomstland of graad van ontwikkeling.

Ten slotte vragen programma's rond capaciteitsversterking een voortdurende **aandacht voor de duurzaamheid van de opgebouwde capaciteiten**. Verkiezingen, personeelwissels, gewijzigde opdrachten voor lokale overheden, nieuwe verwachtingen, etc. zorgen ervoor dat de capaciteiten continu moeten worden versterkt en bijgespijkerd om de omschakeling te maken naar Sustainable Cities. Het gebrek aan lokale structuren die de capaciteitsopbouw kunnen verderzetten ook na afloop van de programma's van de ANGS, is één van de grote uitdagingen die hieraan verbonden is.

Links met de SDG's

Prioritaire SDG's	Doel	Verklaring
	16.6, 16.5, 16.7	De ANGS doen aan capaciteitsversterking opdat doeltreffende, verantwoordelijke, transparante instellingen bijdragen aan de Sustainable City (16.6). Hiertoe maken ze een einde aan corruptie en omkoperij (16.5) en versterken ze de capaciteiten rond ontvankelijke, inclusieve, participatieve en representatieve besluitvorming (16.7).
	11.b	In het algemeen zetten ANGS in op capaciteitsversterking opdat lokale overheden en actoren de duurzame stad kunnen vormgeven. De ANGS ondersteunen steden en menselijke nederzettingen om geïntegreerde beleidslijnen en plannen goed te keuren en te implementeren inzake inclusie, doeltreffendheid van hulpbronengebruik, mitigatie en adaptatie aan klimaatverandering, weerbaarheid tegen rampen enz. (11.b).
	4.7	De ANGS versterken de capaciteiten van lokale overheden en actoren, opdat ze alle kennis en vaardigheden hebben om duurzame ontwikkeling te bevorderen (4.7).
Andere relevante SDG's	Doel	Verklaring
	17.6, 17.9	De ANGS zetten in op de verhoging van de SDG-capaciteiten van lokale overheden en actoren in België, maar ook in ontwikkelingslanden (17.9). De capaciteiten worden versterkt via Noord-Zuid, Zuid-Zuid, (Noord-Noord) en triangulaire samenwerking (vb. peer-to-peer learning binnen stedenbanden of leren tussen middenveldorganisaties) (17.6).
	5.5	Door de capaciteiten van instellingen & vrouwen te versterken, verzekeren de actoren de volledige en doeltreffende deelname van vrouwen op alle niveaus van de besluitvorming in het politieke, economische en openbare leven (5.5).
Principes van de SDG's	Verklaring	
Niemand achterlaten	Het strategisch doel heeft specifieke aandacht voor de capaciteitsversterking van minderheidsgroepen opdat ze optimaal aan de Sustainable City bijdragen. Anderzijds worden de capaciteiten van lokale overheden en actoren versterkt opdat ze zelf steeds een inclusief perspectief (cf. mainstreaming) meenemen in de opbouw van de duurzame samenleving.	
Verbondenheid en ondeelbaarheid	Werken aan de capaciteiten om de duurzame stad vorm te geven, is automatisch werken thema-specifieke capaciteiten die nodig zijn om de duurzame samenleving uit te bouwen, waarmee linken kunnen worden gelegd naar alle andere SDG's (vb. capaciteiten rond ruimtelijke planning, duurzaam voedselsysteem, klimaatmitigatie en – adaptatie, kwaliteitsvol onderwijs etc.).	
Partnerschappen tussen	De capaciteiten van lokale overheden en actoren worden versterkt opdat ze samenwerking kunnen aangaan om de duurzame stad te ontwikkelen en vorm	

verschillende stakeholders	te geven. Bovendien worden Sustainable Cities wereldwijd gerealiseerd, waardoor ook supralokale en internationale uitwisseling een troef kan zijn om de capaciteiten te versterken.
----------------------------	---

2 benaderingen

Strategisch doel 2: Capaciteiten om de duurzame stad vorm te geven		<i>Lokale overheden en actoren versterken hun capaciteiten om de duurzame stad vorm te geven.</i>
Benaderingen		ANGS
A	Sensibiliseren van lokale overheden en actoren voor de grondslagen, de concepten en het belang van een duurzame stad.	Brulocalis, COTA, Echos Communication, OMDM, UVCW, VVSG
B	<p>Versterken van de capaciteiten van <u>lokale overheden</u> om bij te dragen aan de duurzame stad en hun rol als plichtendrager te vervullen. Het gaat onder meer om:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Versterken van de technische en leidinggevende capaciteiten inzake de grondslagen van goed bestuur (doeltreffende, competente en verantwoordelijke overheden). • Versterken van digitale capaciteiten. • Versterken van de capaciteiten om een participatief, inclusief, op bewijs gebaseerd beleid te voeren met speciale aandacht voor kwetsbare groepen. • Versterken van de capaciteiten om een multidisciplinair, integraal en territoriaal beleid te ontwikkelen en te voeren om de visie van een duurzame stad toe te passen. • Versterken van de capaciteiten om multi-actor participatieprocessen te begeleiden. • Versterken van de capaciteiten om het effect te meten van verschillende initiatieven die bijdragen aan een duurzame stad. • Versterken van de (gezamenlijke) lobbycapaciteiten. • Verbeteren en doeltreffender gebruik maken van de financiële middelen ter beschikking van lokale overheden om duurzame ontwikkeling toe te passen. 	Brulocalis, COTA, Echos Communication, OMDM, UVCW, VVSG
C	<p>Versterken van de capaciteiten van <u>lokale actoren</u> (het middenveld, de private sector, scholen, verenigingen, burgers etc.) om bij te dragen aan de duurzame stad en hun rol als rechtendrager te vervullen. Het gaat onder meer om:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Versterken van de (technische, inclusief digitale) capaciteiten om actief deel te nemen aan de duurzame stad. • Versterken van de capaciteiten om te kunnen omgaan en in dialoog te treden met lokale overheden. • Versterken van het bewustzijn bij de burgers (in het bijzonder vrouwen, jongeren en kwetsbare groepen) met betrekking tot hun rechten en plichten. • Versterken van de nodige capaciteiten opdat lokale actoren optimaal hun functie als waakhond kunnen opnemen naar de (lokale) overheid toe. • Versterken van de capaciteiten om het effect te meten van verschillende initiatieven die bijdragen aan een duurzame stad. 	COTA, Echos Communication, OMDM, Rikolto, VVSG

	<ul style="list-style-type: none"> • Versterken van de (gezamenlijke) lobbycapaciteiten. • Verbeteren en doeltreffender gebruik maken van de financiële middelen ter beschikking van lokale actoren om duurzame ontwikkeling toe te passen. 	
D	Ontwikkelen en delen van methodologieën, instrumenten en middelen voor de verschillende soorten van capaciteit.	Brulocalis, COTA, Echos Communication, OMDM, Rikolto, UVCW, VVSG
E	Opzetten van mechanismen voor peer-uitwisseling en intercollegiaal leren tussen lokale overheden en actoren van een land, een regio of op internationaal niveau.	Brulocalis, COTA, Echos Communication, OMDM, Rikolto, UVCW, VVSG

3 Specifieke risicoanalyses

Opportunities	Risico's
<ul style="list-style-type: none"> • Een bestaand netwerk binnen de ANGS van vaste & betrouwbare lokale partners om rond capaciteitsversterking te werken • Inzet van (sub)nationale verenigingen van steden en gemeenten bij de capaciteitsversterking van lokale besturen • Delen van capaciteitsopbouwende praktijken op het niveau van GSK-leden en binnen internationale netwerken • Bestaan van (inter)nationale netwerken die een gunstige dynamiek creëren voor capaciteitsversterking voor duurzame steden (bv. de UCLG heeft tijdens COVID-19 gewezen op de dringende noodzaak van capaciteitsopbouw bij lokale overheden) • Gelijkaardige bevoegdheden & competenties van lokale overheden en actoren wereldwijd, wat de mogelijkheid tot grensoverschrijdende peer-to-peer capaciteitsversterking vereenvoudigt • Inzet van beschikbare thematische expertise ('frontrunners') binnen het netwerk van de ANGS 	<ul style="list-style-type: none"> • Beperkte toegang tot financiële middelen voor lokale actoren om bij te dragen tot een duurzame samenleving • Politiek klimaat waarin langetermijndenken onvoldoende wordt gestimuleerd • Groot personeelsverloop bij overheidsdiensten en risico op verlies van pasverworven vaardigheden • Onduidelijke overdracht van taken tussen bevoegde overheidsniveaus of centrale sturing naar lokale besturen • Invloed van externe (globale) crisissen & tendensen (bv. Economisch klimaat, klimaatverandering, sanitaire crisissen, populisme, sociale media, ...) op de opdracht van lokale overheden en lokale actoren in functie van hun capaciteiten • Culturele kloof & verschil in capaciteiten tussen lokale overheden en actoren en internationale ontwikkelingsprogramma's waarbij te weinig rekening wordt gehouden met de verschillende context • Inkrimping van de ruimte voor de civiele maatschappij

4.3 Strategisch doel 3: Duurzame en inclusieve economische modellen voor de duurzame stad

Thema van het strategisch doel: duurzame en inclusieve economische modellen voor de duurzame stad

Strategisch doel: Lokale economische actoren, inclusief lokale overheden, passen inclusieve aankooppraktijken toe die duurzame consumptie en productie stimuleren.

Inleiding: Het strategische doel wil de visie en doelstellingen die zijn vastgesteld via bestuursprocessen met verschillende actoren **operationeel maken** (doel nr. 1), en voortbouwen op de versterkte capaciteiten van lokale overheden en actoren (doel nr. 2) om de overgang naar duurzame steden te ondersteunen. Doel nr. 3 betreft hoofdzakelijk economische aspecten en omvat 3 subdoelstellingen:

- De ontwikkeling van **bevoorradingketens** die compatibel zijn met de bescherming van ecosystemen en de bestrijding van de klimaatverandering, en die alle economische actoren die deel uitmaken van de keten, ook de kleinschalige producenten en kmo's, eerlijk belonen. Om deze producten betaalbaar te houden, wordt de nadruk gelegd op korte leveringscircuits.
- De versterking van **duurzame en functionele banden tussen steden en het platteland** op basis van efficiënte stromen van middelen, diensten en informatie. Bij de ontwikkeling van benaderingen zal de voorkeur worden gegeven aan geïntegreerde territoriale perspectieven die zowel steden als hun subregio 's omvatten, zodat rekening kan worden gehouden met hun onderlinge afhankelijkheid.
- De oprichting van **partnerschappen met meerdere actoren**, waarbij de private sector, de publieke sector, de academische wereld en de burgers betrokken zijn, om samen nieuwe manieren van bevoorrading in steden te creëren en zo duurzaam te consumeren en produceren. De leden van het GSK zullen in deze processen in eerste instantie vooral een faciliterende rol spelen.

De belangrijkste **hypothese** die aan dit strategische doel ten grondslag ligt, is dat een toename van de vraag naar duurzame producten vanuit de steden, gekoppeld aan een betere toegang tot diverse diensten (financiële, commerciële, technische diensten, enz.) en eerlijkere handelsbetrekkingen (betere prijzen, betalingsvoorwaarden, transparantie, enz.), veranderingen in de productiepraktijken zal aanmoedigen. Op die manier zal dit dan bijdragen tot een vermindering van de milieu- en sociale impact van de stedelijke consumptie. Het doel is dan ook de stedelijke economische actoren (gemeenten, consumenten, catering- en verwerkingsbedrijven, marktkramers, verdelers, kleinhandelaars, enz.) te ondersteunen in de richting van een duurzamere bevoorrading.

1 Specifieke contextanalyse

Wereldwijd woont 85% van de bevolking in of binnen 3 uur van een stedelijk centrum met meer dan 50.000 mensen. Plattelands- en stedelijke gemeenschappen leven niet geïsoleerd van elkaar. Stromen van mensen, vervoer, informatie, goederen, diensten en geld bewegen in beide richtingen, waardoor een **sterke onderlinge afhankelijkheid tussen stedelijke en plattelandsgebieden** ontstaat.

De impact van de stedelijke bevolking op de natuurlijke hulpbronnen en de wereldwijde bevoorradingketens is vooral acuut op het gebied van voedsel. Hoewel steden slechts 3% van het aardoppervlak beslaan, verbruiken zij tot 70% van het voedsel, zelfs in landen met een grote plattelandsbevolking. Naar schatting zal tegen 2050 80% van ons voedsel in steden worden geconsumeerd. Ongeveer 60% van het geïrrigeerde akkerland en 35% van de regenakkers ligt binnen 20 km van stedelijke gebieden.

Zoals de FAO in haar "Urban Food Agenda" vermeldt, bieden stedelijke gebieden strategische aanknopingspunten voor de herconfiguratie van sociaaleconomische en milieugerelateerde processen met het oog op een grotere weerbaarheid, rechtvaardigheid en duurzaamheid. Steden beheren enorme openbare infrastructuren, vaardigheden en middelen. Tegelijk herbergen ze heel wat actoren die een centrale rol spelen in de economische, politieke en culturele innovatie.

Grootste uitdagingen

Ondanks de vele onderlinge verbindingen tussen steden en het platteland blijven er **territoriale ongelijkheden** bestaan. Besluitvormers vinden het vaak moeilijk om een **samenhangende en geïntegreerde aanpak** te coördineren en toe te passen voor het grondgebied buiten de strikt stedelijke perimeter. Sterkere capaciteiten en diensten, een betere infrastructuur en meer middelen, ook financiële, zijn nodig voor de ontwikkeling van functionele gebieden die steden en het platteland op coherente manier met elkaar verbinden.

Het tijdperk van **publiek-private partnerschappen** wordt wereldwijd voortgezet, maar er gaan steeds meer stemmen op om het deelnemersveld te verbreden en alle stedelijke actoren, met inbegrip van de burgers, te betrekken bij het bestuur en de uitwerking van lokale oplossingen op basis van collectieve intelligentie. De **daadwerkelijke participatie** van burgers, academici en private ondernemingen aan deze processen blijft een uitdaging, met wat de implementatie betreft.

Zoals we tijdens de COVID-19 pandemie hebben gezien, zorgt de afhankelijkheid van steden van externe markten ervoor dat ze kwetsbaar zijn voor schokken in de toeleveringsketens. Deze situatie zal door de klimaatverandering naar verwachting nog verergeren. Om deze situatie het hoofd te bieden, wordt op grote schaal gepleit voor de **verplaatsing van toeleveringsketens**. Dit vereist echter **een versterking van de plaatselijke infrastructuur en van het aanbod van commerciële en financiële diensten** om KMO's en lokale producenten in staat te stellen hun rol in deze overgang te spelen. Een sterke **lokale economie** draagt ook bij tot het lokale verkeer van welvaart en beperkt de uitstoot die gepaard gaat met het vervoer van producten.

Wat voeding betreft, heeft de verstedelijking geleid tot een **drastische verandering in de levensstijl en de eetgewoonten** van de stadsbewoners. Deze wordt nu gekenmerkt door een toegenomen consumptie van (ultra-)bewerkte producten met een lage voedingswaarde. Vrouwen in steden hebben tot drie keer meer kans op overgewicht of obesitas dan vrouwen op het platteland, en dit als gevolg van armoede, een zittende levensstijl en blootstelling aan voedingsmarketing en moderne verkooppunten. De versterking van de plaatselijke bevoorradingsketens moet daarom gepaard gaan met maatregelen ter bescherming van de kwetsbare stadsbevolking door **de toegang tot kwaliteitsproducten (vanuit gezondheids-, sociaal en milieuoogpunt) tegen betaalbare prijzen te waarborgen**.

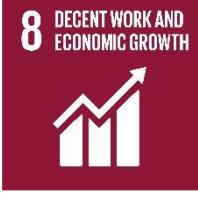

De hoop op een beter leven in de stad zet veel jongeren ertoe aan naar stedelijke centra te trekken op zoek naar nieuwe economische kansen. De hoge kosten van het levensonderhoud, de slechte kwaliteit van de huisvesting en de beperkte tewerkstellingsmogelijkheden leiden echter vaak tot ontgoocheling. De ondersteuning van **ondernemerschap bij jongeren** kan hen een kans bieden om zich te emanciperen en tegelijkertijd bij te dragen aan de ontwikkeling van innovatieve oplossingen voor de uitdagingen van steden. Om de overgang naar een rechtvaardige en veilige ruimte voor de mensheid te ondersteunen, moeten we afstand nemen van de status quo en jongeren de mogelijkheid bieden om hun rol in deze overgang ten volle te spelen. Daarvoor moeten we vertrouwen op hun ondernemingsgeest, nieuwsgierigheid en zin voor innovatie.

Steden hangen af van een complex geheel van bevoorradingsketens die een breed scala van economische activiteiten in uiteenlopende sectoren bedienen: voeding, bouw, informatie- en communicatietechnologie, kleding, om er maar een paar te noemen. Hun duurzaamheid is dan ook een voorloper van de duurzaamheid van steden. De 96 steden van de C40-groep, die samen een kwart van de wereldeconomie en 8% van de wereldbevolking vertegenwoordigen, zijn samen verantwoordelijk voor 10% van de wereldwijde uitstoot van broeikasgassen wanneer we rekening houden met uitstoot door consumptie. Stedelijke maatregelen op het gebied van consumptie kunnen de uitstoot van belangrijke consumptiecategorieën, zoals gebouwen en infrastructuur (26% tegen 2030), voedsel (36% tegen 2030) en kleding en textiel (39% tegen 2030), aanzienlijk terugdringen. Efficiënte, inclusieve en duurzame bevoorradingsketens zijn in twee opzichten van essentieel belang: enerzijds om ervoor te zorgen dat stadsbewoners tegen een betaalbare prijs toegang kunnen krijgen tot de producten die zij nodig hebben om in hun basisbehoeften te voorzien, bijvoorbeeld voeding of kleding; en anderzijds om de milieu- en sociale gevolgen van stedelijke consumptie te beperken.

Bedrijven spelen een sleutelrol in deze verandering. Door een inclusiever inkoopbeleid, eerlijkere prijzen en meer ondersteuning voor hun leveranciers kunnen zij deze ertoe aanzetten hun praktijken te veranderen ten voordele van meer duurzaamheid. Maar zonder een **bedrijfsmodel** dat duurzame productie aanmoedigt, zullen de bevoorradingsketens uit zichzelf waarschijnlijk niet duurzaam worden. Daarom zijn onderstaande benaderingen gericht op de co-creatie van inclusieve bedrijfsmodellen die alle actoren van de keten op passende wijze belonen, op de ondersteuning van duurzaam ondernemerschap en op de versterking van ontwikkelingsdiensten voor bedrijven en producenten waarbij duurzaamheid centraal staat. Zij willen ook stedelijke institutionele kopers aanmoedigen om hun aankopen "groener" te maken door eerlijke en duurzame overheidsopdrachten en door de dialoog tussen burgers en de private sector te bevorderen om beter in hun behoeften te kunnen voorzien. De **kapitalisatie van goede praktijken** en **intercollegiaal leren** zullen worden gesystematiseerd om de navolging ervan te bevorderen. De benaderingen zijn gedeeltelijk geïnspireerd op de richtsnoeren van UN-Habitat met betrekking tot de relatie tussen stad en platteland.

Links met de SDG's

Prioritaire SDG's	Doelen	Verklaring
	11.6, 11.a	De milieu-impact van steden beperken en positieve sociale, economische en ecologische banden tussen stedelijke, voorstedelijke en plattelandsgebieden bevorderen.
	12.1, 12.3, 12.7, 12.8	Duurzame consumptie in steden (onder meer door afvalvermindering en institutionele inkoop) bevorderen om duurzame productie aan te moedigen.
Secundaire SDG's	Doelen	Verklaring

	1.1, 1.2, 1.4, 1.5	Bijdragen tot de uitroeiing van armoede in stedelijke en plattelandsgebieden en zorgen voor toegang tot basisdiensten.
	2.1, 2.3, 2.4, 2.a	Ervoor zorgen dat alle stadsbewoners, ook kwetsbare bevolkingsgroepen, toegang hebben tot veilig, voedzaam en voldoende voedsel, en dit door duurzame en inclusieve territoriale voedselsystemen te bevorderen.
	5.1, 5.5, 5.a	Gelijke toegang tot productiemiddelen garanderen voor vrouwen, evenals een volledige en effectieve participatie aan het economische leven, onder meer door gelijke toegang tot leidinggevende functies.
	8.3, 8.5, 8.10	Innovatie en duurzaam ondernemerschap promoten, met name van kleine en middelgrote ondernemingen die bijdragen tot duurzame steden, onder meer door een betere toegang tot financiële diensten en diensten voor bedrijfsontwikkeling.
	17.16, 17.17	Inclusieve bedrijfsmodellen voor duurzame stedelijke aanbestedingen ontwikkelen via publiek-private partnerschappen met burgers en meerdere actoren.
Principes van de SDG's	Verklaring	
Niemand achterlaten	Leden van het GSK implementeren benaderingen die alle stadsbewoners ten goede komen, met name gemarginaliseerde groepen, en niet enkel de welgestelde bevolkingsgroepen die over de middelen beschikken om meer te betalen voor duurzame producten. Leden zetten zich in om de ontwikkeling van nieuwe economische opportuniteiten voor jongeren, vrouwen en kleinschalige producenten te vergemakkelijken.	
Verbondenheid en ondeelbaarheid	Vooruitgang op economische thema's moet hand in hand gaan met een positief effect op andere aspecten van de duurzame stad. Net zoals de visie van het donut-model omschrijft, moeten de actoren waakzaam blijven opdat economische vooruitgang geen negatief effect uitoefent op de realisatie van andere SDG's binnen de stad (aantasting van ecosystemen, beperking van de klimaatverandering, enz.).	

Partnerschappen tussen verschillende actoren	De leden van het GSK zullen in een eerste fase een faciliterende rol spelen bij de vorming van samenwerkingsverbanden tussen de private sector, de publieke sector, de academische wereld en de burgers om samen nieuwe manieren te ontwikkelen om in steden duurzaam te kopen, te consumeren en te produceren.
--	---

2 benaderingen

Strategisch doel 3: Duurzame en inclusieve economische modellen voor de duurzame stad		<i>Lokale economische actoren, inclusief lokale overheden, passen inclusieve aankooppraktijken toe die duurzame consumptie en productie stimuleren.</i>
Benaderingen		ANGS
A	Faciliteren van het duurzame beheer van ecosystemen en gebieden waarin de consumptiegoederen voor de stad worden geproduceerd, inclusief de veerkracht van lokale actoren (producenten, KMO's etc.) die afhankelijk zijn van deze ecosystemen.	Rikolto, VVSG
B	Professionaliseren van producentenorganisaties en versterken van dienstverleners om eerlijke toegang te garanderen voor producenten en ondernemers tot de diensten en middelen (inclusief financiële) die ze nodig hebben bij het uitwerken van hun duurzame commerciële activiteit, ongeacht hun geslacht of leeftijd.	Rikolto, VVSG
C	Faciliteren van de ontwikkeling van inclusieve en/of circulaire economische modellen die duurzame producenten en bedrijven verbinden met stedelijke markten onder fairtradevoorwaarden, inclusief institutionele aankopen door lokale overheden en actoren (eetzalen in scholen, openbare aanbesteding etc.).	OMDM, Rikolto, VVSG
D	Faciliteren van de ontwikkeling en de incubatie van ondernemingen die bijdragen aan duurzame territoriale productie en consumptie, en versterken van de lokale ecosystemen die duurzame KMO's ondersteunen.	OMDM, Rikolto
E	De burgers stimuleren om deel te nemen aan de co-creatie van nieuwe multistakeholderoplossingen voor duurzamere territoriale economische systemen (bv. via initiatieven van 'citizen science', uitwisselingsateliers met de private sector en de academische wereld, versterking van maatschappelijke organisaties, organisatie van sensibiliseringscampagnes enz.).	OMDM, Rikolto, VVSG
F	Documenteren van benaderingen, resultaten en geleerde lessen, en ze inzetten om lokale en nationale actoren, inclusief overheden, aan te moedigen te investeren in de reproductie van de benaderingen.	Rikolto

3 Specifieke risicoanalyses

Opportunities	Risico's
<ul style="list-style-type: none"> - De COVID-19-crisis heeft aangetoond hoe belangrijk het is om de bevoorradingsketens te verplaatsen - De top van de Verenigde Naties over voedselsystemen, die in het najaar van 2021 zal plaatsvinden, bevat een specifiek actieonderdeel dat erop gericht is de vraag van de consument naar duurzaam voedsel te stimuleren en de lokale voedselketens te versterken. Dit wordt een scharniermoment voor internationale samenwerking - Het bestaan van "pioniergebieden" en -steden in elke regio vormt een bron van inspiratie en biedt mogelijkheden voor intercollegiaal leren - Heel wat internationale netwerken zijn actief rond de thema's duurzame bevoorradingsketens voor steden (MUFPP, CITYFOOD, ICLEI, Eurocities, C40, enz.) 	<ul style="list-style-type: none"> - De aandacht van de actoren en de lokale overheden is meer gericht op een dringende aanpak van COVID-19 dan op verbeteringen op lange termijn - Het is moeilijk een compromis te vinden tussen de behoeften van de stadsbewoners (kwaliteitsproducten tegen betaalbare prijzen) en die van de producenten (voldoende inkomen) - De economische signalen van de stadsbewoners volstaan niet om het platteland tot duurzamere veranderingen aan te zetten - Er zijn onvoldoende business cases voor de verschillende modellen en benaderingen die door de leden van het GSK werden getest en gepromoot

5 RELATIE MET ANDERE GSK'S

De programma's van de leden van het thematisch GSK Sustainable Cities zullen (in grote mate) worden uitgerold binnen een bepaalde geografische context. Er zijn dan ook raakvlakken met de geografische GSK's, zowel qua inhoud als qua opportuniteiten voor synergie en complementariteit. Daarnaast zien de leden van het GSK Sustainable Cities ook raakvlakken met 2 andere thematische GSK's, met name het GSK Resilience en het GSK Higher Education and Science for Sustainable Development (HES4SD). Leden van het GSK Sustainable Cities stelden daarom in samenspraak met de relevante geografische en thematische GSK's korte nota's op die binnen de verwante GSK's werden geïntegreerd. Een overzicht van welke leden van het GSK Sustainable Cities in welke landen en rond welke thema's actief zijn, net als de nota's die in de andere GSK's werden geïntegreerd, kan gevonden worden in bijlage 2 en 3.

De GSK-leden Brulocalis, Echos Communication en UVCW hebben er dan ook voor gekozen om actief lid te zijn van zowel het thematisch GSK Sustainable Cities als enkele geografische GSK's voor de landen waarin ze actief zijn (voor hun programma's rond urbanisatie en decentralisering). De inzet op deze dubbele poot kan als een soort van experiment worden beschouwd, waar alle actoren uit kunnen leren. Door de actieve deelname aan de geografische GSK's kunnen deze actoren ook de wisselwerking tussen beide GSK's beter opvolgen en ten dienste stellen van de overige GSK-leden.

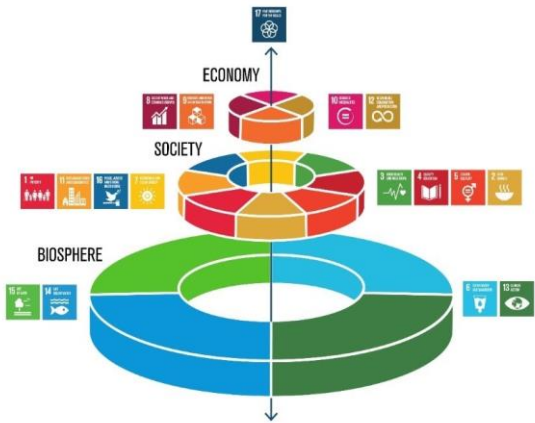
Het GSK Resilience en het GSK HES4SD ontwikkelden ook nota's met links naar het GSK Sustainable Cities. Deze nota's worden hieronder voorgesteld.

Link JSF Sustainable Cities and JSF resilience

Short content of the JSF on resilient social-ecological systems

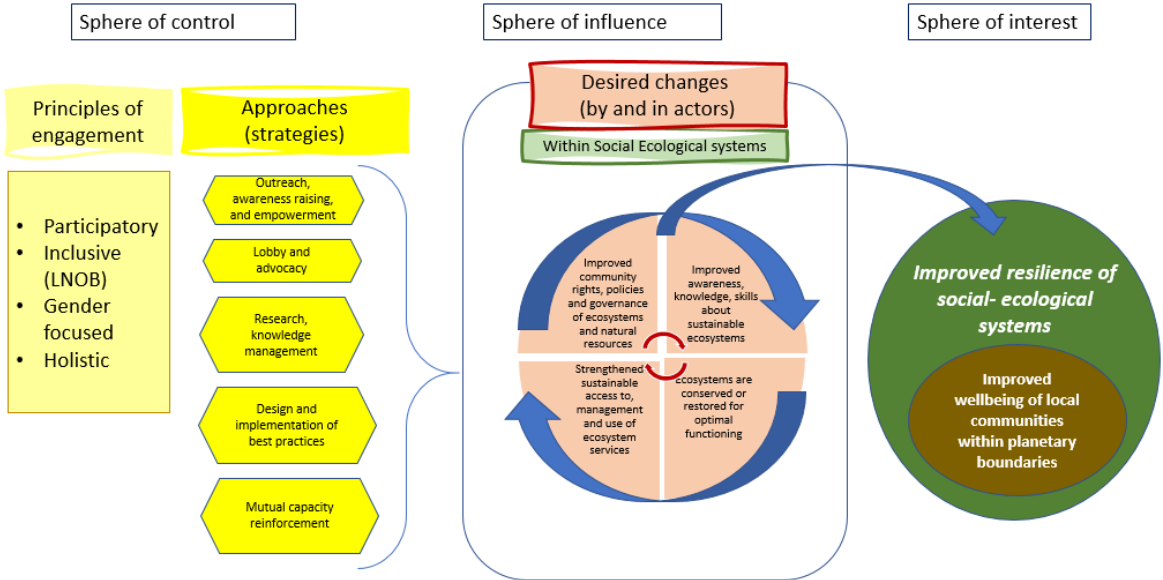
The focus of this JSF is on the resilience of social-ecological systems and the sustainable use of ecosystem services. Better ecosystems and the sustainable use of ecosystem services will contribute to an improved well-being of local communities.

This framework is based on 4 SDG (sustainable development goals): n° 6 (clean water and sanitation), n° 13 (climate action), n° 14 (life below water) and n° 15 (life on land). These 4 SDGs are considered by the Stockholm Resilience centre as the basis of all other SDGs. A healthy biosphere is a precondition for sustainable social and economic development.

(© Azote Images for Stockholm Resilience Centre, 2016)

The Theory of Change is presented below. Changes in and by 10 types of actors are foreseen: indigenous people and local communities; individual consumers; civil society; primary, secondary, and vocational schools; research, universities, and higher education; cooperation and development actors; local authorities; national authorities; international policy level; and private sector.

Common strategic goals in the thematic JSF

1. Improved rights, policies and governance of ecosystems and natural resources
2. Improved awareness, knowledge and skills about sustainable ecosystems
3. Strengthened sustainable access to, management and use of ecosystem services
4. Ecosystems are conserved or restored for optimal functioning

Members of JSF resilience

The members are BOS+, CEBioS, Join For Water and WWF. Especially BOS+ and Join For Water have a more in-depth collaboration with local authorities. Join For Water has a long history of working with local authorities in drinking water and sanitation. BOS+ works in Flanders on importance of trees and green spaces in cities for mental health and to reduce the heat island effect. Moreover, cities are importers of timber and non-timber forest products (d.g. charcoal in many African countries).

Priority challenges for thematic JSF regarding local authorities

Cities often depend on ecosystem services generated by natural and or protected areas and trees (drinking water, micro-climate, carbon sink). In that sense, it is advised that the T-CSC Cities remains in exchange with the T-CSC Resilience, to link up SDGs 6, 13, 14, 15 with SDG 11 and try to link up with UN Habitat, see <https://unhabitat.org/about-us/sustainable-development-goals>

The entry points of the thematic JSFs on resilience and sustainable cities are different, but they also have tangent places. The entry point of the JSF 'resilience' is the ecosystem, a physical/natural unity that can cover (parts) of several municipalities or cities. The entry point of the JSF Sustainable Cities is an administrative delimitation of a municipality or city and its territory can belong to different ecosystems. In the JSF 'resilience', cities are not actors. However, local authorities (the local political and official level of these cities) and local communities living in these cities are also important actors regarding the fulfilment of the 4 strategic goals of this JSF.

The ultimate change we expect (level of impact) for local authorities is that they design and enforce relevant policies, linked to social-ecological resilience, and sustainable use of ecosystem resources/services to improve well-being of local communities. As for local communities, the ultimate change is described as follows: exercise their rights and privileges to access ecosystems and their resources in a sustainable way.

Changes are also defined at the level of each strategic goal.

Strategic goals	Expected changes: local authorities ...	Expected changes: local communities ...
1. Rights, policies, and governance	... act as a responsible duty bearer at local level; develop local policies; support acquisition of clear land titles and land use planning for IPLC; respect and protect the right for water for IPLC; maintain contacts with higher authorities and defend the rights of the local level to higher authorities; approve local legislations for CBOs	... participate in decision making at local, communal, and national levels; have rights to access land/territories and resources; can defend their rights toward the duty bearers; participate in government planning processes at community level; are beneficiaries of actions linked to Nagoya Protocol
2. Awareness, skills, and knowledge	... are aware and have knowledge about the importance of resilient ecosystems and the sustainable use of ecosystem services; share this knowledge between actors at local level; join forces with scientists to tackle biodiversity issues, resilience of ecosystems and sustainable use of ecosystem services (capable to develop science-based policy; co-produce policy briefs and other tools; open to support by scientists)	... are aware and have knowledge about the importance of resilient ecosystems; are aware of threats about their local ecosystems and value of it for local and global ecosystem services; have the skills and knowledge to sustainably manage, monitor, and use ecosystems (services); transfer (traditional) knowledge to academics and authorities, and future generations, change behaviour and attitudes, in favour of conservation and sustainability

3. Access, use and management of services	... integrate the sustainable use of ecosystem resources/services in their development plans; carry out actions that are in line with their development plans, taking (the development) of ecosystem services into account; sensitize, exchange, and collaborate with their population on sustainable use of ecosystems	... use and manage ecosystem services in a sustainable way; apply good agricultural and animal husbandry practices; benefit One Health approach
4. Conservation and restoration of ecosystems	... integrate the protection of ecosystems in their development plans; carry out actions that are in line with their development plans; sensitize, exchange, and collaborate with their population on resilient ecosystems	... protect natural resources and manage ecosystems in a sustainable way

In a city, other actors are of course also active: individual consumers, schools, private sector, etc. They also have a role in the resilience of social ecological systems. Changes at their level are described more in detail in the full text of the JSF resilience.

Key approaches for thematic JSF

Related to local authorities, all 5 main approaches will apply: (a) outreach, awareness raising and empowerment; (b) lobbying and advocacy; (c) research, knowledge management; (d) designing and implementing best practices; (e) mutual capacity reinforcement.

This JSF intends to have programs in the following countries:

- ◆ Latin-America: Bolivia, Ecuador, Haiti, Peru
- ◆ Africa: Benin, Burkina Faso (*), Burundi, DRC, Ethiopia, Guinea, Kenia (*), Madagascar, Mali, Morocco (*), Mozambique (*), Niger (*), Rwanda (*), Senegal, Tanzania, Togo, Uganda
- ◆ Asia: Cambodia, Palestinian Territory (*), Vietnam
- ◆ Europe: Belgium

(*) These countries have only a limited program of CEBioS

Relation between thematic JSF resilience and sustainable cities

The JSF Sustainable Cities focusses on 2 SDGs: 11 (sustainable cities and communities) and 16 (related to strong public services at local level). Sustainable ecosystems and social-ecological systems cannot be separated from sustainable cities and communities. there is a mutual influence: communities and cities are part of ecosystems; they profit from ecosystems and ecosystem services. They also influence (in a positive or negative way) ecosystems and the use/management of their services. Local authorities and local communities are the main actors as described above. Their interaction is essential for a good functioning city and a good functioning ecosystem.

Both JSFs can exchange on how to link ecosystems and sustainable cities, on how to improve interaction between local authorities and local communities, and on how to improve the sustainable access, use and management of ecosystem services.

Thematic JSF Higher Education and Science for Sustainable Development (HES4SD)

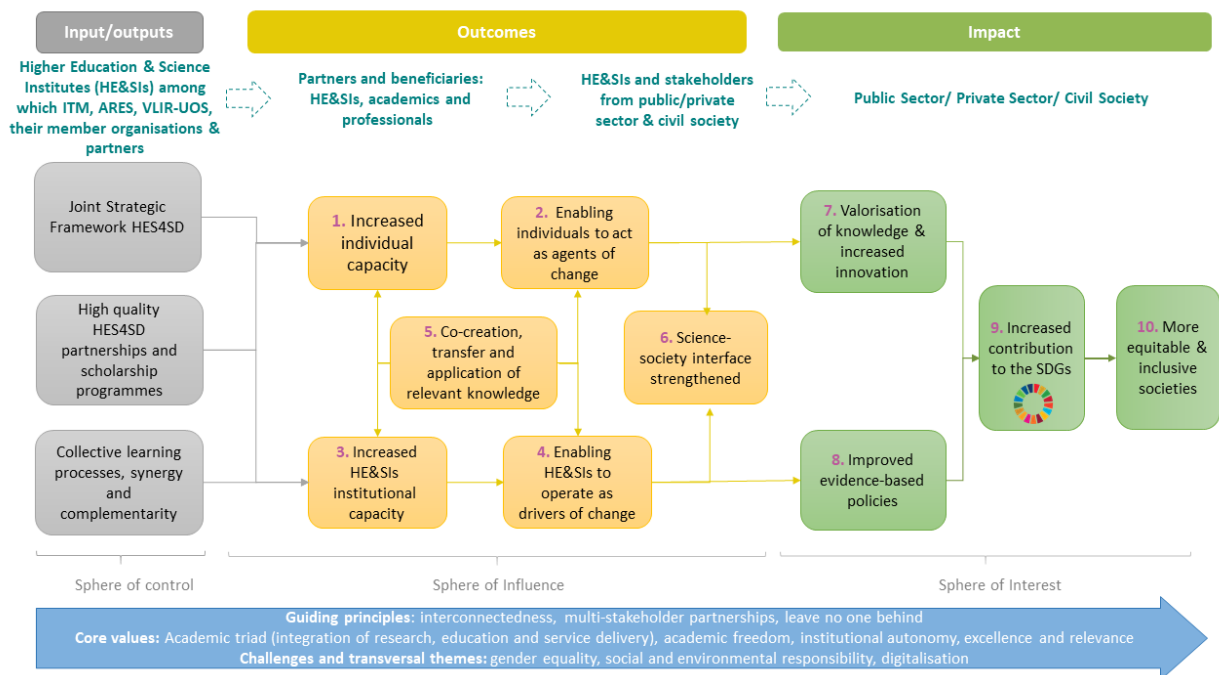
1. Higher Education and Science for Sustainable Development and actors.

Making use of their autonomy and right to initiate and innovate, two umbrella organisations (ARES and VLIR-UOS) and the Institute of Tropical Medicine (ITM) put forward the thematic JSF Higher Education and Science for Sustainable Development (JSF HES4SD). Drawing upon their longstanding common history, the JSF initiators aim to further unlock the huge developmental potential of higher education and science cooperation for sustainable development and make it accessible to other Belgian, local and international partners, in different ways: as partner in a multi-actor partnership, as scientific advisor to other partners' projects, partners or policy bodies, as a platform for sharing state of the art scientific results, information, expertise and experience and for exploration of possibilities for synergy and complementarity.

Together, the three JSF initiators represent 60 Belgian higher education institutions (HEIs), being 11 universities, 32 university colleges, 16 school of arts, and ITM. The partners they collaborate with in the selected 30 countries (see annex) are mainly universities, university colleges, school of arts, polytechnics, research and reference laboratories, scientific centres (including e.g. disease control programmes and public health institutes). All these institutions, including the three initiators, will be referred to as Higher Education and Science Institutes (HE&SIs). Through cooperation with civil society, private and public sector, HE&SIs contribute to the development of many sectors in society.

ARES and VLIR-UOS as umbrella organizations with a wide variety of member institutions cover all academic and scientific fields. As they make use of competitive calls for several types of interventions they contribute to the full spectrum of SDGs. ITM is a key actor in Tropical Medicine and Public Health and will directly, but not only, contribute to SDG 3 (Good Health and Well-being: Ensure healthy lives and promote well-being for all at all ages).

2. Visualisation of Theory of Change (ToC)

3. The common Strategic Goals of the JSF HES4SD

The long-term general objective of the JSF HES4SD is to significantly contribute to the achievement of the 17 SDGs and ultimately “increasingly equitable and inclusive societies”. To achieve this objective and starting from the specific expertise of the partners, the following six strategic objectives have been identified and will guide the specific interventions.

Strategic Goal 1: Increased individual capacity. The increased individual capacity should be considered as the result of education or research activities of/by individuals mainly through scholarship programmes. It includes training on transversal competencies such as global citizenship, critical thinking, leadership skills, enabling scholars to become critical world citizens capacitated and motivated to actively engage in global society.

Strategic Goal 2: Enabling individuals to act as change agents. This strategic goal expands on the knowledge that individuals embedded in organizations (private sector or public sector or civil society) have increased their potential to be change agents.

Strategic Goal 3: Increased capacity at Higher Education and Science Institutions. Strengthening capacities of the HE&SIs in the following fields:

1. Increased research, education and service delivery capacity
2. Increased information, infrastructural and technological structures
3. Increased management capacity (governance, administration, finance)
4. Increased collaborative and networking capacity.

Strategic Goal 4: Enabling Higher Education and Science Institutions to operate as drivers of change. The HE&SIs activate their improved performance allowing them to operate as drivers of change aiming at a meaningful impact in society. This can be realized via both the co-creation, transfer and application of relevant knowledge (SG5), and/or via the science-society interface (SG6).

Strategic Goal 5: Co-creation, transfer and application of relevant knowledge. The first four strategic goals significantly contribute to this key strategic goal. By putting strengths together and operating in synergy, the JSF enhances the creation and dissemination of relevant and state of the art knowledge across the HE&SIs worldwide, their local communities and international networks.

Strategic Goal 6: Science-society interface strengthened. Information sharing and concerted actions amongst HE&SIs aim at cross-fertilisation between science and society. This can be facilitated through networks and platforms as connecting hub of knowledge, expertise and experience, and demand & supply interactions in view of applied solutions and evidence-based policies. Society is understood in its broader sense, namely all public, private and civil society actors beyond HE&SIs (e.g., enterprises, public decision makers, NGOs, the community at large).

4. Key approaches

1. **Joint strategic framework HES4SD.** The framework focuses on joining forces among Belgian academic actors and partners to contribute to academic inspired and science driven societal change linking HE&SIs with the broader society. This framework will gradually develop and remain dynamic to be responsive to opportunities and policy priorities.
2. **High quality HES4SD partnerships and scholarship programmes.** The respective actor programmes will include interventions such as: individual scholarship programmes; building research, teaching & training and service delivery capacity; strengthening information, infrastructural and technological structures; building management capacity; strengthening

national and international academic and science-society interfaces and networking; policy support, ... The country list in annex shows an indicative list of the countries where the three initiators envision to develop scholarship programmes only, or broader institutional programmes/projects.

3. **Collective learning processes and synergy and complementarity.** The JSF initiators will build and strengthen synergies and complementarities beyond the HE&SI partnerships and will define operational mechanisms to that purpose. The JSF initiators anticipate that the process of collective learning, synergy and complementary will be instrumental in achieving the outcomes and impact as defined in the ToC, in a more efficient and innovative way.

5. Opportunities for complementarity and synergy

Firstly, complementarity and synergy will be explored and realized among the initiators and their members organisations and partners. They might cooperate and reinforce each other in the fields of joint research, teaching and management topics. Synergy might be created by the collaboration of several HE&SIs in specific project and programmes, as it happens in many current programmes. Secondly, the JSF HES4SD will explicitly seek for complementarities and synergies, beyond HE&SIs, with other governmental and non-governmental actors, both nationally and internationally. Active participation of these actors will be sought in specific projects and programmes to reinforce common objectives (complementarity) or to stimulate collaboration between academics/scientists and actors in the broader society (synergy). In the selection of possible partners for future projects and collaboration, synergy and complementarity will be considered.

6. Interaction with other JSF (geographical and thematic)

The JSF initiators envisage to jointly organise at least three strategic dialogues in a partner country in consultation with the local partner HE&SIs, embassy and DGD. The initiators will consider hybrid modalities allowing global participation with minimal environmental impact. On this occasion an event open to Belgian and local development actors can be organized, focusing on the exchange of project results, networking among alumni and scholarship holders, identification of potential synergies and complementarities. The JSF initiators will further develop mechanisms to systematically share information on ongoing projects and the launch and results of calls for scholarships and project proposals. We invite the actors of other JSFs to actively participate, make use of the platforms made available and come forward with specific requests for scientific advice, capacity building and collaboration with academic actors. We will also build on existing relations between the actors of the HES4SD thematic JSF and individual ANGCs. Representatives and partners of the JSF HES4SD will participate in the strategic dialogues of other thematic and geographic JSFs according to requirements. The JSF initiators will actively support stakeholder and partner identification and engagement by facilitating contacts between HE&SIs and the Belgian, local and international development actors (incl. ENABEL, BIO, ...) working in the country or region. The HES4SD JSF also puts forward primary point(s) of contact (see annex 2) to facilitate continued communication on the suggested approaches to synergy and complementarity in the future.

Annex 1: Indicative country list

	Country	VLIR-UOS	ARES	ITM	Geographic ISEs	Decent work	Sustainable Cities	Resilience
1	Belgium							
2	Benin							
3	Bolivia							
4	Burkina Faso							
5	Burundi							
6	Cambodia							
7	Cameroon							
8	Cuba							
9	DR Congo							
10	Ecuador							
11	Ethiopia							
12	Guinea							
13	Haiti							
14	Indonesia							
15	Kenya							
16	Madagascar							
17	Morocco							
18	Mozambique							
19	Nepal							
20	Niger							
21	Peru							
22	Philippines							
23	Rwanda							
24	Senegal							
25	South Africa							
26	Tanzania							
27	Tunisia							
28	Uganda							
29	Vietnam							
30	Zimbabwe							
Total		28	30	30	23	20	15	22

Indicative list (2022-2026)

	Scholarship + project country
	Scholarship (+ potential future project country)
	Scholarship country
	Actor not active in this country
	JSF in this country

Annex 2: Primary point(s) of contact for tJSF HES4SD

		Indicative primary point of contact for tJSF HES4SD	
		Organisation(s)	Email
Geographic JSFs	Belgium	ARES VLIR-UOS	camille.roegiers@ares-ac.be steven.schoofs@vliruos.be
	Benin	ARES	amelie.schnock@ares-ac.be
	Bolivia	VLIR-UOS	Wannes.verbeeck@vliruos.be
	Burkina Faso	ARES	fanny.bernard@ares-ac.be
	Burundi	ARES	christine.leroy@ares-ac.be
	Cambodia	ITM	JCoenen@itg.be
	DR Congo	ARES ITM VLIR-UOS	simon.hemptinne@ares-ac.be JCoenen@itg.be kathleen.wuytack@vliruos.be
	Ecuador	ARES	pierre.martinot@ares-ac.be
	Guinea	ITM	JCoenen@itg.be
	Haiti	ARES	christine.leroy@ares-ac.be
	Indonesia	VLIR-UOS	annelien.gansemans@vliruos.be
	Kenya	VLIR-UOS	annelien.gansemans@vliruos.be
	Madagascar	ARES	pierre.martinot@ares-ac.be
	Morocco	VLIR-UOS	kathleen.wuytack@vliruos.be
	Mozambique	VLIR-UOS	christophe.goossens@vliruos.be
	Niger	ARES	christine.leroy@ares-ac.be
	Peru	ITM	JCoenen@itg.be
	Philippines	VLIR-UOS	steven.schoofs@vliruos.be
	Rwanda	ARES	christine.leroy@ares-ac.be
	Senegal	ARES	veronique.schmit@ares-ac.be
Tanzania	VLIR-UOS	ragna.frans@vliruos.be	
Uganda	VLIR-UOS	kathleen.wuytack@vliruos.be	
Vietnam	ARES	amelie.schnock@ares-ac.be	
Thematic JSFs	Decent Work	VLIR-UOS	lisa.popelier@vliruos.be
	Resilience	ITM	JCoenen@itg.be
	Sustainable Cities	VLIR-UOS	lisa.popelier@vliruos.be
No geographic JSF	Cameroon	ARES	veronique.schmit@ares-ac.be
	Cuba	VLIR-UOS	peter.delannoy@vliruos.be
	Ethiopia	VLIR-UOS	Wannes.verbeeck@vliruos.be
	Nepal	ITM	JCoenen@itg.be
	South Africa	VLIR-UOS	christophe.goossens@vliruos.be
	Tunisia	ARES	selma.mitri@ares-ac.be
	Zimbabwe	ITM	JCoenen@itg.be

6 SYNERGIE EN COMPLEMENTARITEIT

6.1 Inleiding

Met het GSK Sustainable Cities willen de leden in de eerste plaats **samenwerking tussen de leden onderling** bevorderen. Verschillende leden werkten al bi- of trilateraal samen, zowel in het kader van de DGD-programma's 2017-2021 als hierbuiten, doch blijft dit vaak nog gelinkt aan een specifieke geografische context. Het thematisch GSK biedt de leden een structureel kader om nog meer in te zetten op samenwerking, niet alleen binnen bepaalde landen, maar ook supranationaal en rond 'overkoepelende' thema's als verstedelijking, bestuur en decentralisering.

De actoren sluiten zich echter niet af binnen het GSK Sustainable Cities. De vorige programma-periodes hebben aangetoond dat samenwerking met ANGS die geen lid zijn van het thematisch GSK zeer relevant en efficiënt is. Dit komt onder meer doordat de werking van andere ANGS rond thema's als gezondheid, water, landbouw, kinderrechten of onderwijs, ook binnen een lokale context plaatsvindt. Hun werking raakt vaak aan bestuur en verstedelijking en legt links met lokale besturen en actoren in de stad. De actoren van het GSK leggen blijven dan ook inzetten op samenwerking **met andere GSK's en ANGS**.

Daarnaast is ook **Enabel** een belangrijke partner voor de leden van het GSK Sustainable Cities. Enabel heeft meer dan 15 jaar ervaring in het domein, meer bepaald door steun aan decentralisatieprocessen, lokale besturen, lokale openbare dienstverlening, plaatselijke & regionale economische ontwikkeling en burgerparticipatie. Verstedelijking werd recent uitgekozen als een van de wereldwijde uitdagingen waarrond Enabel de komende jaren zal werken. Door te focussen op territoriaal en stedelijk bestuur zal Enabel een bijdrage leveren aan de klimaatuitdagingen, toegang tot publieke diensten, socio-economische ontwikkeling en sociale cohesie binnen de stad. Bilaterale contacten en kaderakkoorden tussen de individuele GSK-leden en Enabel bestaan al, maar door gecoördineerder vanuit het GSK met Enabel samen te werken, willen alle betrokkenen een gedeelde Belgische expertise en vertegenwoordiging uitwerken rond verstedelijking en decentralisatie.

Ook samenwerking met andere **(internationale) actoren** blijft bovenaan op de prioriteitenlijst van de leden staan.

Wat hieronder volgt is een overzicht van de **opportunities** voor synergie en complementariteit die de GSK leden en partners hebben geïdentificeerd. De komende maanden en jaren zullen deze samenwerkingsmogelijkheden verder worden verfijnd. De implementatie van sommige geïdentificeerde synergieën zal uiteindelijk wel afhangen van de goedgekeurde budgetten voor de verschillende programma's van de actoren. De GSK-leden willen ook uitdrukkelijk aangeven dat gedurende de uitvoering van het programma voortdurend aandacht zal gaan naar synergie & complementariteit, waardoor nieuwe (hieronder niet opgenoemde) opportuniteiten met beide handen zullen worden aangegrepen.

De GSK-leden plannen **2 à 3 bijeenkomsten per jaar** om de voortgang van het GSK te bespreken, te werken aan de collectieve leerdoelen, maar ook om opportuniteiten voor synergie en complementariteit te bespreken en uit te werken. Enabel zal niet alleen deelnemen aan de jaarlijkse strategische dialoog met DGD en trimestriële meetings met de GSK-lead, maar zal ook elk jaar (minstens) één bijeenkomst van de GSK-leden bijwonen om ook hier de kansen voor samenwerking optimaal te benutten.

6.2 Transversale opportuniteiten voor synergie & complementariteit

Het betreft opportuniteiten voor synergie en complementariteit over de strategische doelen heen.

a) Zichtbaarheid creëren voor Sustainable Cities (incl. verstedelijkings- & decentralisatieprocessen)

Betrokken actoren: leden van het GSK, andere ANGS/GSK's, Enabel

De actoren van het GSK Sustainable Cities willen samenwerken om het belang van decentralisatie en verstedelijking zichtbaar te maken, in de eerste plaats binnen de Belgische sector van Ontwikkelingssamenwerking. Daarnaast willen de actoren op nationaal en internationaal niveau de zichtbaarheid verhogen van een coherente en complementaire Belgische aanpak rond duurzame steden. Om bij andere GSK's en ANGS meer zichtbaarheid te creëren, zullen de actoren aan zoveel mogelijk strategische dialogen deelnemen voor de landen waarin of thema's waarrond ze actief zijn. Daarnaast zien de GSK-leden het als een opportuniteit om, waar relevant samen met Enabel, tijdens de looptijd van het GSK minstens 2 gezamenlijke evenementen of workshops rond Sustainable Cities te organiseren voor andere GSK's, ANGS of (inter)nationale actoren. Ten slotte zal de groep van GSK-leden de mogelijkheden onderzoeken om gezamenlijk te communiceren over aspecten van duurzame stedelijke ontwikkeling (vb. via (twee-) jaarlijkse nieuwsbrief).

b) Verzamelen, documenteren, delen en aanmoedigen van innovatieve en goede praktijken

Betrokken actoren: leden van het GSK, andere ANGS/GSK's

De actoren van het GSK Sustainable Cities willen het forum van het GSK gebruiken om goede praktijken (en knelpunten) te verzamelen en te delen. Hiertoe kunnen de geleerde lessen uit jaarrapporten worden besproken, studies/voorbeelden/analyses rond de lokale invulling van de donuteconomie van SDG's worden gedeeld enz. Sommige actoren onderzoeken ook de mogelijkheid om gezamenlijke experimenten (laboratoria) rond duurzame steden op het terrein op te zetten (vb. actieonderzoek). Zonder dit in dit stadium al als een synergie op te nemen in onderstaande tabel, leeft er bij enkele GSK-actoren bovendien de interesse om goede praktijken te documenteren (vb. brochure, cartografie).

c) Gezamenlijke reflectie en expertiseopbouw

Betrokken actoren: leden van het GSK, Enabel, andere actoren

De actoren van het GSK Sustainable Cities willen het netwerk van het GSK benutten om gezamenlijk denkwerk te verrichten en expertise op te bouwen rond verstedelijking en decentralisatie. De bijeenkomsten met de GSK-leden, die meermaals per jaar zullen worden georganiseerd, zullen hiervoor als kader dienen. Dit denkwerk kan algemeen zijn (vb. wat zijn basisvoorwaarden voor de duurzame stad? Wat houdt goed lokaal bestuur in?), maar kan ook worden georganiseerd per (sub)thema (vb. rol lokale overheid). Daarnaast zullen de actoren het netwerk ook aangrijpen om gezamenlijk na te denken over het beheer van de risico's, zoals deze werden geformuleerd in de algemene en specifieke risicoanalyses (zie hierboven). Een eerste stap om de Belgische expertise verder op te bouwen is alvast de uitwisseling van bronnen, documenten en interessante evenementen tussen de actoren onderling. Ook Enabel heeft interesse getoond mee te willen werken aan de opbouw van de Belgische expertise rond duurzame steden. Andere Belgische actoren kunnen bij dit netwerk betrokken worden, maar dit moet verder worden afgetoetst (vb. UNITAR-Cifal, 11.11.11, Belgische intergemeentelijke organisaties).

Een idee dat leeft bij de GSK-leden (zonder dit nu al als synergie op te nemen in de overzichtstabel hieronder) is een gezamenlijke analyse of onderzoek rond een (subthematiek van) Sustainable Cities (vb. rond betrokkenheid private sector).

d) Optimale interactie tussen het lokale/Belgische en internationale niveau

Betrokken actoren: leden van het GSK, Enabel, andere actoren

*De actoren van het GSK Sustainable Cities willen enerzijds samenwerken aan de **opwaartse** beweging vanuit het lokale/Belgische niveau naar het internationale toneel. De leden willen de Belgische bijdrage aan wereldwijde duurzame verstedelijking en decentralisatieprocessen in de kijker zetten. De vertegenwoordiging vanuit de Belgische sector binnen internationale netwerken (vb. UCLG, CEMR, Delog, One Planet Network) zal tussen de leden onderling, maar ook met Enabel en andere actoren (bv. DGD), worden afgestemd. Waar nuttig zullen de actoren (en hun partners) gezamenlijk deelnemen aan internationale evenementen (bv. WUF, HLPF, Africities), maar ook goede praktijken vanuit de Belgische ontwikkelingssamenwerking identificeren en (samen) in beeld brengen op deze internationale fora (bv. UCLG, UN, EU, World Fair Trade Organisation). Zonder dit nu al als een synergie op te nemen in de overzichtstabel hieronder, willen de GSK leden bekijken of een gezamenlijke standpuntbepaling (rond duurzame verstedelijking of een subthema) vanuit België naar het internationale niveau relevant is. Daarnaast willen de actoren ook de neerwaartse invloed vanuit het internationale niveau benutten. Zo zullen de actoren de internationale agenda's en goede praktijken die binnen de internationale netwerken werden geïdentificeerd, intern delen.*

e) Gezamenlijke lobby

Betrokken actoren: leden van het GSK

De actoren van het GSK Sustainable Cities bekijken nog of het relevant kan zijn om gezamenlijke policy papers op te stellen rond een (sub)thematiek gelinkt aan duurzame verstedelijking of decentralisatie. Wat wel al vaststaat is dat de actoren samen zullen lobbyen binnen een bepaalde geografische context indien de situatie hierom vraagt (vb. naar internationale donoren of de nationale overheid in een bepaald land).

6.3 Opportuïteiten voor samenwerking m.b.t. doel 1 (co-creatie van het beleid)

Betrokken actoren: leden van het GSK, Enabel, andere actoren

Een aantal opportuïteiten voor synergie en complementariteit die relevant zijn voor het eerste strategische doel rond de co-creatie van het beleid voor duurzame ontwikkeling, zijn verweven met de opportuïteiten voor samenwerking die hierboven transversaal werden opgenomen, maar ook met de collectieve leerprocessen in hoofdstuk 7. Zo willen de actoren ook gezamenlijk denkwerk stimuleren rond de inhoud van het eerste strategische doel (bv. rond co-creatie, inclusief beleid of meerlagig bestuur). Voorlopig valt dit onder de transversale synergie met betrekking tot het gebruik van het GSK-netwerk om denkwerk te verrichten en expertise op te bouwen rond Sustainable Cities. De actoren bekijken nog of het nuttig is een aparte 'subgroep' te maken, specifiek gelinkt aan alles wat met doel 1 te maken heeft. Ook voor de uitwisseling van goede praktijken en methodieken (gelinkt aan de co-

creatie van de Sustainable City), voor gezamenlijke experimenten op het terrein en voor eventuele opportuniteiten voor een gezamenlijke lobby, verwijzen we naar de transversale synergieën en complementariteiten. Er wordt nog een mogelijke piste voor synergie onderzocht (en deze is dus nog niet in de tabel hieronder opgenomen), namelijk dat de GSK-leden meer voordeel zouden kunnen halen uit elkaars eigen netwerk om zo een meerlagig bestuur te bevorderen (vb. via introducties bij actoren en overheden).

6.4 Opportuniteiten voor samenwerking m.b.t. doel 2 (Capaciteitsopbouw)

Betrokken actoren: leden van het GSK, Enabel, andere actoren

De actoren van het GSK Sustainable Cities zullen in bepaalde partnerlanden gezamenlijke vorming organiseren voor de lokale actoren en partners, en willen daarnaast ook onderzoeken of het relevant is om dit op regionaal niveau te organiseren (o.a. met Enabel). Daarnaast tonen de GSK-actoren interesse voor de organisatie van peer-to-peer-uitwisseling (incl. terreinbezoeken), in de eerste plaats binnen een bepaalde context/land (Noord-Zuid, Zuid-Zuid, Noord-Noord). Ook uitwisseling tussen de Belgische ANGS onderling over bepaalde methodologieën en praktijken rond capaciteitsversterking zal voorzien worden.

6.5 Opportuniteiten voor samenwerking m.b.t. doel 3 (duurzame en inclusieve economische modellen)

Betrokken actoren: leden van het GSK, andere ANGS/GSK's, Enabel, andere actoren

Sommige actoren van het GSK Sustainable Cities willen onderling, maar ook met andere ANGS of GSK's, van gedachten wisselen over thema's gelinkt aan economische aspecten van Sustainable Cities (bv. Fair Trade, voedselbeleid enz.) en samenwerken om KMO's te versterken, zodat ze beter zouden bijdragen aan de duurzame stad. Specifiek voor België, zal er worden samengewerkt met actoren van het GSK België in de onderwijssector en zullen gezamenlijke campagnes worden opgezet bv. rond duurzame consumptie.

6.6 Samevatting

Legende:

- S/C synergie of complementariteit
- A Leden van het GSK Sustainable Cities
- B Leden (ANGS) van andere geografische of thematische GSK's
- C Actoren van de gouvernementele ontwikkelingssamenwerking, met name Enabel
- D Andere (nationale of internationale) actoren

Opportuniteit voor synergie of complementariteit	S/C	A	B	C	D
Transversale synergieën					
Zichtbaarheid: deelname strategische dialogen van andere GSK's	C	X	X		

Zichtbaarheid: organisatie van gezamenlijke evenementen/workshops	S	X		X	
Zichtbaarheid: gezamenlijke communicatie rond Sustainable Cities	S	X			
Goede praktijken: verzamelen en delen van goede praktijken	S	X			
Goede praktijken: gezamenlijk opzetten van experimenten/laboratoria op het terrein	S	X	X		
Gezamenlijke denkwerk & expertiseopbouw: benutten van het netwerk van het GSK voor denkwerk en expertiseopbouw rond duurzame steden	S	X		X	X
Gezamenlijke denkwerk & expertiseopbouw: delen van bronnen, documenten, interessante evenementen	S?	X		X	
Link met het internationale niveau: opwaarts – coördinatie vertegenwoordiging binnen internationale netwerken	C	X		X	X
Link met internationale niveau: opwaarts – gezamenlijke deelname aan en delen van Belgische praktijken op internationale fora	S	X		X	
Link met internationale niveau: neerwaarts – delen van internationale agenda's & goede praktijken	C	X			
Lobby: gezamenlijke lobby indien relevant	S	X			
SD1: Co-creatie van de duurzame stad					
Zie transversale synergieën					
SD2: Capaciteiten om de duurzame stad vorm te geven					
Gezamenlijke vorming/seminaries voor partners	S	X		X	
Peer-to-peer-uitwisseling tussen lokale actoren en partners (Noord-Zuid, Zuid-Zuid, Noord-Noord)	S	X		X	X
Uitwisseling rond methodologieën, tools, praktijken van capaciteitsversterking	S	X		X	X
SD3: Duurzame en inclusieve economische modellen voor de duurzame stad					
Uitwisseling rond thema's gelinkt aan duurzame en inclusieve economische modellen	S	X	X	X	X
Gezamenlijke versterking van KMO's die bijdragen aan de duurzame stad	S	X			X
Samenwerking rond de Belgische onderwijssector	S		X	X	
Gezamenlijke campagne rond economische thema's van duurzame steden	S		X	X	

7 COLLECTIEVE LEERPROCESSEN

De leden van het GSK Sustainable Cities erkennen het belang van collectief leren en de waarde van het delen van hun ervaringen tijdens de implementatie van hun programma's. De leden van het GSK zullen daarom minstens 2 à 3 maal per jaar samenkomen. Op basis van hun ervaringen in eerdere programma's (bv. leerprocessen binnen geografische GSK's rond gender, interne besprekingen met partners op het terrein, lessen getrokken uit de afzonderlijke programma's rond benaderingen met meerdere actoren), hebben de partners drie relevante leerthema's gedefinieerd in overeenstemming met en ter ondersteuning van de algemene doelstelling en de strategische doelen van dit GSK.

De drie onderling samenhangende leerthema's/vragen die de GSK-partners voor de komende vijf jaar hebben geïdentificeerd, zijn:

1. Wat is een duurzame stad?
2. Hoe implementeren steden beleidslijnen die gendergelijkheid ondersteunen en jongeren, vrouwen en kwetsbare groepen bij het lokale bestuur betrekken?
3. Wat zijn goede mechanismen en methodologieën om co-creatieprocessen te vergemakkelijken?

De leden van het GSK zouden graag de flexibiliteit opnemen om te kunnen inspelen op nieuwe relevante (op dit moment nog niet vastgestelde) leerbehoeften. Dit zal aan DGD worden meegedeeld via de jaarlijkse strategische dialoog.

Leerthema 1: Wat is een duurzame stad?

Centrale vragen in verband met de algemene doelstelling van het GSK Sustainable Cities:

- *Wat zijn goede lokale bestuurspraktijken?*
- *Wat zijn de basisvoorwaarden voor een overgang naar een duurzame stad?*

Leermodaliteiten

- goede praktijken van de verschillende programma's en leden verzamelen en documenteren (collaboratief leren) en gezamenlijk denkwerk verrichten rond de basisvoorwaarden voor duurzame steden.
- Opstelling van een gemeenschappelijk referentiedocument over goed lokaal bestuur (met een praktische vertaling voor lokale overheden), waarin de theoretische basis wordt gedocumenteerd.
- Kennis delen en ervaringen bespreken met andere ANGS via een webinar/seminar of workshop.
- Links/netwerken creëren met kennisinstellingen, de academische sector en gespecialiseerde consultancybedrijven.
- Inspiratie en leerpraktijken inzake goed lokaal bestuur uit internationale programma's systematiseren.

Indicatoren

- Het aantal gedocumenteerde goede lokale bestuurspraktijken op basis van ervaringen van GSK-partners.
- Strategie en stappen voor de ontwikkeling van het gezamenlijk referentiedocument.

- Aantal en type interacties op het gebied van kennisdeling met andere ANGS, kennisinstellingen, de academische sector en gespecialiseerde consultancybedrijven.

Leerthema 2: Gender, jeugd & kwetsbare groepen

Centrale vragen in verband met de algemene doelstelling van het GSK Sustainable Cities en het transversale thema Gender:

- *Wat is de impact van verstedelijking op gendergelijkheid?*
- *Welke genderbenadering wordt door lokale overheden en actoren gehanteerd? Goede praktijken?*
- *Hoe organiseren steden een grotere participatie en betrokkenheid van jongeren, vrouwen en kwetsbare groepen bij het lokale bestuur?*

Leermodaliteiten

- Inventarisatie van het werk dat de leden verrichten om de impact van lokaal bestuur op gendergelijkheid te meten (systematische uitsplitsing van bestaande indicatoren op basis van gender, eventueel gebruik van externe onderzoekers en academische partners, enz.)
- Methodes documenteren voor een grotere participatie en betrokkenheid van jongeren, vrouwen en kwetsbare groepen bij het lokale bestuur.
- Uitwisseling van praktijken en beleidslijnen in de verschillende programma's met betrekking tot de genderbenadering door lokale overheden en actoren, en tot de integratie van jongeren, vrouwen en kwetsbare groepen in het plaatselijk bestuur.

Indicatoren

- Aantal en type uitwisselingen tussen leden en/of steden met betrekking tot de genderbenadering.
- Grotere capaciteit van het personeel en de partners van de actoren wat methodes betreft om jongeren, vrouwen en kwetsbare groepen bij het proces te betrekken.

Leerthema 3: Co-creatie bevorderen

Centrale vragen in verband met het algemene doel van het GSK Sustainable Cities en de strategische doelen 1 en 3:

- *Welke tools en methodes kunnen worden gebruikt voor co-creatieprocessen op stedelijk niveau met meerdere actoren?*
- *Hoe kunnen kwetsbare groepen worden geïntegreerd in co-creatieprocessen?*
- *Hoe kan de dialoog tussen de lokale overheid en actoren uit de private sector worden bevorderd en gestimuleerd?*

Leermodaliteiten

- Uitwisseling van goede praktijken tussen de partners van het GSK.
- Webinar/workshop voor kennisuitwisseling met partners en andere ANGS over het bevorderen van co-creatieprocessen.

Indicatoren

- Lessen die werden getrokken uit de kennisuitwisselingen.
- Grotere capaciteit bij het personeel en de partners van ANGS.
- Invoering van nieuwe methodes en praktijken voor co-creatie in bestaande programma's.

BIJLAGE 1 - SLEUTELMOMENTEN TIJDENS HET REDACTIEPROCES

	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb
Algemeen					
Keuze van ANGS omtrent deelname aan het GSK					
Algemene visie en doelstelling					
Workshop met GSK-leden					
Algemene context- en risicoanalyse					
Uitwerking draft door hoofdredacteur & KU Leuven					
Feedback op draft door GSK-leden & experts					
Afwerking door hoofdredacteur & KU Leuven					
Strategische doelen					
Workshop met GSK-leden rond keuze voor strategische doelen					
Input GSK-leden per strategisch doel (via Miro)					
Overleg per strategisch doel door trekker per doel					
Uitwerking draftversie per strategisch doel door trekker per doel					
Feedback op draft door GSK-leden					
Afwerking strategische doelen					
Synergie en complementariteit					
Workshop met GSK-leden rond transversale S&C					
Workshop met GSK-leden rond S&C per strategisch doel					
Uitwerking hoofdstuk S&C					
Uitwerking 2-pagers voor andere GSK's					
Uitwerking generiek format voor 2-pagers					
Uitwerking 2-pagers door verschillende GSK-leden					
Collectieve leerdoelen					
Workshop met GSK-leden rond collectieve leerdoelen					
Uitwerking hoofdstuk rond collectieve leerdoelen					
TOC					
Eerste brainstorm/workshop met enkele GSK-leden op basis van input uit vorige bijeenkomsten					
Uitwerking draft TOC					
Finalisering TOC					
Betrokkenheid andere actoren					
Communicatie naar GSK-observatoren					
Overlegmomenten met Enabel					
Betrokkenheid partners op het terrein door afzonderlijke GSK-leden					
Workshop met de partners van de GSK-leden					

BIJLAGE 2 - OVERZICHT VAN LANDEN EN THEMA'S

De leden van het GSK Sustainable Cities zullen in volgende landen en rond volgende thema's actief zijn in de periode 2022-2026 rond duurzame steden. In het groen worden de landen/thema's aangeduid waarvoor vanuit het GSK Sustainable Cities een nota werd geschreven.

	België	Benin	Brazilië	Burkina Faso	Ecuador	Guatemala	Honduras	India	Indonesië	Madagaskar	Marokko	Nicaragua	Oeganda	Peru	RDC/RDC	Rwanda	Salvador	Senegal	Tanzania	Vietnam	Zuid-Afrika	Resilience	HES4SD
Brulocalis											X				X			X					
COTA	(X)		(X)					(X)		(X)	(X)	(X)		(X)	(X)	(X)	(X)	(X)					
Echos Communication	X										X							X					
Oxfam Mdm	X																						
Rikolto	X			X	X	X	X		X			X	X	X	X	X		X	X	X			
UVCW		X		X											X								
VVSG	X	X			X							X	(X)			(X)		X	(X)		X	X	X

BIJLAGE 3 - NOTA'S VOOR ANDERE GSK'S

Overzicht

- GSK België (Nederlands & Frans)
- GSK Benin (Frans)
- GSK Burkina Faso (Frans)
- GSK Democratische Republiek Congo (Frans)
- GSK Ecuador (Spaans)
- GSK Guatemala (Spaans)
- GSK HES4SD (Engels)
- GSK Indonesië (Engels)
- GSK Madagaskar (Frans)
- GSK Marokko (Frans)
- GSK Peru (Spaans)
- GSK Resilience (Nederlands)
- GSK Rwanda (Frans)
- GSK Senegal (Frans)
- GSK Tanzania (Engels)
- GSK Oeganda (Engels)
- GSK Vietnam (Engels)

Link tussen GSK België en GSK Sustainable Cities

1. Visie betreffende Sustainable Cities

Het thematisch GSK Sustainable Cities brengt actoren van non-gouvernementele coöperatie samen die processen ontwikkelen inzake verstedelijking, decentralisatie en goed (lokaal) bestuur. Snelle verstedelijking is een van de belangrijkste trends van de 21e eeuw en gaat gepaard met permanente administratieve transformaties, een overdracht van bevoegdheden en middelen tussen de bestuursniveaus en een ommekeer in de verhoudingen tussen de overheidssector, de privésector en het maatschappelijke middenveld. Internationale kaders zoals de Agenda 2030 (SDG's), de New Urban Agenda en het Klimaatakkoord van Parijs benadrukken de rol en de opportuniteiten die het lokale niveau biedt bij de transitie naar een duurzame samenleving.

Wat is een Sustainable City?

Sustainable Cities zijn goed bestuurde metropolen, steden en gemeenten, en het democratische co-product van bevoegde verkozenen, transparante administraties, constructieve gemeenschappen en burgers en een verantwoordelijke privésector. Ze zijn in staat om ecologisch gezonde, regenererende, relaties tussen stad en platteland op te bouwen en tegemoet te komen aan specifieke algemene en sociale behoeften van alle burgers, inclusief de kansarme en kwetsbare burgers, zonder de behoeften van toekomstige generaties in het gedrang te brengen. Sustainable Cities zijn financieel stabiel, ze moedigen hybride, meerlagige en integere beslissingsmechanismen aan, ze geven toegang tot een verscheidenheid van vormen van burgerschap en verzelfstandiging, en ze zijn onderling met elkaar verbonden in ruimere bestuursdynamieken van de staat, het gewest en naburige gemeenschappen.

2. Het gemeenschappelijk doel van de GSK Sustainable Cities

De actoren van de GSK Sustainable Cities dragen via hun DGD-programma's bij tot een van de gemeenschappelijke doelstellingen: *Sustainable Cities overal ter wereld promoten, met name afgebakende steden, gemeenschappen of territoria waar de doelstellingen van duurzame ontwikkeling (Sustainable Development Goals of SDG's) worden gerealiseerd. De Sustainable City floreert binnen de ecologische limieten van de planeet en garandeert tegelijkertijd de minimale sociale voorwaarden die noodzakelijk zijn om het welzijn van haar bewoners te verzekeren.*

3. Actoren van de GSK Sustainable Cities in België

De Belgische ANGS	Doelgroep	Focus/werking rond het thema

VVSG	alle 300 Vlaamse gemeenten (ambtenaren en politici)	<ul style="list-style-type: none"> - lokalisering van de SDG's (integratie van de SDG's in het lokale beleid) - dekolonisering
Rikolto	Antwerpen, Brugge, Gent, Hasselt, Leuven en breed publiek in Vlaanderen	duurzame voedselsystemen
Echos Communication	Jongeren, overheidsinstellingen, actoren van de OMM, actoren van de Noord-Zuid-samenwerking, met inbegrip van de actoren van de gedecentraliseerde samenwerking, afro-descendente diasporaverenigingen	<ul style="list-style-type: none"> - burgerparticipatie van jongeren - empowerment van onzichtbare doelgroepen - begeleiding van de bevolkingen uit het Zuiden bij lokaal bestuur - koppeling van de afro-descendente diasporaverenigingen in België en de OMM's in de partnerlanden in het kader van de gedecentraliseerde samenwerking
Oxfam-Magasins du monde	Steden, bedrijven, verenigingen, burgermaatschappij in Franstalig België	Concretisering van de donut-economie door het ondersteunen van de reflectie van steden en gemeenten
COTA	Steden, bedrijven, verenigingen, civiele maatschappij	Begeleiding van maatschappelijke organisaties/NGO's, burgergroeperingen, overheden en private actoren om ervoor te zorgen dat rekening wordt gehouden met de principes van duurzame ontwikkeling.

4. Prioritaire uitdagingen voor de Sustainable Cities in België, geïdentificeerd door de ANGS en hun lokale partners

De verstedelijking zorgt voor een grotere welvaart maar tegelijk ook voor ontwikkelingsproblemen, zowel voor de steden als voor de aangrenzende voorstedelijke en rurale gebieden. Terwijl 55% van de wereldbevolking reeds in de stad woont, zou dat cijfer in 2050 oplopen tot 70%. België is een van de dichtstbevolkte landen ter wereld met een zeer uitgesproken stedelijke ontwikkeling, die 2/3 van de oppervlakte van het land bestrijkt, zonder dat er soms echte grenzen zijn tussen de centra en de voorstedelijke gebieden. De territoriale ongelijkheden hebben de neiging zich nog verder te verscherpen, waardoor een verbetering van de infrastructuur en diensten in de meer perifere gebieden zich opdringt. De coronacrisis heeft de kwetsbaarheid van bepaalde bevoorradingsketens en de behoefte om belangrijke sectoren, zoals onze voeding, te herlokalisieren onder de aandacht gebracht. Dit veronderstelt onder meer betere verbindingen met het platteland. Deze gezondheids crisis dreigt ook de ambities op het vlak van duurzaamheid af te zwakken, bijvoorbeeld bij de verkiezingen van 2024, en te leiden tot het terugplooiën op zichzelf en motivatieverlies. De klimaatverandering en de reeds merkbare impact ervan veronderstellen een versnelling van het

transitiebeleid van de steden, in het bijzonder op het vlak van klimaatadaptatie en met oog voor de meest kwetsbare bevolkingsgroepen. Voor die laatsten, vooral de vrouwen, vormt de toegang tot kwaliteitsvolle producten tegen een betaalbare prijs een belangrijke uitdaging, bijvoorbeeld op het vlak van voeding (zie o.a. verbanden tussen armoede, sedentariteit en overconsumptie van bewerkte producten). De regionalisering heeft meer politiek gewicht gegeven aan de gewesten en de lokale overheden, ook al zijn de financiële middelen en de harmonisering tussen de duurzame ontwikkelingsstrategieën op de verschillende politieke niveaus niet altijd gevolgd. Zo zien we bijvoorbeeld een groter potentieel voor directere verbindingen tussen stad en platteland voor onze voedselbevoorrading, zowel vanuit het oogpunt van de duurzaamheid als om de externe afhankelijkheid te verminderen. De uitbesteding van de overheidsdiensten aan de privésector, de toenemende ongelijkheden en de druk op de democratie hebben geleid tot meer interacties tussen overheid-burgers-privésector. De decentralisatie van de besluitvorming heeft de gemeentebesturen de mogelijkheid gegeven om te experimenteren met nieuwe samenwerkingsverbanden tussen overheid, privésector en burgers om de weg te openen naar een meer co-productieve en co-creatieve manier om aan de stad te bouwen.

5. Voornaamste benaderingen rond de Sustainable Cities in België

Om tegemoet te komen aan deze uitdagingen zullen de ANGS zich voornamelijk concentreren op de volgende doelstellingen en benaderingen.

- **Doelstelling 1: de co-constructie en co-implementatie van een lokaal beleid voor duurzame ontwikkeling door de lokale overheden en de andere actoren.** Deze doelstelling zal worden gerealiseerd via verschillende benaderingen: kennisverwerving als voorvereiste voor de uitwerking van het beleid; de ontwikkeling en implementatie van doeltreffende instrumenten voor dialoog, coördinatie en samenwerking tussen de actoren, om co-creatie en co-implementatie te stimuleren; de invoering van een pleidooi op verschillende niveaus om de operationele context van de steden te verbeteren; de ontwikkeling van een geïntegreerde benadering via inter-/ intra-institutionele en intersectorale samenwerking en bestuur op meerdere niveaus.
- **Doelstelling 2: de capaciteitsversterking van de lokale actoren.** Deze capaciteiten betreffen zowel de wil, de kennis, de competenties als de houdingen, processen en middelen. Dit geldt voor de lokale overheden als dusdanig, maar ook voor de andere stakeholders zoals de burgers, de verenigingen en de privésector, met een bijzondere aandacht voor de kansarme bevolkingsgroepen. Deze doelstelling komt tot stand door de sensibilisering van al die actoren rond de bestaande kaders en concepten, zoals de SDG's, de donut-theorie; de versterking van hun financiële middelen en ontwikkeling van hun capaciteiten op het vlak van techniek, management, beleidsplanning, vorming, lobby, enz.; de ontwikkeling van specifieke instrumenten en leermechanismen.
- **Doelstelling 3: de ontwikkeling van duurzame en inclusieve economische modellen.** Hier worden voornamelijk de lokale economische actoren bedoeld, opdat ze inclusieve bevoorradingspraktijken hanteren en zo duurzame consumptie en productie stimuleren en de verbindingen tussen stad en platteland bekrachtigen. De benaderingen die hier worden aanbevolen, omvatten: de versterking van de lokale producenten met een duurzame werkwijze, door de nadruk te leggen op hun verbinding met de stedelijke bedrijven en markten, en dit onder eerlijke commerciële voorwaarden (bijv. overheidsopdrachten); de ondersteuning van duurzaam ondernemerschap, in het bijzonder door jongeren; de betrokkenheid van de burgers bij de co-creatie van duurzame territoriale economische systemen (bijv. citizen science, donut labs).

Hierbij dient opgemerkt te worden dat er veel synergiën mogelijk zijn tussen het GSK Sustainable Cities en het GSK België, zie met name de gemeenschappelijk beoogde doelgroepen en in het bijzonder de jongeren en de economische en politieke besluitvormers.

Lien entre le CSC Belgique et le CSC Sustainable Cities

1. Vision relative aux Sustainable Cities

Le CSC thématique Sustainable Cities réunit des acteurs de la coopération non-gouvernementale qui développent des processus d'urbanisation, de décentralisation et de bonne gouvernance (locale). L'urbanisation rapide est l'une des tendances les plus importantes du 21e siècle, et elle s'accompagne de transformations administratives continues, avec un transfert de compétences et de moyens entre les niveaux d'administration, et une modification des rapports entre le secteur public, le secteur privé et la société civile. Des cadres internationaux comme l'Agenda 2030 (ODD), le New Urban Agenda et l'Accord de Paris sur le climat soulignent le rôle et les opportunités offerts par le niveau local dans la transition vers une société durable.

Qu'est-ce qu'une Sustainable City ?

Les Sustainable Cities sont des métropoles, villes et villages bien gouvernés, coproduits démocratiquement par des élus responsables, des administrations transparentes, des communautés et citoyens constructifs, et un secteur privé responsable. Elles sont en mesure de développer des relations ville-campagne régénératrices écologiquement saines et de répondre aux besoins spécifiques généraux et sociaux de tous les citoyens, y compris les citoyens défavorisés et vulnérables, sans compromettre les besoins des générations futures. Les Sustainable Cities sont financièrement stables, elles encouragent des mécanismes décisionnels hybrides, multi-couches et intègres, elles donnent accès à une diversité de formes de citoyenneté et d'autonomisation, et sont interconnectées dans des dynamiques de gouvernance plus larges de l'État, de la région et de localités avoisinantes.

2. L'objectif commun du CSC Sustainable Cities

Les acteurs du CSC Sustainable Cities contribuent par le biais de leurs programmes DGD à l'un des objectifs communs : *promouvoir les Sustainable Cities à travers le monde, notamment des villes, communes ou territoires délimités dans lesquels les objectifs de développement durable (Sustainable Development Goals ou SDG) sont réalisés. La Sustainable City reste dans les limites écologiques de la planète, et garantit en même temps les conditions sociales minimales qui sont nécessaires pour assurer le bien-être de ses habitants.*

3. Acteurs du CSC Sustainable Cities en Belgique

ACNG belges	Groupe-cible	Focalisation/fonctionnement autour du thème

VVSG	L'entier des 300 communes flamandes (administration et politiciens)	<ul style="list-style-type: none"> - Localisation des ODD (intégration des ODD dans les politiques locales) - Décolonisation
Rikolto	Antwerpen, Brugge, Gent, Hasselt, Leuven + grand public en Flandre	Systèmes alimentaires durables
Echos Communication	Jeunes, institutions publiques, acteurs des OSC, acteurs de la coopération Nord-Sud en ce compris les acteurs de la coopération décentralisée, associations diasporiques afrodescendantes	<ul style="list-style-type: none"> - Participation citoyenne des jeunes - Empowerment des publics invisibilisés - Accompagnement des populations issues du Sud dans la gouvernance locale - Mise en lien des associations diasporiques afrodescendantes en Belgique et des osc dans les pays partenaires dans le cadre de la coopération décentralisée
Oxfam-Magasins du monde	Villes, entreprises, associations, société civile en Belgique francophone	Concrétisation de l'économie du donut en accompagnant la réflexion des villes et communes
COTA	Villes, entreprises, associations, société civile	Accompagnement des OSC/ONG, des collectifs citoyens, des pouvoirs publics et des acteurs privés pour une prise en compte des principes du développement durable

4. Défis prioritaires pour les Sustainable Cities en Belgique identifiés par les ACNG et leurs partenaires locaux

L'urbanisation apporte une plus grande prospérité, mais entraîne également des problèmes de développement, tant pour les villes que pour les zones périurbaines et rurales avoisinantes. Alors que 55% de la population mondiale vit déjà dans les villes, ce chiffre devrait atteindre les 70% en 2050. La Belgique est un des pays les plus denses au monde avec un développement urbain très marqué, couvrant les 2/3 de la superficie du pays, sans qu'il y ait parfois de réelles frontières entre centres et zones périurbaines. Les inégalités territoriales ont tendance à se creuser, nécessitant une amélioration des infrastructures et services dans les zones plus périphériques. La crise du COVID-19 a souligné la fragilité de certaines chaînes d'approvisionnement et le besoin de relocalisation de secteurs clefs – comme notre alimentation, ce qui suppose notamment de meilleures connections avec les campagnes. Cette crise sanitaire risque également de diminuer les ambitions en matière de durabilité, notamment à l'occasion des élections 2024, tout en entraînant repli sur soi et perte de motivation. Le dérèglement climatique et ses impacts déjà perceptibles supposent l'accélération des politiques de transition des villes, en particulier en matière d'adaptation et à destination des populations les plus marginalisées. Pour ces dernières, surtout les femmes, l'accès à des produits de qualité à des prix abordables constitue un enjeu clef, par exemple au niveau alimentaire (ex. des liens entre pauvreté, sédentarité et surconsommation de produits transformés). La régionalisation a donné plus de poids politique aux

régions et aux autorités locales même si les moyens financiers et l'harmonisation entre les stratégies de développement durable aux différents niveaux politiques n'ont pas toujours suivi. Par exemple nous voyons davantage de potentiel pour des connexions urbaines-rurales plus directes pour notre approvisionnement alimentaire, à la fois du point de vue de la durabilité et pour réduire la dépendance extérieure. L'externalisation des services publics au secteur privé, les inégalités croissantes et la pression sur la démocratie ont provoqué plus d'interactions public-civil-privé. La décentralisation de la prise de décision a permis aux municipalités d'expérimenter de nouvelles alliances entre les secteurs public, privé et civil pour ouvrir la voie à des modes de construction de villes plus coproductifs et co-créatifs.

5. Principales approches autour des Sustainable Cities en Belgique

Afin de répondre à ces défis, les ACNG se concentreront principalement sur les approches et objectifs suivants.

- **Objectif 1 : la co-construction et la co-implémentation d'une politique locale de développement durable par les autorités locales et les autres acteurs.** Cet objectif sera réalisé via différentes approches : l'acquisition de connaissances comme prérequis à l'élaboration des politiques ; la création et l'implémentation d'outils efficaces de dialogue, de coordination et de coopération entre acteurs, afin de favoriser la cocréation et la co-implémentation ; la mise en œuvre d'un plaidoyer à différentes échelles pour améliorer le contexte opérationnel des villes ; le développement d'une approche intégrée via la coopération inter / intra institutionnelle et intersectorielle et la gouvernance multi-niveaux.
- **Objectif 2 : le renforcement des capacités des acteurs locaux.** Ces capacités concernent aussi bien la volonté, les connaissances, et les compétences que les attitudes, processus et ressources. Sont couvertes les autorités locales en tant que telles, mais aussi les autres parties prenantes telles que les citoyen.ne.s, les associations et le secteur privé, avec une attention particulière pour les populations marginalisées. La réalisation de cet objectif passera par : un travail de sensibilisation de tous ces acteurs aux cadres et concepts existants tels que les ODD, la théorie du doughnut ; le renforcement de leurs ressources (financières) et de leurs capacités techniques, managériales, méthodiques, d'animation, de plaidoyer, etc.; le développement d'outils et de mécanismes d'apprentissage spécifiques.
- **Objectif 3 : le développement de modèles économiques durables et inclusifs.** Les acteurs économiques locaux sont prioritairement visés ici, afin qu'ils adoptent des pratiques d'approvisionnement inclusives stimulant la consommation et la production durables et renforçant les liens entre villes et campagnes. Les approches préconisées ici incluent : le renforcement des producteurs locaux engagés dans des démarches de durabilité, en mettant l'accent sur leur connexion avec les entreprises et marchés urbains, et ce dans des conditions commerciales équitables (ex. marchés publics) ; le soutien à l'entrepreneuriat durable, en particulier des jeunes ; l'implication des citoyen.ne.s dans la co-création des systèmes économiques territoriaux durables (ex. citizen science, donut labs).

A noter qu'il existe de nombreuses synergies possibles entre le CSC villes durables et le CSC Belgique, cf. notamment les publics cibles visés en commun, en particulier les jeunes ainsi que les décideurs économiques et politiques.

Union des Villes
et Communes
de Wallonie asbl

CSC VILLES DURABLES

DOCUMENT EXPLICATIF DE L'ARTICULATION AVEC LE CSC BENIN

1. Vision relative aux *Sustainable Cities*

Le CSC thématique Sustainable Cities réunit des acteurs de la coopération non-gouvernementale qui développent des processus d'urbanisation, de décentralisation et de bonne gouvernance (locale). L'urbanisation rapide est l'une des tendances les plus importantes du 21e siècle, et elle s'accompagne de transformations administratives continues, avec un transfert de compétences et de moyens entre les niveaux d'administration, et modifie les rapports entre le secteur public, le secteur privé et la société civile. Des cadres internationaux comme l'Agenda 2030 (ODD), le *New Urban Agenda* et l'Accord de Paris sur le climat soulignent le rôle et les opportunités offerts par le niveau local dans la transition vers une société durable.

Qu'est-ce qu'une *Sustainable City* ?

Les *Sustainable Cities* sont des métropoles, villes et villages bien gouvernés, coproduits démocratiquement par des élus responsables, des administrations transparentes, des communautés et citoyens constructifs, et un secteur privé responsable. Elles sont en mesure de développer des relations ville-campagne régénératrices, écologiquement saines, et de répondre aux besoins spécifiques généraux et sociaux de tous les citoyens, y compris les citoyens défavorisés et vulnérables, sans compromettre les besoins des générations futures. Les *Sustainable Cities* sont financièrement stables, elles encouragent des mécanismes décisionnels hybrides, multi-couches et intègres, elles donnent accès à une diversité de formes de citoyenneté et d'autonomisation, et sont interconnectées dans des dynamiques de gouvernance plus larges de l'État, de la région et de localités avoisinantes.

2. L'objectif commun du CSC Sustainable Cities

Les acteurs du CSC Sustainable Cities contribuent par le biais de leurs programmes DGD à un objectif commun : *promouvoir les Sustainable Cities à travers le monde, notamment des villes, communes ou territoires délimités dans lesquels les objectifs de développement durable (SDG) sont réalisés. La Sustainable City respecte les limites écologiques de la planète, et garantit en même temps les conditions sociales minimales qui sont nécessaires pour assurer le bien-être de ses habitants.*

3. Acteurs du CSC Sustainable Cities au Bénin

ACNG belges	Organisation partenaire des ACNG belges au Bénin	Groupe-cible	Focalisation/fonctionnement autour du thème
UVCW	Agbangnizoun – La Louvière ¹ Abomey – Saint Hubert Banté - Amay Bembereke - Arlon Bohicon - Neupré Cové - Tournai Djidja - Tintigny Natitingou - Huy Savalou - UVCW Tanguiéta - Antoing Tchaourou - Virton Zagnanado -UVCW Za-kpota - UVCW Zogbodomey - UVCW	Elus locaux et agents des services communaux concernés par le secteur d'intervention, ainsi que, plus indirectement : - les partenaires locaux des communes (associations de terrain sur lesquelles les communes béninoises s'appuient le cas échéant pour la mise en œuvre de leur mission de service public); - les autorités de tutelle , centrales ou déconcentrées, de par le fait que le développement de l'administration locale les amène à faire évoluer leur organisation, la législation et leurs pratiques ; - la population béninoise.	- gestion foncière - état civil - mobilisation des ressources financières - GRH - sécurisation des systèmes - développement (progressif) de politiques communales de proximité
VVSG	Toucountouna - Merelbeke Dogbo - Roeselare Za-Kpota - Hoogstraten Bohicon - Zoersel Pèrèrè - Anzegem Association Nationale des Communes du Bénin (ANCB) - VVSG		- économie locale - genre
Rikolto	À préciser	Agriculteurs, prestataires de services de développement des entreprises, PME du	- Accès des citoyens à une alimentation saine produite de manière durable

¹ Comme par le passé, doivent être considérés comme partenaires de l'UVCW et de la VVSG pour le Bénin les partenariats de commune belge à commune partenaire béninoise.

		secteur alimentaire, détaillants, consommateurs, autorités locales.	
--	--	---	--

4. Défis prioritaires pour les *Sustainable Cities* au Bénin identifié par les ACNG et leurs partenaires locaux

L'urbanisation apporte une plus grande prospérité, mais entraîne également des problèmes de développement, tant pour les villes que pour les zones périurbaines et rurales avoisinantes. L'expansion urbaine implique donc en même temps de nouvelles opportunités et de nouveaux défis pour des communautés dans le monde entier. Pour le Bénin, citons en particulier :

a. Au niveau politique et de la gouvernance

- Le passage à la **décentralisation effective**, qui consacre définitivement les compétences communales et s'accompagne de transferts financiers adéquats vers les collectivités locales ;
- Une mobilisation accrue des **ressources financières** (endogènes et exogènes) par ces dernières, devant s'accompagner de l'émergence de **ressources humaines qualifiées** dans les services et du développement des **infrastructures** nécessaires aux politiques de proximité en faveur des citoyens ;
- L'organisation **d'élections locales** (et supra-locales) **démocratiques et inclusives**, et plus généralement, un respect renforcé des **droits humains, et des enfants** en particulier ;
- Une **implication renforcée des femmes** dans la gestion des affaires publiques et politiques locales.

b. Au niveau socio-économique

- Le soutien à une **croissance soutenue, inclusive et durable** axée sur le développement de l'agro-industrie, des services et du tourisme dans un cadre de gouvernance locale plus efficace ;
- Une **réduction significative des inégalités de genres**, en particulier en matière d'accès à l'**instruction**.

c. Au niveau environnemental

- La **lutte active contre les changements climatiques**, dont les conséquences affectent particulièrement le Bénin ;
- La **préservation des ressources naturelles** (maritimes, forestières, etc.) et des sols, notamment au travers de pratiques durables dans l'agriculture et l'élevage ;
- Avec en corollaire, pour mieux appréhender cette double question d'environnement et de changement climatique, l'**amélioration des cadres institutionnel, technique et financier** existants, notamment au niveau local.

5. Principales approches autour des *Sustainable Cities* au Bénin

Le basculement mondial vers des *Sustainable Cities* requiert une approche qui associe le niveau local et national au niveau régional et international. Au niveau national, l'accent est mis sur le soutien et le renforcement des partenaires locaux afin qu'ils puissent contribuer à la ville durable. Cela n'est cependant pas possible sans établir le lien avec ce qui se passe au niveau régional, continental ou mondial autour des *Sustainable Cities*. Les cadres internationaux sont des cadres directeurs mais peuvent également être influencés par des acteurs locaux. Les connaissances et les bonnes pratiques sont partagées en dehors des limites de la ville

Cible stratégique no 1 : Co-création de la ville durable		Les autorités locales co-construisent et mettent en œuvre avec d'autres acteurs une politique locale de développement durable
Approches		ACNG
A	Elaborer et mettre en œuvre les prérequis, les instruments et les outils de la politique de développement durable avec une attention particulière à l'inclusion des femmes, des jeunes et des populations marginalisées, et aux enjeux environnementaux	UVCW, VVSG
B	Elaborer et mettre en œuvre des mécanismes et des outils efficaces de dialogue, de coordination et de coopération entre les acteurs pour favoriser la co-création et la mise en œuvre des politiques locales de développement durable (gouvernance multi-acteurs)	UVCW, VVSG
C	Mener des actions de plaidoyer auprès des gouvernements à différentes échelles et auprès d'autres instances (UE, Nations Unies, etc.) pour améliorer le contexte (juridique, légal, politique...) dans lequel les acteurs locaux travaillent	UVCW, VVSG
D	Promouvoir la coopération au sein du territoire, entre territoires et/ou gouvernements de différents niveaux	UVCW, VVSG
E	Développer et mettre en œuvre une politique intégrée pour le développement durable (politique transversale)	VVSG
Cible stratégique 2 : Renforcement des capacités des acteurs locaux		Les capacités des gouvernements et acteurs locaux à concevoir la ville durable sont renforcées
Approches		ACNG
A	Sensibiliser les gouvernements et acteurs locaux aux principes, aux concepts et à l'intérêt d'une ville durable (= volonté)	UVCW, VVSG
B	Renforcer les capacités des autorités locales à contribuer à la ville durable	UVCW, VVSG
C	Renforcer les capacités des acteurs locaux (société civile, secteur privé, écoles, associations, citoyens etc.) à contribuer à la ville durable	VVSG
D	Développer et partager des guides méthodologiques, outils et ressources pour les différents types de capacité renforcés	UVCW, VVSG
E	Mise en place de mécanismes d'échange et d'apprentissage par les pairs entre des acteurs locaux d'un pays, d'une région ou au niveau international	UVCW, VVSG
Cible stratégique 3 : Renforcement des capacités des acteurs locaux		Les acteurs économiques locaux adoptent des pratiques d'approvisionnement inclusives qui stimulent la consommation et la production durables
Approches		ACNG
B	Professionnaliser les organisations de producteurs et renforcer les fournisseurs de services en vue d'assurer un accès équitable des producteurs et entrepreneurs	VVSG

	aux services et ressources (y compris financières) nécessaires au développement de leur activité commerciale durable, indépendamment de leur genre ou de leur âge.	
C	Faciliter le développement de modèles économiques inclusifs et/ou circulaires qui connectent les producteurs et entreprises durables aux marchés urbains dans des conditions commerciales équitables, y compris dans le cadre d'achats institutionnels par les gouvernements locaux et les acteurs locaux (cantines scolaires, marchés publics, etc.)	VVSG
E	Favoriser la participation des citoyens dans la cocréation de nouvelles solutions multi-acteurs pour des systèmes économiques territoriaux plus durables (e.g. via des initiatives de "citizen science", des donuts labs, des ateliers d'échanges avec le secteur privé et le monde académique, le renforcement des organisations de la société civile sur ces thématiques, l'organisation de campagnes de sensibilisation, etc.)	VVSG

Comme on le voit, les cibles 1 et 2 précitées du CSC Sustainable Cities s'inscrivent en parfaite cohérence avec le CSC Bénin, en particulier avec sa cible 1 (et toutes les approches y relatives): *Contribuer à l'atteinte de l'ODD 16 de la manière suivante : Promouvoir l'avènement de sociétés pacifiques et inclusives aux fins du développement durable, et mettre en place, à tous les niveaux, des institutions efficaces, responsables et ouvertes à tous, pour le respect des droits humains, avec une attention particulière à l'égalité de genre (ODD 5).*

A noter que l'UVCW est aussi membre du CSC Bénin. Elle contribue via de ce dernier au CSC Sustainable Cities, et plus particulièrement :

- à sa cible 1, plus spécifiquement au travers des approches 1.B, 1.D et 1.E du CSC Bénin ;
- à sa cible 2, plus spécifiquement au travers des approches 1.C et 1.H du CSC Bénin.

De son côté, la VVSG est un observateur du CSC Bénin, ce qui veut dire que la VVSG ne contribue pas directement aux cibles de ce dernier (qui sont en accord avec les objectifs stratégiques du CSC Sustainable Cities). La VVSG cherche plutôt à développer des synergies et complémentarités avec des acteurs actifs au Bénin.

Rikolto explore la possibilité de mettre en œuvre des interventions au Bénin dans le cadre de son programme régional Food Smart Cities en Afrique de l'ouest, probablement en synergie avec Enabel. Si Rikolto était actif au Bénin, nous contribuerions de manière prioritaire à la cible no. 3 du CSC Sustainable Cities avec certaines activités pouvant contribuer aux cibles no. 1 et 2.

CSC VILLES DURABLES

DOCUMENT EXPLICATIF DE L'ARTICULATION AVEC LE CSC BURKINA FASO

1. Vision relative aux *Sustainable Cities*

Le CSC thématique Sustainable Cities réunit des acteurs de la coopération non-gouvernementale qui développent des processus d'urbanisation, de décentralisation et de bonne gouvernance (locale). L'urbanisation rapide est l'une des tendances les plus importantes du 21e siècle, et elle s'accompagne de transformations administratives continues, avec un transfert de compétences et de moyens entre les niveaux d'administration, et modifie les rapports entre le secteur public, le secteur privé et la société civile. Des cadres internationaux comme l'Agenda 2030 (ODD), le *New Urban Agenda* et l'Accord de Paris sur le climat soulignent le rôle et les opportunités offerts par le niveau local dans la transition vers une société durable.

Qu'est-ce qu'une *Sustainable City* ?

Les *Sustainable Cities* sont des métropoles, villes et villages bien gouvernés, coproduits démocratiquement par des élus responsables, des administrations transparentes, des communautés et citoyens constructifs, et un secteur privé responsable. Elles sont en mesure de développer des relations ville-campagne régénératrices, écologiquement saines, et de répondre aux besoins spécifiques généraux et sociaux de tous les citoyens, y compris les citoyens défavorisés et vulnérables, sans compromettre les besoins des générations futures. Les *Sustainable Cities* sont financièrement stables, elles encouragent des mécanismes décisionnels hybrides, multi-couches et intègres, elles donnent accès à une diversité de formes de citoyenneté et d'autonomisation, et sont interconnectées dans des dynamiques de gouvernance plus larges de l'État, de la région et de localités avoisinantes.

2. L'objectif commun du CSC Sustainable Cities

Les acteurs du CSC Sustainable Cities contribuent par le biais de leurs programmes DGD à un objectif commun : *promouvoir les Sustainable Cities à travers le monde, notamment des villes, communes ou territoires délimités dans lesquels les objectifs de développement durable (SDG) sont réalisés. La Sustainable City respecte les limites écologiques de la planète, et garantit en même temps les conditions sociales minimales qui sont nécessaires pour assurer le bien-être de ses habitants.*

2. L'objectif commun du CSC Sustainable Cities

Les acteurs du CSC Sustainable Cities contribuent par le biais de leurs programmes DGD à un objectif commun : *promouvoir les Sustainable Cities à travers le monde, notamment des villes, communes ou territoires délimités dans lesquels les objectifs de développement durable (SDG) sont réalisés. La Sustainable City respecte les limites écologiques de la planète, et garantit en même temps les conditions sociales minimales qui sont nécessaires pour assurer le bien-être de ses habitants.*

3. Acteurs du CSC Sustainable Cities au Burkina Faso

ACNG belges	Organisation partenaire des ACNG belges au Burkina Faso	Groupe-cible	Focalisation/fonctionnement autour du thème
UVCW	Tiébélé - Fernelmont ² Arrond. n° 2 Bobo-Dioulasso – Lessines Arrond. n° 1 Ouagadougou – Leuze-en-Hainaut Arrond. n° 2 Ouagadougou – Leuze-en-Hainaut Gourcy – Oupeye Kombissiri – Ramillies Arrond. n° 3 Ouagadougou – Woluwe-Saint-Pierre Tikaré – Bastogne	Elus locaux et agents des services communaux concernés par le secteur d'intervention, ainsi que, plus indirectement : - les partenaires locaux des communes (associations de terrain sur lesquelles les communes burkinabè s'appuient le cas échéant pour la mise en œuvre de leur mission de service public); - les autorités de tutelle , centrales ou déconcentrées, de par le fait que le	- Etat civil - Modernisation générale de l'administration locale

² Comme par le passé, doivent être considérés comme partenaires de l'UVCW pour le Burkina Faso les partenariats de commune belge à commune partenaire burkinabè.

		développement de l'administration locale les amène à faire évoluer leur organisation, la législation et leurs pratiques.	
Rikolto	Commune de Ouagadougou Commune de Bobo Dioulasso	Mairie de Ouagadougou, Mairie de Bobo Dioulasso, services communaux en charge de la gestion des marchés, des écoles, de l'alimentation de la rue, de la réhabilitation de la ceinture verte dans les deux communes, producteurs maraichers dans et autour des villes de Ouagadougou, Bobo, commerçantes de légumes, associations de consommateurs, entreprises privées des deux villes, jeunes (hommes et femmes) porteurs d'idées d'entreprises ou promoteurs débutants d'entreprises.	<ul style="list-style-type: none"> - Accès des citoyens à un alimentation saine produite de manière durable - Alimentation saine à l'école - Entreprenariat des jeunes dans le secteur de l'agroalimentaire - Gestion des déchets organiques

4. Défis prioritaires pour les *Sustainable Cities* au Burkina Faso identifié par les ACNG et leurs partenaires locaux

L'urbanisation apporte une plus grande prospérité, mais entraîne également des problèmes de développement, tant pour les villes que pour les zones périurbaines et rurales avoisinantes. L'expansion urbaine implique donc en même temps de nouvelles opportunités et de nouveaux défis pour des communautés dans le monde entier. Pour le Burkina Faso, citons en particulier :

a. Au niveau politique et de la gouvernance

- Le passage à la **décentralisation effective**, qui consacre définitivement les compétences communales, s'accompagne de transferts financiers adéquats vers les collectivités locales, et permet une réelle diminution des inégalités politiques, sociales et économiques ;
- L'organisation **d'élections locales** (et supra-locales) **démocratiques et inclusives**, et plus généralement, un respect renforcé des **droits humains** ;

- Un accès équitable à la justice, notamment via la déconcentration des services ;
- Une **implication renforcée des femmes et des jeunes** dans la gestion des affaires publiques et politiques locales.

b. Au niveau socio-économique

- Le soutien à une **croissance soutenue, inclusive et durable** axée sur le développement agro-sylvo-pastoral, une maîtrise accrue du foncier pour une exploitation et une gestion durables des terres, dans un cadre de gouvernance locale plus efficace ;
- Une **réduction significative des inégalités de genres**, en particulier en matière de participation citoyenne.
- Le défi de nourrir convenablement une population sans cesse croissante, défi qui se complique par l'avènement du réchauffement climatique, les ressources naturelles limitées, les modèles de consommation changeants et les besoins logistiques complexes.

c. Au niveau environnemental

- La **lutte active contre les changements climatiques**, dont les conséquences affectent particulièrement le Burkina Faso (notamment inondations, poches de sécheresse) ;
- La **préservation des ressources naturelles** et des sols, notamment au travers de pratiques durables dans le cadre de l'exploitation minière ;
- Avec en corollaire, pour mieux appréhender cette double question d'environnement et de changement climatique, **l'amélioration des cadres institutionnel, technique et financier** existants, notamment au niveau local.

A noter enfin que le contexte sécuritaire très problématique auquel doit faire face le Burkina Faso génère des **déplacements de populations**, que doivent gérer et prendre au mieux les Communes, notamment via leurs Services d'état/civil/population.

5. Principales approches autour des *Sustainable Cities* au Burkina Faso

Le basculement mondial vers des *Sustainable Cities* requiert une approche qui associe le niveau local et national au niveau régional et international. Au niveau national, l'accent est mis sur le soutien et le renforcement des partenaires locaux afin qu'ils puissent contribuer à la ville durable. Cela n'est cependant pas possible sans établir le lien avec ce qui se passe au niveau régional, continental ou mondial autour des *Sustainable Cities*. Les cadres internationaux sont des cadres directeurs mais peuvent également être influencés par des acteurs locaux. Les connaissances et les bonnes pratiques sont partagées en dehors des limites de la ville.

Cible stratégique no 1 : Co-création de la ville durable	Les autorités locales co-construisent et mettent en œuvre avec d'autres acteurs une politique locale de développement durable	
Approches		ACNG
A	Elaborer et mettre en œuvre les prérequis, les instruments et les outils de la politique de développement durable avec une attention particulière à	UVCW

	l'inclusion des femmes, des jeunes et des populations marginalisées, et aux enjeux environnementaux	
B	Elaborer et mettre en œuvre des mécanismes et des outils efficaces de dialogue, de coordination et de coopération entre les acteurs pour favoriser la co-création et la mise en œuvre des politiques locales de développement durable (gouvernance multi-acteurs)	UVCW, Rikolto
C	Mener des actions de plaidoyer auprès des gouvernements à différentes échelles et auprès d'autres instances (UE, Nations Unies, etc.) pour améliorer le contexte (juridique, légal, politique...) dans lequel les acteurs locaux travaillent	UVCW
D	Promouvoir la coopération au sein du territoire, entre territoires et/ou gouvernements de différents niveaux	UVCW
Cible stratégique 2 : Renforcement des capacités des acteurs locaux		Les capacités des gouvernements et acteurs locaux à concevoir la ville durable sont renforcées
Approches		ACNG
A	Sensibiliser les gouvernements et acteurs locaux aux principes, aux concepts et à l'intérêt d'une ville durable (= volonté)	UVCW
B	Renforcer les capacités des autorités locales à contribuer à la ville durable	UVCW
C	Renforcer les capacités des acteurs locaux (société civile, secteur privé, écoles, associations, citoyens etc.) à contribuer à la ville durable	Rikolto
D	Développer et partager des guides méthodologiques, outils et ressources pour les différents types de capacité renforcés	UVCW, Rikolto
E	Mise en place de mécanismes d'échange et d'apprentissage par les pairs entre des acteurs locaux d'un pays, d'une région ou au niveau international	UVCW, Rikolto
Cible stratégique 3 : Renforcement des capacités des acteurs locaux		Les acteurs économiques locaux adoptent des pratiques d'approvisionnement inclusives qui stimulent la consommation et la production durables
Approches		ACNG
A	Faciliter la gestion durable des écosystèmes et territoires dans lesquels sont produits les biens consommés en ville, y compris la résilience des acteurs locaux qui dépendent de ces écosystèmes.	Rikolto
B	Professionnaliser les organisations de producteurs et renforcer les fournisseurs de services en vue d'assurer un accès équitable des producteurs et entrepreneurs aux services et ressources (y compris financières) nécessaires au développement de leur activité commerciale durable, indépendamment de leur genre ou de leur âge.	Rikolto
C	Faciliter le développement de modèles économiques inclusifs et/ou circulaires qui connectent les producteurs et entreprises durables des zones rurales, péri-urbaines et urbaines aux marchés urbains dans des conditions commerciales équitables, y compris dans le cadre d'achats institutionnels (cantines scolaires, marchés publics, etc.)	Rikolto
D	Faciliter le développement et l'incubation d'entreprises contribuant à la production et la consommation territoriale durable et renforcer les écosystèmes locaux de soutien aux PME durables.	Rikolto
E	Favoriser la participation des citoyens dans la co-création de nouvelles solutions multi-acteurs pour des systèmes économiques territoriaux plus	Rikolto

	durables (e.g. via des initiatives de "citizen science", des ateliers d'échanges avec le secteur privé et le monde académique, le renforcement des organisations de la société civile sur ces thématiques, l'organisation de campagnes de sensibilisation, etc.)	
F	Documenter les approches, résultats et enseignements et les mobiliser afin d'encourager les acteurs locaux et nationaux à investir dans la réplication des approches.	Rikolto

Comme on le voit, les cibles 1 et 2 précitées du CSC Sustainable Cities s'inscrivent en parfaite cohérence avec le CSC Burkina Faso, en particulier avec sa cible 5 (et toutes les approches y relatives): *Améliorer les capacités de maîtrise concertée du territoire pour des institutions publiques garantes d'une gouvernance digne d'un Etat de droit, participative et favorisant un accès adéquat de la population, et en particulier des femmes et des enfants, à la citoyenneté et aux biens et services publics, en particulier de proximité, dont la justice.*

A noter que l'UVCW est aussi membre du CSC Burkina Faso. Elle contribue via ce dernier au CSC Sustainable Cities, et plus particulièrement :

- à sa cible 1, plus spécifiquement au travers des approches 5.A, 5.C et 5.D du CSC Burkina Faso ;
- à sa cible 2, plus spécifiquement au travers des approches 5.C et 5.F du CSC Burkina Faso.

CSC VILLES DURABLES

DOCUMENT EXPLICATIF DE L'ARTICULATION AVEC LE CSC RDC

1. Vision relative aux *Sustainable Cities*

Le CSC thématique Sustainable Cities réunit des acteurs de la coopération non-gouvernementale qui développent des processus d'urbanisation, de décentralisation et de bonne gouvernance (locale). L'urbanisation rapide est l'une des tendances les plus importantes du 21e siècle, et elle s'accompagne de transformations administratives continues, avec un transfert de compétences et de moyens entre les niveaux d'administration, et modifie les rapports entre le secteur public, le secteur privé et la société civile. Des cadres internationaux comme l'Agenda 2030 (ODD), le *New Urban Agenda* et l'Accord de Paris sur le climat soulignent le rôle et les opportunités offerts par le niveau local dans la transition vers une société durable.

Qu'est-ce qu'une *Sustainable City* ?

Les *Sustainable Cities* sont des métropoles, villes et villages bien gouvernés, coproduits démocratiquement par des élus responsables, des administrations transparentes, des communautés et citoyens constructifs, et un secteur privé responsable. Elles sont en mesure de développer des relations ville-campagne régénératrices, écologiquement saines, et de répondre aux besoins spécifiques généraux et sociaux de tous les citoyens, y compris les citoyens défavorisés et vulnérables, sans compromettre les besoins des générations futures. Les *Sustainable Cities* sont financièrement stables, elles encouragent des mécanismes décisionnels hybrides, multi-couches et intègres, elles donnent accès à une diversité de formes de citoyenneté et d'autonomisation, et sont interconnectées dans des dynamiques de gouvernance plus larges de l'État, de la région et de localités avoisinantes.

2. L'objectif commun du CSC Sustainable Cities

Les acteurs du CSC Sustainable Cities contribuent par le biais de leurs programmes DGD à un objectif commun : *promouvoir les Sustainable Cities à travers le monde, notamment des villes, communes ou territoires délimités dans lesquels les objectifs de développement durable (SDG) sont réalisés. La Sustainable City respecte les limites écologiques de la planète, et garantit en même temps les conditions sociales minimales qui sont nécessaires pour assurer le bien-être de ses habitants.*

3. Acteurs du CSC Sustainable Cities en RDC

ACNG belges	Organisation partenaire des ACNG belges en RDC	Groupe-cible	Focalisation/fonctionnement autour du thème
UVCW - Brulocalis	Bandalungwa – Woluwe-Saint-Lambert ³ Goma, Béni, Butembo - Woluwe-Saint-Pierre Kalamu- Ixelles Kasa Vubu – Court-Saint-Etienne Kimbanseke – Bruxelles Ville Kintambo- Uccle Limete -Watermael-Boitsfort Likasi-Saint Gilles Lubumbashi - Liège Masina - Namur Matete- Olne Ngaliema-Herve N'Djili- Flémalle	Autorités locales et agents des services communaux concernés par le secteur d'intervention, ainsi que, plus indirectement : <ul style="list-style-type: none"> - les partenaires locaux des communes (associations de terrain sur lesquelles les communes congolaises s'appuient le cas échéant pour la mise en œuvre de leur mission de service public); - les autorités de tutelle, centrales ou déconcentrées, de par le fait que le développement de l'administration locale les amène à faire évoluer leur organisation, la législation et leurs pratiques. 	<ul style="list-style-type: none"> - Etat civil, - Politiques de proximité

³ Comme par le passé, doivent être considérés comme partenaires de l'UVCW et de Brulocalis pour la RDC les partenariats de commune belge à commune partenaire congolaise.

Rikolto	<ul style="list-style-type: none"> - Les institutions publiques telles que les municipalités de Bukavu et Goma (TBD) - Partenaires du secteur privé (les distributeurs alimentaires, les jeunes entrepreneurs agroalimentaire) : TBC - Les coopératives agricoles dans les zones périurbaines (partenaire de Rikolto) 	<ul style="list-style-type: none"> - Agriculteurs - Prestataires de services de développement des entreprises - PME du secteur alimentaire - Détaillants, - Consommateurs - Autorités locales 	Systèmes alimentaires durables et inclusifs dans les villes de Bukavu et Goma
COTA	Autorités locales (TBD) Organisations de la société civile (TBD)	<ul style="list-style-type: none"> - Autorités locales - Organisations de la société civile 	<ul style="list-style-type: none"> - Renforcement de la gouvernance locale à travers des mécanismes participatifs, de concertation, de coordination pour la formulation et la mise en œuvre de stratégies de développement local - Amélioration de l'inclusion des populations vulnérables

4. Défis prioritaires pour les *Sustainable Cities* en RDC identifié par les ACNG et leurs partenaires locaux

L'urbanisation apporte une plus grande prospérité, mais entraîne également des problèmes de développement, tant pour les villes que pour les zones périurbaines et rurales avoisinantes. L'expansion urbaine implique donc en même temps de nouvelles opportunités et de nouveaux défis pour les communautés, y compris la question de comment garantir une alimentation saine, équilibrée et durable à une population urbaine croissante.

Pour la RDC, citons en particulier :

a. Au niveau politique et de la gouvernance

- Le passage à la **décentralisation effective**, qui consacre définitivement les compétences communales et s'accompagne de transferts financiers adéquats vers les collectivités locales ;
- L'émergence d'une réelle **gouvernance locale**, s'accompagnant d'une lutte active contre la corruption ;

- L'organisation **d'élections locales démocratiques et inclusives**, et plus généralement, un respect renforcé des **droits humains, et des** enfants en particulier ;
- Une implication renforcée des femmes et des jeunes dans la gestion des affaires publiques et politiques locales.

b. Au niveau socio-économique

- Le soutien à une **croissance soutenue, inclusive et durable** axée sur le développement de l'agro-industrie, des services dans un cadre de gouvernance locale plus efficace ;
- Une **réduction significative des inégalités de genres**, en particulier en matière d'accès à **l'instruction**.

c. Au niveau environnemental

- La lutte contre la dégradation du capital naturel de la RDC, causée tant par les conflits armés, que par la forte croissance démographique et une exploitation des ressources irrationnelle et très insuffisamment contrôlée.

d. Au niveau alimentaire

- L'accès des citoyens à une alimentation de qualité et durable dans les villes congolaises ;
- L'accès des entrepreneurs et producteurs aux services et ressources nécessaires pour que leurs produits s'orientent vers davantage de durabilité et puissent être commercialisés sur les marchés urbains ;
- La participation effective des divers acteurs dans les mécanismes de coordination et/ou gouvernance urbaine en matière d'alimentation.

5. Principales approches autour des *Sustainable Cities* en RDC

Le basculement mondial vers des *Sustainable Cities* requiert une approche qui associe le niveau local et national au niveau régional et international. Au niveau national, l'accent est mis sur le soutien et le renforcement des partenaires locaux afin qu'ils puissent contribuer à la ville durable. Cela n'est cependant pas possible sans établir le lien avec ce qui se passe au niveau régional, continental ou mondial autour des *Sustainable Cities*. Les cadres internationaux sont des cadres directeurs mais peuvent également être influencés par des acteurs locaux. Les connaissances et les bonnes pratiques sont partagées en dehors des limites de la ville.

Cible stratégique no 1 : Co-création de la ville durable	Les autorités locales co-construisent et mettent en œuvre avec d'autres acteurs une politique locale de développement durable	
	Approches	ACNG
A	Elaborer et mettre en œuvre les prérequis, les instruments et les outils de la politique de développement durable avec une attention particulière à l'inclusion des femmes, des jeunes et des populations marginalisées, et aux enjeux environnementaux	COTA, UVCW-Brulocalis, Rikolto

B	Elaborer et mettre en œuvre des mécanismes et des outils efficaces de dialogue, de coordination et de coopération entre les acteurs pour favoriser la co-création et la mise en œuvre des politiques locales de développement durable (gouvernance multi-acteurs)	COTA, UVCW-Brulocalis
C	Mener des actions de plaidoyer auprès des gouvernements à différentes échelles et auprès d'autres instances (UE, Nations Unies, etc.) pour améliorer le contexte (juridique, légal, politique...) dans lequel les acteurs locaux travaillent	Rikolto, UVCW-Brulocalis
D	Promouvoir la coopération au sein du territoire, entre territoires et/ou gouvernements de différents niveaux	UVCW-Brulocalis
Cible stratégique 2 : Renforcement des capacités des acteurs locaux		Les capacités des gouvernements et acteurs locaux à concevoir la ville durable sont renforcées
Approches		ACNGV
A	Sensibiliser les gouvernements et acteurs locaux aux principes, aux concepts et à l'intérêt d'une ville durable (= volonté)	UVCW-Brulocalis
B	Renforcer les capacités des autorités locales à contribuer à la ville durable	COTA, UVCW-Brulocalis
C	Renforcer les capacités des acteurs locaux (société civile, secteur privé, écoles, associations, citoyens etc.) à contribuer à la ville durable	COTA, Rikolto,
D	Développer et partager des guides méthodologiques, outils et ressources pour les différents types de capacité renforcés	Rikolto, UVCW-Brulocalis
E	Mise en place de mécanismes d'échange et d'apprentissage par les pairs entre des acteurs locaux d'un pays, d'une région ou au niveau international	COTA, Rikolto, UVCW-Brulocalis
Cible stratégique 3 : Renforcement des capacités des acteurs locaux		Les acteurs économiques locaux adoptent des pratiques d'approvisionnement inclusives qui stimulent la consommation et la production durables
Approches		ACNG
A	Faciliter la gestion durable des écosystèmes et territoires dans lesquels sont produits les biens consommés en ville, y compris la résilience des acteurs locaux qui dépendent de ces écosystèmes.	Rikolto
B	Professionaliser les organisations de producteurs et renforcer les fournisseurs de services en vue d'assurer un accès équitable des producteurs et entrepreneurs aux services et ressources (y compris financières) nécessaires au développement de leur activité commerciale durable, indépendamment de leur genre ou de leur âge.	Rikolto
C	Faciliter le développement de modèles économiques inclusifs et/ou circulaires qui connectent les producteurs et entreprises durables des zones rurales, péri-urbaines et urbaines aux marchés urbains dans des conditions commerciales équitables, y compris dans le cadre d'achats institutionnels (cantines scolaires, marchés publics, etc.)	Rikolto
D	Faciliter le développement et l'incubation d'entreprises contribuant à la production et la consommation territoriale durable et renforcer les écosystèmes locaux de soutien aux PME durables.	Rikolto

E	Favoriser la participation des citoyens dans la cocréation de nouvelles solutions multi-acteurs pour des systèmes économiques territoriaux plus durables (e.g. via des initiatives de "citizen science", des ateliers d'échanges avec le secteur privé et le monde académique, le renforcement des organisations de la société civile sur ces thématiques, l'organisation de campagnes de sensibilisation, etc.)	Rikolto
F	Documenter les approches, résultats et enseignements et les mobiliser afin d'encourager les acteurs locaux et nationaux à investir dans la réplication des approches.	Rikolto

Comme on le voit, les cibles 1 et 2 précitées du CSC Sustainable Cities s'inscrivent en parfaite cohérence avec le CSC RDC en particulier avec sa cible 6 (et toutes les approches y relatives): *Renforcer la gouvernance à tous les niveaux politiques et améliorer le respect des droits humains.*

A noter que l'UVCW et Brulocalis sont aussi membres du CSC RDC. Elles contribuent via ce dernier au CSC Sustainable Cities, et plus particulièrement :

- à sa cible 1, plus spécifiquement au travers des approches 6.A.1 et 6.C.1 du CSC RDC ;
- à sa cible 2, plus spécifiquement au travers des approches 6.D.1., 6.D.4, 6.E.1 et 6.E.2 du CSC RDC.

6. Opportunités pour la complémentarité & la synergie avec les acteurs du CSC en RDC

A partir de janvier 2022, Rikolto et ses partenaires souhaitent lancer un programme Food Smart Cities en RDC, dans le cadre du CSC thématique des villes durables. Pour ce faire, Rikolto analysera minutieusement le contexte congolais au cours de l'année 2021 avec l'ambition de chercher des opportunités de complémentarités et de synergies avec les autres acteurs belges présents dans le pays. Sachant qu'Enabel-RDC coordonne un portefeuille important de programmes autour des thématiques de l'urbanisation et de l'agriculture, notamment dans les provinces de Nord-Kivu et Sud-Kivu, le CSC thématique des villes durables s'engage à trouver des complémentarités maximales avec le travail d'Enabel sur le terrain.

Enlace entre el MEC Ecuador y el MEC Ciudades Sostenibles

1. Visión de una ciudad sostenible

El MEC ciudades sostenibles reúne a los actores de la cooperación no gubernamental que trabajan en tres objetivos estratégicos: gobernanza urbana, fortalecimiento de capacidades locales y negocios sostenibles.

¿Qué es una ciudad sostenible?

El concepto de ciudad sostenible se refiere a ciudades, pueblos y territorios bien gobernados y cuya administración se realiza con la participación democrática de los funcionarios electos responsables, de las administraciones transparentes, de las comunidades y los ciudadanos constructivos y del sector privado responsable. Las ciudades sostenibles son capaces de desarrollar relaciones regenerativas con criterio ecológico entre las zonas urbanas y rurales, a la vez que atienden a las necesidades amplias y socialmente definidas de todos los ciudadanos, incluidos los desfavorecidos y los vulnerables, sin poner en peligro las necesidades de las generaciones futuras. Se caracterizan por su estabilidad financiera y su apoyo a mecanismos de toma de decisiones y coordinación con varios niveles de gobierno. Además, ofrecen diversas formas de ciudadanía y de empoderamiento, a la vez que están interconectadas en el marco de una dinámica de gobierno más amplia del estado, de la región y de los municipios vecinos.

2. El objetivo común del MEC Ciudades sostenibles

A través de los programas de la DGD, los actores del MEC ciudades sostenibles contribuyen a un solo objetivo común: promover ciudades en todo el mundo que hayan alcanzado los Objetivos de Desarrollo Sostenible (ODS). La ciudad sostenible respeta los límites ecológicos del planeta, a la vez de garantizar las condiciones sociales mínimas necesarias para el bienestar de sus habitantes.

3. Actores del MEC ciudades sostenibles en Ecuador

Los ANGS belgas	Organización asociada de los ACNG belgas en Ecuador	Grupo objetivo	Enfoque/tema operativo
Rikolto	Cooperativa de consumidores y productores de Quito y su región	Consumidores en Quito-Sur Organizaciones de agricultores	Sistemas Alimentarios locales y sustentables

	Organizaciones de la sociedad civil	Gobiernos locales (Conquito) Ciudadanía en la provincia de Manabí Organizaciones de consumidores Gobiernos locales	Ambiente alimentario Dieta sostenible
VVSG	Hermanamientos entre autoridades locales de Bélgica y Ecuador: - Bierbeek – San Felipe de Oña - Evergem – Guaranda	Funcionarios, hombres políticos y la sociedad civil de Oña y Guaranda	El manejo sostenible de agua y tierra

4. Desafíos prioritarios para las ciudades sostenibles en Ecuador identificados por los ACNG y sus socios locales

- La prestación de servicios de los gobiernos locales no siempre es eficiente y eficaz debido a los **procesos internos** de los gobiernos locales que no funcionan de manera fluida. La elevada rotación de personal ejerce presión sobre el desarrollo de capacidades y obstaculiza la buena ejecución de los programas y procesos. Una transferencia limitada tanto de las competencias como del poder de decisión desde el nivel político al nivel administrativo puede ralentizar la prestación de servicios. Existen **desigualdades territoriales** que no son suficientemente tenidas en cuenta por los poderes públicos. Se necesita una planificación territorial que asegure un mejor vínculo entre el campo y la ciudad. El campo provee servicios ecosistémicos que no se valoran en la ciudad pero que garantizan su sostenimiento.
- Un reto es **la participación efectiva** de todos los actores locales, tanto del sector público como del sector privado, las asociaciones, escuelas.
- Los productos financieros son limitados, tienen intereses muy altos y no son accesibles a todos.
- En cuanto a la adopción de prácticas de adquisición inclusivas que estimulan el consumo y la producción sostenibles, se encuentra los retos siguientes:
 - o Difícil **acceso a productos de calidad** a precios asequibles;
 - o El **espíritu empresarial** de los jóvenes. Ausencia de capital semilla para apoyar emprendimientos.
 - o **Economía circular**, en las ciudades se genera mucho desperdicio que no se trata y se reutiliza.

5. Enfoques clave de las ciudades sostenibles en Ecuador

La transición mundial hacia las ciudades sostenibles requiere un enfoque que conecte el nivel local y nacional con el regional e internacional. A nivel nacional, se hace hincapié en el apoyo a los socios locales, así como en su fortalecimiento, para que puedan contribuir a la ciudad sostenible. Sin embargo, esto es inviable si no se tiene a la vez en cuenta lo que está sucediendo a nivel regional,

continental o mundial. Los marcos internacionales sirven de guía, pero también pueden ser afectados por los actores locales.

Los ACNG se ocuparán principalmente de los siguientes objetivos y enfoques:

- **Meta 1:** Junto con otros actores, las autoridades locales diseñan y aplican una política local de desarrollo sostenible.
 - o Las ACNG apoyarán a los gobiernos locales en el desarrollo de condiciones, instrumentos y medios para aplicar una política de desarrollo sostenible en diálogo, coordinación y cooperación con otros actores (locales). También influenciarán para mejorar el contexto en el que operan los actores locales.
- **Meta 2:** Se han reforzado las capacidades de los gobiernos y actores locales para poner en práctica la ciudad sostenible.
 - o Las ACNG trabajarán para fortalecer la capacidad de los gobiernos locales y otros actores locales como la sociedad civil, el sector privado, las escuelas, las asociaciones, espacios multi-actor etc., para que puedan contribuir de manera óptima a una ciudad sostenible. Esto implica disponer de conocimientos, habilidades, actitudes, procesos y recursos.
- **Meta 3:** Los agentes económicos locales, incluidos los gobiernos locales, aplican prácticas de compra inclusivas que estimulan el consumo y la producción sostenibles.
 - o Entre otras cosas, las ACNG trabajan en la profesionalización de las organizaciones de productores y proveedores, facilitan el desarrollo de modelos inclusivos y/o económicos, facilitan el desarrollo de empresas sostenibles y trabajan en la co-creación de sistemas económicos más sostenibles.

Las metas estratégicas y los enfoques formulados en el MEC ciudades sostenibles son complementarios y coherentes con la formulación de los objetivos y enfoques dentro del MEC Ecuador. Las metas estratégicas del MEC Ecuador con las que se conecta principalmente son la meta 1 "Contribuir en la defensa y promoción de los derechos humanos y la igualdad/equidad de género e incentivar la participación e implicación activa de todos los actores en esta defensa" y la meta 3 "Contribuir a la creación de sistemas agro-alimentarios sostenibles e inclusivos fomentando una agricultura familiar climáticamente inteligente que genera un ingreso digno para productores al tiempo de contribuir a garantizar el derecho de alimentación sana para todos y todas". En menor medida, se conectan también con la meta 2 "Contribuir al manejo equilibrado de los bienes y recursos naturales preservando la biodiversidad y previniendo la degradación de los ecosistemas, hacia nuevas formas de economía y sociedad con base en la justicia ambiental y climática". Los actores del MEC ciudades sostenibles desarrollarán sinergias y complementariedades con otros ACNG y actores activos en Ecuador que trabajan en torno a la construcción de ciudades sostenibles.

Enlace entre el MEC Guatemala y el MEC Ciudades Sostenibles

1. Visión sobre Sustainable Cities (ciudades sostenibles)

El MEC Ciudades Sostenibles reúne a los actores de la cooperación no gubernamental que trabajan bajo tres objetivos estratégicos: gobernanza urbana, fortalecimiento de capacidades locales y negocios sostenibles.

¿Qué es una ciudad sostenible?

El concepto de ciudad sostenible se refiere a ciudades, pueblos y territorios bien gobernados y cuya administración se realiza con la participación democrática de los funcionarios electos responsables, de las administraciones transparentes, de las comunidades y los ciudadanos constructivos y del sector privado responsable. Las ciudades sostenibles son capaces de desarrollar relaciones regenerativas con criterio ecológico entre las zonas urbanas y rurales, a la vez que atienden a las necesidades amplias y socialmente definidas de todos los ciudadanos, incluidos los desfavorecidos y los vulnerables, sin poner en peligro las necesidades de las generaciones futuras. Se caracterizan por su estabilidad financiera y su apoyo a mecanismos de toma de decisiones y coordinación con varios niveles de gobierno. Además, ofrecen diversas formas de ciudadanía y de empoderamiento, a la vez que están interconectadas en el marco de una dinámica de gobierno más amplia del estado, de la región y de los municipios vecinos.

Ciudades sostenibles en el contexto de Guatemala

En el contexto de un proceso de urbanización constante (la población urbana del país aumentó del 46% al 52% entre 2002 y 2013 y se prevé que esta proporción crecerá hasta un 64% para el 2032⁴) los gobiernos de los núcleos urbanos se ven y se verán enfrentados aún más agudamente a desafíos que ya existen: asentamientos informales y precarios, la forma desordenada en que crecen las ciudades, la contaminación ambiental (sobre todo en la capital), la ausencia de marcos regulatorios que puedan corregir estas situaciones y la escasa o nula participación ciudadana en la formulación de políticas alternativas. Es notable también la gran predominancia de la Ciudad de Guatemala en términos económicos y demográficos con respecto a otras ciudades en el país, lo que plantea la importancia de promover el rol de las ciudades intermedias para contrarrestar la concentración histórica de actividades y población en la región metropolitana. Guatemala es signataria de la Agenda 2030 (ODS) y del Acuerdo de París sobre el Cambio Climático. Ambos acuerdos enfatizan el papel y las oportunidades que ofrece el nivel local para generar sostenibilidad.

2. El objetivo común del MEC Ciudades Sostenibles

A través de sus programas de la DGD, los actores del MEC temático Ciudades Sostenibles contribuyen a un solo objetivo común: promover que las ciudades en todo el mundo alcancen los Objetivos de Desarrollo Sostenible (ODS). La ciudad sostenible respeta los límites ecológicos del planeta, a la vez que garantiza las condiciones sociales mínimas necesarias para el bienestar de sus vecinos.

3. Actores del MEC Ciudades Sostenibles en Guatemala

Los ACNGs belgas	Organización asociada de los ACNG belgas en Guatemala	Grupo objetivo	Enfoque/tema operativo
------------------	---	----------------	------------------------

⁴ Estos datos y otros en este párrafo han sido tomados de: CONADUR/SEGEPLAN: *K'atun – Nuestra Guatemala 2032* (2014), disponible en: https://www.siteal.iiep.unesco.org/sites/default/files/sit_accion_files/siteal_guatemala_0755.pdf

RIKOLTO	Observatorio	Organizaciones de la sociedad civil	Ambiente alimentario
	ONG local	Agricultores, grupos de jóvenes y mujeres	Acceso a mercado y negocios inclusivos

4. Desafíos prioritarios para las Ciudades Sostenibles en Guatemala identificados por los ACNG y sus socios locales

- Promover la participación ciudadana en espacios de diálogo y toma de decisión, como son las plataformas de gobiernos locales, incluidos los cascos urbanos de municipios rurales.
- Fomentar el compromiso y la intervención de los actores locales en una gobernanza local participativa, que permita la creación conjunta de políticas sostenibles.
- Incluir en la agenda de planificación urbana un enfoque ecosistémico que priorice la seguridad hídrica, la seguridad alimentaria y la salud.
- Promover negocios/emprendimientos sostenibles en los que participen mujeres y jóvenes.
- Disminuir las brechas de desigualdad existentes que condicionan el acceso de la población a medios de vida sostenibles y dietas saludables.
- Contribuir a entornos urbanos sostenibles para el cumplimiento del derecho a la ciudad, priorizando la vida activa, alimentación saludable y trabajo digno.

5. Enfoques clave de las Ciudades Sostenibles en Guatemala

Objetivo	Enfoque
El objetivo 1 gira en torno a la gobernanza participativa promovida por las autoridades locales.	-Aplicación de herramientas para incluir a jóvenes y mujeres en la formulación de las políticas de desarrollo sostenible. -Establecimiento de mecanismos eficaces de diálogo y la cooperación interinstitucional e intersectorial. -Fomentar la participación de los ciudadanos en la co-creación de soluciones con enfoque sistémico.
El objetivo 2 tiene que ver con el fortalecimiento la capacidad de los actores locales.	-Elaborar y compartir guías metodológicas y recursos para los distintos tipos de capacidad que se creen. -Facilitar el intercambio y el aprendizaje entre pares de un país, una región y/o a nivel internacional.
El objetivo 3 promueve prácticas de adquisición inclusivas y el desarrollo de vínculos más fuertes entre las zonas urbanas y rurales.	-Profesionalizar a las organizaciones de productores y fortalecer a los proveedores de servicios para que su oferta sea sostenible. -Facilitar el desarrollo de modelos comerciales inclusivos y/o circulares que conecten a los productores y empresas de las zonas rurales y urbanas. -Facilitar el desarrollo e incubación de empresas que contribuyan a la producción sostenible. -Fortalecer la economía local apoyando a pequeñas y medianas empresas que realicen prácticas sostenibles. -Documentar resultados y lecciones aprendidas.

6. Oportunidades para la complementariedad y la sinergia con los actores del MEC Guatemala

Los actores del MEC Ciudades sostenibles reconocen que existen complementariedades y sinergias con los actores del MEC Guatemala. Sin embargo, y como es un MEC nuevo, las posibilidades concretas aún

no están definidas. De todos modos, en parte dependerán de los lugares donde son activos los ACNGs del MEC Guatemala; además, en vista de la problemática descrita en la sección (1) la opción más viable parece ser la de desarrollar trabajo conjunto en una ciudad intermedia. Por consiguiente, se identificó el siguiente aporte potencial desde el MEC CS al capítulo de las sinergias:

- generar a partir de la visión y los objetivos del MEC CS sinergias otros ACNGs belgas y actores de la cooperación internacional en espacios multi-actor rurales y urbanos para fortalecer las políticas locales y/o nacionales hacia sistemas alimentarias sustentables e inclusivos. Esta sinergia también fortalece a la meta 3 del MEC Guatemala.

Link between thematic JSF Higher Education and Science for Sustainable Development (HES4SD) and the JSF Sustainable Cities

1. Vision on Sustainable Cities

The thematic JSF Sustainable Cities connects actors of non-governmental partnerships working on the processes of urbanisation, decentralisation, and sound local administration. Rapid urbanisation is one of the most important trends of the 21st century and is associated with ongoing administrative transformations, with a transfer of powers and resources between administrative layers, and changes the relationships between the public sector, the private sector, and civil associations. International frameworks such as the Agenda 2030 (SDGs), the New Urban Agenda, and the Paris Climate Agreement emphasise the role and opportunities offered by the local level for the transition towards a sustainable society.

What is a Sustainable City?

Sustainable cities are well governed cities, towns and villages, democratically co-produced by accountable elected officials, transparent administrations, constructive communities and citizens, and a responsible private sector. They are capable of developing ecologically sound regenerative urban-rural relations and addressing the broadly and socially defined needs of all citizens, including underprivileged and vulnerable ones, without jeopardizing the needs of future generations. Sustainable Cities are financially stable, support hybrid, multi-layered and uncorrupted decision-making mechanisms, give access to a diversity of forms of citizenship and empowerment, and are networked within broader governance dynamics of the state, region and neighbouring settlements.

2. . The shared goal of the JSF Sustainable Cities

Through their DGD programmes, the actors of the JSF Sustainable Cities contribute to a single, common goal: *promoting Sustainable Cities around the globe, with a particular emphasis on cities, municipalities, or defined territories within which sustainable development goals (SDGs) are realised. The Sustainable City will always remain within the ecological limits of the planet and, at the same time, guarantees that the minimum social standards required for the well-being of its citizens are met.*

3. Actors of the JSF Sustainable Cities related to JSF HES4SD

Belgische ANGS	Partnerorganisatie van de Belgische ANGS	Doelgroep	Focus/thema
VVSG	Local authorities (by town twinning) and umbrella organisations for local governments	Politicians, civil servants and other actors involved within local government	Good local governance for sustainable and coherent local policies

4. Prioritised challenges for sustainable cities in relation with HES4SD as identified by the ANGS and their local partners

Urbanisation brings increased prosperity, but also leads to development issues, both for cities and the surrounding peri-urban and rural areas. Thus, urban expansion simultaneously brings new opportunities and new challenges to communities worldwide. The necessary capacity building of all actors of a sustainable city can hardly keep up with rapid urbanisation. For a more specific description

of this, we refer to the context analysis in general, but especially to goal 2 (see below), where this theme is discussed. The following elements are examined in more detail: capacity development in secondary cities and in fragile contexts, the diversity (in capacity) of (non-governmental) actors, the impact of international crises, the (unclear) transfer of competences and limited access to resources in return, and the resistance of local actors to change existing methods and practices.

5. Main approaches related to Sustainable Cities related to HES4SD

The global shift towards sustainable cities involves processes for innovation, citizen participation and knowledge sharing in which interaction with educational and knowledge institutions can be mutually reinforcing. The following **strategic goals** are pursued within the GSK sustainable cities programme:

1. Local governments co-create and implement together with other actors a local policy for sustainable development
2. Local authorities and actors strengthen their capacities to contribute to a sustainable city
3. Local economic actors, including local governments, adopt inclusive sourcing practices that stimulate sustainable consumption and production

The following approaches contribute to the achievement of the strategic goals: development and implementation of requirements and tools, dialogue, lobbying, different capacity building approaches, support and professionalisation of all stakeholders in a (food) supply chain, facilitation of inclusive and circular business models and engaging and sensitising citizens to sustainable consumption. These approaches and strategic goals for the GSK sustainable cities have a link to the GSK HES4SD: they apply to policy areas where knowledge building and sharing can be reinforcing and also in terms of capacity building of the different actors within the GSK sustainable cities.

Geographically, the following countries are involved in JSF sustainable cities: : Belgium, Benin, Brazil, Burkina Faso, Ecuador, Guatemala, Honduras, India, Indonesia, Madagascar, Morocco, Nicaragua, Uganda, Peru, RDC, Rwanda, Salvador, Senegal, Tanzania, Vietnam and South Africa.

6. Opportunities for complementarity & synergy with the actors of the JSF HES4SD

With regards to the JSF on HES4SD, there is an overlap of 15 countries between both JSFs. Initiators of both thematic JSFs see important linkages between these JSF at the level of stimulating evidence-based policy making, valorisation of knowledge and uptake of innovative solutions that might tackle the sustainability challenges that cities face globally. For instance, research and capacity building on sustainable production and consumption patterns, on policies linked with sustainable development (water, local economy, health, etc.) and strengthening of policy development itself can inform transitions towards more sustainable cities. Moreover, the JSFs can seek for synergies in the education and awareness raising on sustainable lifestyles and urban citizenship to unlock the potential of capacitated individual change agents and HE&SIs (=Higher Education & Science Institutes) to contribute to environmental, social, economic and institutional resilience of cities.

Link between JSF Indonesia and the JSF Sustainable Cities

1. Vision on Sustainable Cities

The thematic JSF Sustainable Cities connects actors of non-governmental partnerships working on the processes of urbanisation, decentralisation, and sound local administration. Rapid urbanisation is one of the most important trends of the 21st century and is associated with ongoing administrative transformations, with a transfer of powers and resources between administrative layers, and changes the relationships between the public sector, the private sector, and civil associations. International frameworks such as the Agenda 2030 (SDGs), the New Urban Agenda, and the Paris Climate Agreement emphasise the role and opportunities offered by the local level for the transition towards a sustainable society.

What is a Sustainable City?

Sustainable cities are well governed cities, towns and villages, democratically co-produced by accountable elected officials, transparent administrations, constructive communities and citizens, and a responsible private sector. They are capable of developing ecologically sound regenerative urban-rural relations and addressing the broadly and socially defined needs of all citizens, including underprivileged and vulnerable ones, without jeopardizing the needs of future generations. Sustainable Cities are financially stable, support hybrid, multi-layered and uncorrupted decision-making mechanisms, give access to a diversity of forms of citizenship and empowerment, and are networked within broader governance dynamics of the state, region and neighboring settlements.

2. The shared goal of the JSF Sustainable Cities

Through their DGD programmes, the actors of the JSF Sustainable Cities contribute to a single, common goal: *promoting Sustainable Cities around the globe, with a particular emphasis on cities, municipalities, or defined territories within which sustainable development goals (SDGs) are realised. The Sustainable City will always remain within the ecological limits of the planet and, at the same time, guarantees that the minimum social standards required for the well-being of its citizens are met.*

3. Actors of the JSF Sustainable Cities in Indonesia

Belgian ANGS	Partner organisation of the Belgian ANGS in Indonesia related to a Sustainable cities	Target audience	Focus/theme impact
Rikolto	<ul style="list-style-type: none"> - Perhimpunan Indonesia Berseru - Pusat Perlindungan Lingkungan Hidup – Bali - Pasar Rakyat - Parahyangan University - Gita Pertiwi Foundation - Indonesian Consumer Protection Foundation (Yayasan Lembaga Konsumen Indonesia) 	Smallholders farmers Food processors Retailers (online, offline) Consumers Schools City governments	Sustainable and inclusive city region food systems; access to healthy, sustainable and nutritious food for all citizens in Depok, Bandung, Solo and Denpasar.

4. Prioritised challenges for Sustainable Cities in Indonesia as identified by the ANGS and their local partners

Urbanisation brings greater prosperity, but also leads to development issues, both for cities and for the surrounding peri-urban and rural areas. Urban expansion offers both new opportunities and new challenges to societies around the globe.

Goal 1:

- **Awareness of consumers' rights is still lacking** in Indonesia and citizens' movements on sustainable and healthy food are unheard of. Consumer-related regulations are generally top-down and the role of the community in policymaking is very limited. Urban food governance is a new topic that is attracting increasingly more interest but there are so far no opportunities for multi-stakeholder coordination at city-level.

Goal 2:

- A top-down approach to urban food governance and a lack of sufficient resources in the local government leads to **insufficient approaches** to manage rapid urbanization. This causes poor nutritional literacy, unsustainable supply chains, and poor access to sustainable & nutritious food.
- The top-down approach results in lack of synergies among various stakeholders.
- Local actors have **limited capacities and resources** to influence the higher-level political, economic and social cultural factors to shape sustainable cities.

Goal 3:

- Many major cities in the world are dealing with the challenge of ensuring healthy and nutritious food to their citizens. This problem also occurs in large cities in Indonesia, as **the increase in the population is not proportional to the increase of agricultural production** in these cities. The average population in urban areas in Indonesia is 55% of the total population who require a sufficient food supply with better quality.
- Food security in Indonesia is relatively complex because of its cross-boundary scope and multiple dimensions including food availability, accessibility, and price stability. Cities depend highly on other regions for their food supplies. **The supply chain faces various challenges** such as: inefficient and unsustainable production leading to low quality produce and high prices; long supply chains, poor packaging and refrigeration causing nutrition losses; and the lack of awareness of the nutritional benefits of fruits and vegetables which has an impact demand and sustainable production incentives.
- According to UNICEF (2018), 3 out of 10 children in Indonesia under the age of 5 are stunted, while 1 in 10 is wasted and 20% of primary school-aged children are overweight or obese. Food poisoning incidents are not uncommon at some schools, with a rate as high as 22.22% in Depok (YLKI, 2019). Indonesians' **diet is not sufficiently diverse, nutritious, balanced nor safe**. The consumption of vegetables, fruits, and protein is much lower than recommended.

5. Main approaches related to Sustainable Cities in Indonesia

The global transition to Sustainable Cities demands an approach which connects the local and national level to the regional and international level. At a national level, the focus is on supporting and reinforcing the local partners to enable them to contribute to the sustainable city. However, this is not possible without establishing a connection with what is happening in relation to Sustainable Cities at a regional, continental, or global level. International frameworks offer guidelines but can also be affected by local actors. Knowledge and good practices are shared beyond the city boundaries. The ANGS will focus primarily on the following goals and approaches in Indonesia in relation to the Sustainable cities to address the challenges of ensuring access to healthy, sustainable, and nutritious food to all city-dwellers:

Strategic goal 1 related to governance	Co-constructing and implementing the local sustainable development policy.	
Approaches		ANGS
A	Elaborate and implement instruments, tools and strategies towards sustainable and inclusive city region food systems in Indonesia, namely by: <ol style="list-style-type: none"> 1. Contributing to the set up multi-stakeholder urban food governance platforms contributing to inter-sectoral cooperation 2. Establishing city-level multidisciplinary working groups (School Food Council (SFC)), to co-create a standard operating procedure (SOP) and toolkit for sustainable canteens in the city. 3. Studying the drivers of sustainable and nutritious food consumption. 	Rikolto
Strategic goal 2 related to capacities	Strengthening the capacities of local non-governmental actors to contribute to the sustainable city.	
Approaches		ANGS
A	Building capacities to dialogue with local public authorities and participate in sustainable local development	Rikolto
B	Strengthen the capacities of local (non-governmental) actors, such as service providers, farmers' organisations, schools, households, the private sector etc. to actively participate in sustainable society.	
C	Develop and share methodological guides, tools and resources for the different types of capacity built	
D	Facilitating exchange and peer learning	
Strategic goal 3 related to business models	Local actors in cities are adopting inclusive business models to stimulate sustainable consumption and production and the development of stronger links between urban and rural areas.	
Approaches		ANGS
A	Enabling citizens to participate in the co-creation of new solutions for sustainable consumption	Rikolto
B	Facilitating the development of inclusive and circular business models between sustainable producers and urban buyers	
C	Incubating innovative sustainable businesses & strengthening access to services	
D	Leveraging school canteens' demand to boost sustainable food supply chains	
E	Document approaches and results and mobilise them to encourage local and national actors to invest in the replication of the approaches	

6. Opportunities for complementarity & synergy with the actors of the JSF Indonesia

The University of Ghent has an interest in the topic of the circular food economy, in particular the management of food waste. Currently this translates into PhD and Master students who are managing a project and master thesis related to this topic. They are anchored in Parahyangan University of Bandung, who is also Rikolto's partner on the same topic. Initial discussions to align and collaborate have taken place and are to be actualised in 2021. Rikolto seeks further collaboration with the University of Ghent in other programme areas, through the ASEANplus Regional Platform.

Liens CSC Madagascar et CSC Villes durables

1. Bref aperçu du CSC Villes durables

Le CSC thématique Sustainable Cities réunit des acteurs de la coopération non-gouvernementale qui développent des processus d'urbanisation, de décentralisation et de bonne gouvernance (locale). L'urbanisation rapide est l'une des tendances les plus importantes du 21e siècle, et elle s'accompagne de transformations administratives continues, avec un transfert de compétences et de moyens entre les niveaux d'administration, et modifie les rapports entre le secteur public, le secteur privé et la société civile. Des cadres internationaux comme l'Agenda 2030 (ODD), le New Urban Agenda et l'Accord de Paris sur le climat soulignent le rôle et les opportunités offerts par le niveau local dans la transition vers une société durable.

Qu'est-ce-qu'une Sustainable City ?

Les Sustainable Cities sont des métropoles, villes et villages bien gouvernés, coproduits démocratiquement par des élus responsables, des administrations transparentes, des communautés et citoyens constructifs, et un secteur privé responsable. Elles sont en mesure de développer des relations ville-campagne régénératrices, écologiquement saines, et de répondre aux besoins spécifiques généraux et sociaux de tous les citoyens, y compris les citoyens défavorisés et vulnérables, sans compromettre les besoins des générations futures. Les Sustainable Cities sont financièrement stables, elles encouragent des mécanismes décisionnels hybrides, multi-couches et intègres, elles donnent accès à une diversité de formes de citoyenneté et d'autonomisation, et sont interconnectées dans des dynamiques de gouvernance plus larges de l'État, de la région et de localités avoisinantes.

Les acteurs du CSC Sustainable Cities contribuent par le biais de leurs programmes DGD à un objectif commun : promouvoir les Sustainable Cities à travers le monde, notamment des villes, communes ou territoires délimités dans lesquels les objectifs de développement durable sont réalisés. La Sustainable City respecte les limites écologiques de la planète, et garantit en même temps les conditions sociales minimales qui sont nécessaires pour assurer le bien-être de ses habitants.

2. Cibles stratégiques communes dans le CSC thématique

Cible 1 - Co-crédation de villes durables;

Cible 2 - Renforcement des capacités des acteurs locaux - Les capacités des gouvernements et acteurs locaux à concevoir la ville durable sont renforcées ;

Cible 3 - Renforcement des capacités des acteurs locaux - Les acteurs économiques locaux adoptent des pratiques d'approvisionnement inclusives qui stimulent la consommation et la production durables.

3. Acteurs du CSC Sustainable Cities à Madagascar

Les participants au CSC Sustainable Cities sont : Brulocalis, COTA, Echos Communication, Oxfam MdM, Rikolto, UVCW et VVSG. COTA est le seul membre du CSC Sustainable Cities qui envisage d'intervenir à Madagascar. Cela reste à confirmer.

ACNG Belges	Organisation partenaire des ACNG belges à Madagascar	Groupe-cible	Focalisation/fonctionnement autour du thème
COTA	Commune Urbaine d'Antananarivo (TBC) Fondation Abbé Pierre (TBC) Autres villes (TBD)	Autorités locales, organisations de la société civile	Renforcement de la gouvernance locale à travers des mécanismes participatifs, de concertation, de coordination pour la formulation et la mise en œuvre de stratégies de développement local. Amélioration de l'inclusion des populations vulnérables.

4. Défis prioritaires pour le CSC thématique à Madagascar

L'urbanisation apporte une plus grande prospérité, mais entraîne également des problèmes de développement, tant pour les villes que pour les zones périurbaines et rurales avoisinantes. L'expansion urbaine implique donc en même temps de nouvelles opportunités et de nouveaux défis pour des communautés dans le monde entier.

C'est particulièrement vrai pour Madagascar, où la population urbaine a fortement augmenté. Sur une population totale d'environ 25 millions d'habitants, le pays comptait en 2018 près de 7 millions de citadins, contre 2,8 millions en 1993. Cette croissance urbaine entraîne de nouvelles difficultés pour les populations : logements précaires, réseaux d'assainissement défectueux, équipements urbains manquants.

Si la capitale Antananarivo connaît une forte croissance urbaine et attire des populations venues de tout le pays à la recherche d'opportunités d'emploi, de revenus et d'accès aux services comme l'éducation et la santé, elle n'est pas la seule concernée. D'une manière générale, les villes secondaires connaissent également une augmentation de leur population et font face aux mêmes problématiques : insuffisance d'infrastructures et d'équipements (eau, électricité, voirie, assainissement, déchets, équipements socioculturels, etc.), prolifération de bidonvilles, problèmes fonciers et de logement, vulnérabilité aux risques et catastrophes divers.

Les villes de Madagascar sont toutefois peu préparées à relever les défis liés à l'urbanisation. Elles ne disposent pas de structure de gouvernance urbaine efficace, la gestion des services de base, comme les transports, la sécurité, la gestion des déchets et la protection de l'environnement, est inefficace. Les ressources humaines et financières des villes sont insuffisantes.

Dans ce contexte, le CSC Sustainable Cities entend contribuer à améliorer la gouvernance locale et à renforcer les capacités des acteurs. Une attention particulière est portée à l'inclusion des populations vulnérables dans le processus de développement des villes.

5. Lien entre CSC thématique et CSC Madagascar

Rappel des cibles du CSC Villes durables : 1. Co-création de ville durable; 2. Renforcement des capacités des acteurs locaux - Les capacités des gouvernements et acteurs locaux à concevoir la ville durable sont renforcées ; 3. Renforcement des capacités des acteurs locaux - Les acteurs économiques locaux

adoptent des pratiques d’approvisionnement inclusives qui stimulent la consommation et la production durables.

Les cibles du CSC Villes durables			Ce sur quoi le CSC Madagascar va travailler	
CS 1	CS 2	CS 3	Approches	ACNG
		x	1.A. Favoriser l’insertion socio-économique et/ou professionnelle des ruraux et en particulier des groupes les plus vulnérables (femmes, jeunes, migrants, travailleurs agricoles, etc.) par la création ou la consolidation d’activités génératrice de revenus, un élargissement de l’offre de formation et un meilleur accès à la terre, la propriété foncière et aux ressources productives.	EF LC VDB
	x	x	1.D. Contribuer aux processus d’auto-organisation des producteurs locaux et des catégories rurales les plus vulnérables dans le but d’accroître leur autonomie, leur professionnalisation, de créer des services adaptés à leurs besoins, d’améliorer leur pouvoir de négociation et de favoriser leur participation à la conception, la mise en œuvre des politiques publiques et programmes d’aide.	EF LC
x	x		2-B. Améliorer la gestion durable des ressources naturelles (mangroves, forêts, sols, eaux...) et la bonne gouvernance des territoires et espaces concernés, à travers le renforcement des capacités institutionnelles et des alliances locales ainsi que des relations avec les autorités locales et la société civile.	EF LC
	x		2-C. Soutenir la sécurisation foncière (avec un accent particulier sur l’accès à la propriété foncière des femmes), ainsi que la mobilisation citoyenne pour lutter contre les accaparements de terres et l’exploitation minière et ainsi contribuer à la valorisation de la terre par les communautés locales.	LC EF
	x		3-D. Renforcer les démarches de prévention et de sensibilisation à la santé dont le diabète/hypertension artérielle et les actions de promotion de la santé en lien avec la cible 1-B5 et 2-B6), leur prise en charge médicale tout en améliorant l’offre, l’accès et la prise en charge des services de soins et soutenir la recherche-action pour améliorer la qualité des soins et les actions de prévention/promotion de la santé, notamment à travers la coopération universitaire Nord-Sud.	LC RKV

Le CSC thématique Sustainable Cities et le CSC géographique Madagascar ont notamment en commun l’amélioration de la gouvernance locale, le renforcement des capacités des acteurs locaux (autorités locales, société civile) et l’intégration des populations vulnérables dans le processus de développement. Ils sont complémentaires dans la mesure où le CSC Madagascar visent principalement le développement des zones rurales tandis que le CSC Sustainable Cities concernent les villes.

⁵ Cible 1-B. Contribuer à l’amélioration de la productivité, à la diversification, à la viabilité et à la durabilité des agricultures familiales et professionnelles par la diffusion de nouveaux savoirs et savoir-faire, un soutien technique et un appui à la transition agroécologique.

⁶ Cible 2-B. Améliorer la gestion durable des ressources naturelles (mangroves, forêts, sols, eaux...) et la bonne gouvernance des territoires et espaces concernés, à travers le renforcement des capacités institutionnelles et des alliances locales ainsi que des relations avec les autorités locales et la société civile.

Link entre le CSC Maroc et le CSC Sustainable Cities

1. Vision relative aux Sustainable Cities

Le CSC thématique Sustainable Cities réunit des acteurs de la coopération non-gouvernementale qui développent des processus d'urbanisation, de décentralisation et de bonne gouvernance (locale). L'urbanisation rapide est l'une des tendances les plus importantes du 21e siècle, et elle s'accompagne de transformations administratives continues, avec un transfert de compétences et de moyens entre les niveaux d'administration, et modifie les rapports entre le secteur public, le secteur privé et la société civile. Des cadres internationaux comme l'Agenda 2030 (ODD), le New Urban Agenda et l'Accord de Paris sur le climat soulignent le rôle et les opportunités offerts par le niveau local dans la transition vers une société durable.

Qu'est-ce qu'une Sustainable City ?

Les Sustainable Cities sont des métropoles, villes et villages bien gouvernés, coproduits démocratiquement par des élus responsables, des administrations transparentes, des communautés et citoyens constructifs, et un secteur privé responsable. Elles sont en mesure de développer des relations ville-campagne régénératrices écologiquement saines et de répondre aux besoins spécifiques généraux et sociaux de tous les citoyens, y compris les citoyens défavorisés et vulnérables, sans compromettre les besoins des générations futures. Les Sustainable Cities sont financièrement stables, elles encouragent des mécanismes décisionnels hybrides, multi-couches et intègres, elles donnent accès à une diversité de formes de citoyenneté et d'autonomisation, et sont interconnectées dans des dynamiques de gouvernance plus larges de l'État, de la région et de localités avoisinantes.

2. L'objectif commun du CSC Sustainable Cities

Les acteurs du CSC Sustainable Cities contribuent par le biais de leurs programmes DGD à l'un des objectifs communs : *promouvoir les Sustainable Cities à travers le monde, notamment des villes, communes ou territoires délimités dans lesquels les objectifs de développement durable (Sustainable Development Goals ou SDG) sont réalisés. La Sustainable City reste dans les limites écologiques de la planète, et garantit en même temps les conditions sociales minimales qui sont nécessaires pour assurer le bien-être de ses habitants.*

3. Acteurs du CSC Sustainable Cities au Maroc

ACNG belges	Groupe-cible	Focalisation/fonctionnement autour du thème
Echos Communication	Organisations de la Société Civile en synergies avec les collectivités territoriales Coopératives de l'Economie Sociale et Solidaire	Bonne gouvernance Participation et consultation citoyenne Développement économique local
Brulocalis	Autorités locales et agents des services communaux concernés par le secteur d'intervention, ainsi que, plus indirectement : <ul style="list-style-type: none">les partenaires locaux des communes (associations de	Bonne gouvernance Renforcement des capacités (politique – administratif – association) Action sociale

	<p>terrain sur lesquelles les communes marocaines s'appuient le cas échéant pour la mise en œuvre de leur mission de service public);</p> <ul style="list-style-type: none"> • les autorités de tutelle de par le fait que le développement de l'administration locale les amène à faire évoluer leur organisation, la législation et leurs pratiques. 	
COTA	Autorités locales, société civile	<p>Bonne gouvernance Elaboration des politiques locales Renforcement des capacités des acteurs Inclusion des populations vulnérables</p>

4. Défis prioritaires pour les Sustainable Cities au Maroc identifié par les ACNG et leurs partenaires locaux

Le Maroc a connu une accélération soutenue de la croissance de sa population urbaine, particulièrement depuis le milieu du vingtième siècle. De moins de 8% au début du siècle, le taux d'urbanisation est passé à 29.2% en 1960, 51.3% en 1994, 55.1% en 2004 et à 60.3% en 2014. Il est prévu qu'il atteigne 67.8% vers 2030 et 73.6% à l'horizon 2050. Cette croissance de la démographie urbaine fait face aux défis de réduction des aspects de la ségrégation socio-spatiale, et d'intégration économique et sociale des flux des migrants actuels et futurs du monde rural et des pays de l'Afrique subsaharienne dans la gouvernance et les programmes de développement des villes. Le territoire national abrite 278 villes et 74 centres délimités, soit 352 entités urbaines. Cette structure est marquée par une nébuleuse de petites villes de moins de 50 000 habitants et des villes moyennes de moins de 100 000 habitants qui représentent ensemble près de 70% du nombre total des villes. Ces entités urbaines abritent moins de 15% de la population urbaine totale. Malgré son poids démographique limité, cette micro-urbanisation apporte un élément d'équilibre au sein du système urbain. Ladite population urbaine dépassera probablement le cap des 26 millions et 32 millions d'habitants respectivement à l'horizon 2030 et 2050.

La moitié de la population marocaine réside dans la frange littorale d'une profondeur de 30 Km par rapport au rivage de la mer. Cette même bande supporte l'essentiel de l'économie nationale, à savoir 53% de la capacité touristique et 92% des unités industrielles. On observe également que 78% de la population métropolitaine se concentrent sur le littoral avec une surdensité remarquable de 598 hab/km². Cette tendance de littoralisation contrarie les objectifs de la politique nationale affichée en matière d'aménagement du territoire. Elle est de nature à accentuer l'exclusion sociale des couches en situation de précarité et d'aggraver les inégalités économiques et socio-spatiales entre les régions bénéficiant des franges côtières et celles de l'intérieur, sans omettre la pression exacerbée sur les ressources naturelles dans des espaces réduits.

Le coût de la dégradation environnementale au Maroc nationale est deux fois plus importantes que celles à l'échelle mondiale², elle a été évalué, pour l'année 2014, à près de 32,5 milliards de dirhams, soit 3,52% du PIB représentant près de 960 dirhams/habitant/an. Parmi les facteurs majeurs de la pollution ayant des impacts néfastes sur la santé, principalement celle des enfants, il y a lieu de souligner la pollution de l'air notamment au niveau des grandes villes. En effet, le coût total lié à la pollution de l'air est évalué à 9,7 milliards de dirhams (1,05% du PIB).

Le taux de participation aux élections communales du 4 septembre 2015 a atteint 53,67%. Ce chiffre traduit le taux de participation calculé en fonction des personnes inscrites sur les listes électorales. En se basant sur les résultats du recensement général de la population de 2014, on constate que la population en âge de voter s'élève à 23 millions de personnes, et dépasse amplement le nombre d'inscrits sur les listes électorales (14 303 140). Par ailleurs, ce taux de 53,67% ne reflète pas les disparités accrues entre les villes et les autres collectivités locales. En effet, on observe que les plus faibles taux de participation ont été enregistrés dans le milieu urbain qui a chuté jusqu'à 30% par rapport aux précédentes élections.

Ces chiffres interpellent les acteurs politiques, quant à l'efficacité de la gouvernance locale en consolidant les principes de la démocratie représentative par une démocratie participative élargie, impliquant de manière réelle et forte la société civile à travers des mécanismes diversifiés, adaptés et innovants, afin de garantir une appropriation plus large des projets de la ville et une gouvernance locale ouverte à ses citoyennes et citoyens, condition préalable d'une bonne gouvernance. La société civile et les pouvoirs publics qui devraient approfondir la réflexion sur la perception et le niveau de confiance des jeunes dans les partis politiques et par conséquent multiplier les initiatives d'intéressement et de mobilisation des jeunes, des cadres et des femmes à la vie politique en vue de promouvoir la participation des citoyens et des citoyennes conformément à l'article 11 de la Constitution.

A cet effet, un effort supplémentaire devrait être fourni par les partis politiques pour assumer leurs responsabilités en matière de moralisation de la vie politique, pour encadrer les citoyens et préparer une offre d'élite politique locale qualifiée, crédible et responsable.

La crise du Covid-19 a été un accélérateur d'inégalités. Les restrictions imposées ont fortement impactés l'économie informelles dans les grandes villes dans lesquelles les activités journalières représentent la source principale des revenus de la population urbaine; contrairement aux zones rurales.

Six défis majeurs :

Défi de gouvernance territoriale :

- Renforcement des capacités des collectivités territoriales
- Concertation et coordination multi-acteurs
- Articulation des différentes échelles territoriales (quartier/commune/province/ville/région), et/ou administratives (services de l'Etat, services des collectivités territoriales, ...)
- Cohésion sociale
- Participation citoyenne et démarches inclusives
- Gestion intégrée participative

Défi de résilience :

- Face aux changements climatiques
- Face aux risques naturels et catastrophes naturelles
- Face aux chocs pandémiques

Défi des conditions de vie :

- Sécurité alimentaire et systèmes alimentaires durables
- Propreté/hygiène
- Cadre de vie, environnement, poumons verts

Défi d'aménagement urbain :

- Urbanisme
- Infrastructures urbaines durables
- Energies

Défi d'emplois, notamment des jeunes et des femmes

- L'accès des populations locales, et des jeunes et des femmes en particulier, à un emploi décent, durable et inclusif dans leurs territoires respectifs ;

5. Principales approches autour des Sustainable Cities au Maroc

Le basculement mondial vers des Sustainable Cities requiert une approche qui associe le niveau local et national au niveau régional et international. Au niveau national, l'accent est mis sur le soutien et le renforcement des partenaires locaux afin qu'ils puissent contribuer à la ville durable. Cela n'est cependant pas possible sans établir le lien avec ce qui se passe au niveau régional, continental ou mondial autour des Sustainable Cities. Les cadres internationaux sont des cadres directeurs mais peuvent également être influencés par des acteurs locaux. Les connaissances et les bonnes pratiques sont partagées en dehors des limites de la ville.

Cible stratégique 1 Co-création de la ville durable	Les autorités locales co-construisent et mettent en œuvre avec d'autres acteurs une politique locale de développement durable.
Cet objectif sera réalisé via différentes approches : l'acquisition de connaissances comme prérequis à l'élaboration des politiques ; la création et l'implémentation d'outils efficaces de dialogue, de coordination et de coopération entre acteurs, afin de favoriser la co-création et la co-complémentation ; la mise en œuvre d'un plaidoyer à différentes échelles pour améliorer le contexte opérationnel des villes ; le développement d'une approche intégrée via la coopération inter / intra institutionnelle et intersectorielle et la gouvernance multi-niveaux.	
Approches	ACNG

A	Elaborer et mettre en œuvre des mécanismes, les outils et les ressources pour une politique de développement durable, en accordant une attention particulière aux défis environnementaux et à l'inclusion des femmes, des jeunes et des groupes marginalisés.	UVCW-Brulocalis, COTA, Echos Communication
B	Définir et mettre en œuvre des processus et des outils efficaces qui facilitent le dialogue, la coordination et la collaboration entre les acteurs afin d'encourager la co-création et la mise en œuvre de politiques locales pour le développement durable (gouvernance multipartite).	UVCW-Brulocalis, COTA, Echos Communication
C	Mener un plaidoyer auprès des différents niveaux de gouvernement et d'autres institutions (UE, ONU, ...) pour améliorer le contexte (judiciaire, juridique, politique...) dans lequel les gouvernements et les acteurs locaux opèrent.	UVCW-Brulocalis,
D	Promouvoir la coopération territoriale et intergouvernementale (gouvernance à plusieurs niveaux) (S-S, N-S, N-S-S)	UVCW-Brulocalis, Echos Communication
E	Développer et mettre en œuvre une politique intégrée pour le développement durable (politique transversale)	COTA

Cible stratégique 2	Renforcement des capacités des acteurs locaux	Les capacités des gouvernements et acteurs locaux à concevoir la ville durable sont renforcées.
<p>Ces capacités concernent aussi bien la volonté, les connaissances, et les compétences que les attitudes, processus et ressources. Sont couvertes les autorités locales en tant que telles, mais aussi les autres parties prenantes telles que les citoyens, les associations et le secteur privé, avec une attention particulière pour les populations marginalisées. La réalisation de cet objectif passera par : un travail de sensibilisation de tous ces acteurs aux cadres et concepts existants tels que les ODD, la théorie du doughnut ; le renforcement de leurs ressources (financières) et de leurs capacités techniques, managériales, d'animation, de plaidoyer, etc.; le développement d'outils et de mécanismes d'apprentissage spécifiques.</p>		
Approches		ACNG
A	Sensibiliser les gouvernements et les acteurs locaux aux principes, aux concepts et à la pertinence d'une ville durable (= appropriation).	UVCW-Brulocalis, Echos Communication
B	<p>Renforcer les capacités des gouvernements locaux pour contribuer à une ville durable. Cela comprend, entre autres, les éléments suivants</p> <ul style="list-style-type: none"> - Le renforcement des capacités techniques et de leadership en ce qui concerne les principes de bonne gouvernance (gouvernements efficaces, compétents et responsables). 	UVCW-Brulocalis, COTA, Echos Communication

	<ul style="list-style-type: none"> - Le renforcement des capacités à mener des politiques participatives, inclusives et fondées sur des preuves, en accordant une attention particulière aux groupes vulnérables - Renforcer les capacités à développer et à mettre en œuvre une politique multidisciplinaire, intégrée et territoriale pour appliquer la vision d'une ville durable. - Renforcer les capacités pour soutenir les processus de participation multi-acteurs. - Renforcer les capacités à mesurer l'impact des diverses initiatives qui contribuent à une ville durable. - Renforcer les capacités de lobbying (conjoint). - Améliorer et utiliser plus efficacement les financements mis à la disposition des autorités locales pour la mise en œuvre du développement durable. 	
C	<p>Renforcer les capacités des acteurs locaux (société civile, secteur privé, écoles, associations, citoyens, etc.) pour contribuer à une ville durable.) pour contribuer à une ville durable. Cela comprend, entre autres, les éléments suivants</p> <ul style="list-style-type: none"> - Le renforcement des capacités (techniques) pour participer activement à la société durable. - Le renforcement des capacités à s'engager et à dialoguer avec les gouvernements locaux. - Le renforcement de la sensibilisation des citoyens à leurs droits et devoirs (en particulier les femmes, les jeunes et les groupes vulnérables). - Le renforcement des capacités nécessaires pour que les acteurs locaux puissent assumer de manière optimale leur rôle de chien de garde vis-à-vis du gouvernement (local). - Renforcer les capacités à mesurer l'impact des différentes initiatives qui contribuent à une ville durable. - Renforcer les capacités de lobbying (conjoint). - Améliorer et utiliser plus efficacement les financements mis à la disposition des acteurs locaux pour la mise en œuvre du développement durable. 	COTA, Echos Communication
D	Développer et partager des méthodologies, des outils et des ressources pour les différents types de capacités.	UVCW-Brulocalis, COTA, Echos Communication
E	Mettre en place des mécanismes d'échange entre pairs et d'apprentissage mutuel entre les gouvernements locaux et les acteurs au sein d'un pays, d'une région ou au niveau international.	UVCW-Brulocalis, COTA, Echos Communication

Comme on le voit, les cibles 1 et 2 précitées du CSC Sustainable Cities s'inscrivent en cohérence avec le CSC Maroc et en particulier avec ses cibles 1 (Assurer l'accès de toutes et tous aux droits fondamentaux (santé, éducation, services sociaux, justice, égalité des sexes) et émanciper toutes les femmes et les filles pour une société plus juste et inclusive) et 3 (Renforcer la redevabilité et la transparence des institutions de l'Etat de droit, des acteurs privés et associatifs, et œuvrer pour des villes et des communautés durables en favorisant la participation citoyenne aux processus de prise de décision). *La cible 3 du CSC Sustainable Cities s'inscrit quant à elle davantage en cohérence avec la cible 2 du CSC Maroc : Promouvoir une croissance économique durable, inclusive, respectueuse des normes sociales et environnementales en adoptant des stratégies garantissant une amélioration des conditions de vie des populations.*

A noter que l'UVCW, Brulocalis et Echos Communication sont aussi membres du CSC Maroc. Elles contribuent via ce dernier au CSC Sustainable Cities.

6. Opportunités pour la complémentarité & la synergie avec les acteurs du CSC Maroc

Complémentarité

Les acteurs du CSC Sustainable Cities actifs au Maroc s'engagent :

- à participer aux concertations, aux échanges ou aux apprentissages collectifs organisés par le CSC Maroc, le cas échéant.
- à participer au dialogue stratégique annuel du CSC Maroc.

Les acteurs du CSC Sustainable Cities choisiront une personne de contact vers laquelle toutes les communications pertinentes peuvent être adressées et qui organisera le suivi des communications avec les autres acteurs du CSC Sustainable Cities intervenants au Maroc.

Synergies

- Apefe s'appuiera sur l'expertise d'Echos Communication pour impliquer les Collectivités Territoriales Marocaines dans la thématique de l'entrepreneuriat féminin
- Brulocalis s'appuiera sur l'expertise d'Echos Communication en matière de Coaching Territorial et cherchera des points de convergence ou complémentarité avec l'Apefe en matière de développement économique locale. Brulocalis cherchera aussi des complémentarités avec Enabel en matière de participation citoyenne et/ou de questions migratoires notamment. Brulocalis envisagera également avec le COTA dans le cadre du CSC Sustainable Cities la possibilité d'une recherche-action sur la question de la participation citoyenne.
- Echo Communication visera à articuler si possible son action sur le terrain prioritairement dans les communes marocaines partenaires de communes belges au travers de Brulocalis.

Enlace entre el MEC Perú y el MEC Ciudades sostenibles

1. Visión sobre Ciudades sostenibles

El MEC Ciudades Sostenibles reúne a los actores de la cooperación no gubernamental que trabajan bajo tres objetivos estratégicos: gobernanza, fortalecimiento de capacidades y negocios sostenibles. Perú es signatario de la Agenda 2030 (ODS) y del Acuerdo de París sobre el Cambio Climático. Ambos acuerdos enfatizan el papel y las oportunidades que ofrece el nivel local para generar sostenibilidad.

En el contexto de Perú, Lima y otras ciudades intermedias se caracterizan por sus altos índices de desigualdad y la predominancia del trabajo informal (más del 70%). Por otro lado, existe una tendencia hacia la urbanización de las zonas rurales que carece de planificación y de un enfoque ecosistémico.

¿Qué es una ciudad sostenible?

Ciudad sostenible se refiere a ciudades, pueblos y territorios bien gobernados y cuya administración se realiza con la participación democrática de los funcionarios electos responsables, de las administraciones transparentes, de las comunidades y los ciudadanos constructivos y del sector privado responsable. Son capaces de desarrollar relaciones regenerativas con criterio ecológico entre las zonas urbanas y rurales, a la vez que atienden a las necesidades amplias y socialmente definidas de todos los ciudadanos, incluidos los desfavorecidos y los vulnerables, sin poner en peligro las necesidades de las generaciones futuras. Las ciudades sostenibles se caracterizan por su estabilidad financiera y su apoyo a mecanismos de toma de decisiones y coordinación con varios niveles de gobierno. Además, ofrecen diversas formas de ciudadanía y de empoderamiento, a la vez que están interconectadas en el marco de una dinámica de gobierno más amplia del estado, de la región y de los municipios vecinos.

2. El objetivo común del MEC Sustainable Cities

A través de sus programas de la DGD, los actores del MEC temático ciudades sostenibles contribuyen a un solo objetivo común: promover que las ciudades en todo el mundo alcancen los Objetivos de Desarrollo Sostenible (ODS). La ciudad sostenible respeta los límites ecológicos del planeta, a la vez de garantizar las condiciones sociales mínimas necesarias para el bienestar de sus vecinos.

3. Actores del MEC Sustainable Cities en Perú

Los ANGSbelgas	Organización asociada de los ACNG belgas en Perú	Grupo objetivo	Enfoque/tema operativo
RIKOLTO	ECOSAD	Comerciantes de mercados de abastos	Ambiente alimentario sostenible
	Lima Como Vamos	Academia, gestores de política pública, organizaciones de la sociedad civil	Diálogo ciudadano
	Líder del MEC geográfico	ANGS	Gobernanza, fortalecimiento de capacidades y negocios sostenibles
COTA	Gobiernos locales	Gobiernos locales	Gobernanza, fortalecimiento de capacidades
	Organizaciones de la sociedad civil	Organizaciones de la sociedad civil	Gobernanza, fortalecimiento de capacidades

4. Desafíos prioritarios para las ciudades sostenibles en Perú identificados por los ACNG y sus socios locales

- Disminuir las brechas de desigualdad existentes que impiden una vida digna en la ciudad.

- Promover la participación ciudadana, y en particular la participación de los más vulnerables, en espacios de diálogo, y en el proceso de desarrollo.
- Fomentar la gobernanza local participativa para la creación conjunta de políticas sostenibles.
- Incluir en la agenda de planificación urbana un enfoque ecosistémico que priorice la seguridad alimentaria y la salud.
- Promover emprendimientos sostenibles e inclusivos, impulsando la participación de mujeres.
- Contribuir a entornos urbanos sostenibles para el cumplimiento del derecho a la ciudad, priorizando la vida activa, alimentación saludable y trabajo digno.

5. Enfoques clave de las Sustainable Cities en Perú

La transición mundial hacia Sustainable Cities requiere un enfoque que conecte el nivel local y nacional con el regional e internacional. A nivel nacional, se hace hincapié en el apoyo a los socios locales, así como en su fortalecimiento, para que puedan contribuir a la ciudad sostenible; sin embargo, es necesario avanzar también en los otros niveles. Los marcos internacionales sirven de guía, pero también pueden ser afectados por los actores locales.

Objetivo estratégico 1 en torno al tema Gobernanza	Las autoridades locales co-construyen y aplican junto con otros actores locales la política local de desarrollo sostenible	
Enfoques		ACNG
A	Elaborar y aplicar herramientas necesarias para una política de desarrollo sostenible, con especial atención a la inclusión de mujeres, jóvenes y los desafíos ambientales.	Rikolto
B	Establecer mecanismos eficaces para el diálogo y la cooperación entre los agentes locales a fin de fomentar la creación conjunta y la aplicación conjunta de políticas sostenibles.	Rikolto COTA
D	Promover un enfoque integrado del desarrollo sostenible fomentando la cooperación interinstitucional e intersectorial.	Rikolto
Objetivo estratégico 2 en torno al tema Capacidades	Se ha fortalecido la capacidad de los agentes locales para dar forma a la ciudad sostenible	
Enfoques		ACNG
B	Fortalecimiento de la capacidad de los gobiernos locales para planificar e implementar el desarrollo sostenible	COTA
D	Fortalecimiento de la capacidad de los agentes locales no gubernamentales para contribuir a la ciudad sostenible	Rikolto COTA
E	Elaborar y compartir guías metodológicas, instrumentos y recursos para los distintos tipos de capacidad que se creen.	Rikolto
F	Facilitar el intercambio y el aprendizaje entre pares y la promoción conjunta entre los agentes locales de un país, una región o a nivel internacional.	Rikolto COTA

Objetivo estratégico 3 en torno al tema Modelos de negocio	Los agentes económicos locales adoptan prácticas de adquisición inclusivas que estimulan el consumo y la producción sostenibles y el desarrollo de vínculos más fuertes entre las zonas urbanas y rurales.	
Enfoques		ACNG
A	Facilitar la gestión sostenible de los ecosistemas y territorios en los que se producen los bienes consumidos en las ciudades, incluyendo la resiliencia de los actores locales que dependen de estos ecosistemas.	Rikolto
B	Profesionalizar las organizaciones para garantizar el acceso equitativo a los servicios y recursos (incluidos los financieros) necesarios para el desarrollo y sostenibilidad de su actividad comercial, independientemente de su sexo o edad	Rikolto
C	Facilitar el desarrollo de modelos comerciales inclusivos que conecten a los productores y empresas sostenibles de las zonas rurales y urbanas con los mercados en condiciones de comercio justo, incluso mediante compras institucionales.	Rikolto
D	Fomentar la participación de los ciudadanos en la co-creación de nuevas soluciones multi-actor para sistemas económicos territoriales más sostenibles.	Rikolto

E	Documentar resultados y lecciones aprendidas y movilizarlos a fin de alentar a los agentes locales y nacionales a invertir en la reproducción de los enfoques.	Rikolto
---	--	---------

6. Oportunidades para la complementariedad y la sinergia con los actores del MEC Perú

Las Metas Estratégicas del MEC Perú	Objetivo temático del MEC Ciudades Sostenibles		
	CS1	CS2	CS3
1. Contribuir a la conservación del medioambiente, a las medidas y acciones colectivas resilientes para mitigar los efectos del cambio climático, así como a la gestión territorial y recursos naturales de forma participativa y sostenible.	X	X	
2. Contribuir al fortalecimiento de la agricultura familiar ecológica y sistemas alimentarios sostenibles en contextos de variabilidad climática y transición a diferentes escalas, así como al fomento solidario de saberes y emprendimientos inclusivos en espacios de consumo saludable.	X	X	X
3. Fomentar la economía social solidaria con emprendimientos y negocios inclusivos sostenibles a diferentes escalas y a través de redes, cadenas y mercados que aportan al desarrollo sostenible.		X	X
4. Contribuir al respeto y cumplimiento de los derechos humanos civiles y políticos, económicos, sociales, culturales y ambientales, individuales o colectivos, en especial de los grupos vulnerables.	X		
5. Fomentar la incorporación y práctica del enfoque de género en todos los ámbitos y niveles de acción, valorando y respetando el ejercicio pleno de los derechos de las mujeres y los grupos vulnerables.	X	X	X

Los actores del MEC Ciudades sostenibles reconocen que existen complementariedades y sinergias con los actores del MEC Perú. Destacan:

- Generar espacios anuales para intercambios en base a la gestión de conocimiento de cada organización.
- Participar en el diálogo estratégico anual del MEC Perú y en coordinaciones y actividades conjuntas con las OSC belgas y sus OSC socias del MEC Perú y otros MEC temáticos.

Link tussen het thematisch GSK veerkrachtige ecosystemen en het GSK Sustainable Cities

1. Visie rond Sustainable Cities

Het thematisch GSK Sustainable Cities verbindt actoren van de niet-gouvernementele samenwerking die werken aan de processen van urbanisatie, decentralisering en goed (lokaal) bestuur. Snelle verstedelijking is één van de belangrijkste trends van de 21e eeuw en gaat gepaard met continue bestuurlijke transformaties, met overdracht van bevoegdheden en middelen tussen bestuurslagen en wijzigt de verhoudingen tussen de publieke sector, de private sector en het maatschappelijk middenveld. Internationale kaders als de Agenda 2030 (SDG's), de New Urban Agenda en het klimaatakkoord van Parijs benadrukken de rol en de kansen die het lokale niveau biedt in de transitie naar een duurzame samenleving.

Wat is een Sustainable City?

Sustainable Cities zijn steden, gemeenten en dorpen die democratisch worden bestuurd door verkozen en verantwoordelijke politici, transparante bestuursinstellingen, constructieve gemeenschappen en burgers, en een privésector die zijn verantwoordelijkheid opneemt. Ze zijn in staat om de relaties tussen stedelijke en landelijke regio's te versterken op een ecologisch verantwoorde manier, en voldoen aan de uitgebreide en sociaal bepaalde behoeften van alle inwoners, waaronder kansarme en kwetsbare groepen, zonder de behoeften van toekomstige generaties in gevaar te brengen. Duurzame steden zijn financieel gezond en creëren ruimte voor hybride, veelzijdige en corruptievrije beslissingsorganen op verschillende niveaus, maken verschillende soorten burgerschap en vormen van zelfbeschikking toegankelijk en werken samen met overkoepelende overheden op nationaal en regionaal vlak, maar ook met omliggende regio's.

2. Het gemeenschappelijke doel van het GSK Sustainable Cities

De actoren van het GSK Sustainable Cities dragen via hun DGD-programma's bij aan één gemeenschappelijk doel: *promoten van Sustainable Cities wereldwijd, met name steden, gemeenten of afgebakende territoria waarbinnen de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (Sustainable Development Goals of SDG's) zijn gerealiseerd. De Sustainable City blijft binnen de ecologische grenzen van de planeet, en garandeert tegelijkertijd de sociale minimumvoorwaarden die nodig zijn voor het welzijn van haar inwoners.*

3. Actoren van het GSK Sustainable Cities met een werking die aansluit bij GSK veerkrachtige ecosystemen

Belgische ANGS	Partnerorganisatie van de Belgische ANGS	Doelgroep	Focus/thema werking
VVSG	Lokale besturen (via stedenbanden); koepelorganisaties voor lokale besturen	Politici, ambtenaren en middenveld van de betrokken lokale besturen	Goed lokaal bestuur in functie van een duurzaam en coherent beleid

<i>Rikolto</i>	<i>Lokale besturen, de privésector, maatschappelijke organisaties, producentenorganisaties, academische instellingen</i>	<i>Consumenten, landbouwers, kleine en middelgrote levensmiddelenbedrijven, distributeurs, diensten voor bedrijfsontwikkeling, lokale overheden</i>	<i>Duurzame, veerkrachtige en inclusieve territoriale voedselsystemen</i>
----------------	--	---	---

4. Prioritaire uitdagingen voor Sustainable Cities in afstemming met veerkrachtige ecosystemen zoals geïdentificeerd door de ANGS en hun lokale partners

Met 55% van de wereldbevolking die momenteel in steden woont, een aantal dat naar verwachting zal stijgen tot 70% in 2050, is snelle verstedelijking een van de belangrijkste trends van de 21e eeuw geworden. Aangezien steden 80% van de wereldeconomie genereren, zorgt de snelle verstedelijking voor meer welvaart, maar ook voor een veelheid aan ontwikkelingsvraagstukken. Duurzame steden bieden daardoor zowel kansen als uitdagingen voor het behoud, de verdere ontwikkeling en duurzaam benutten van veerkrachtige ecosystemen op hun grondgebied en dit in constructieve relatie met omliggende semi-urbane en rurale gebieden. Bijvoorbeeld door het opzetten van duurzame (voedsel)productieketens en duurzaam gebruik van grondstoffen en water waarbij de bescherming van ecosystemen in evenwicht is met de noden van de bevolking.

Stedelijke consumptie bijvoorbeeld heeft een effect op broeikasgasemissies en ecosystemen wanneer rekening wordt gehouden met consumptiegerelateerde emissies. Stedelijke maatregelen kunnen de emissies van belangrijke consumptie categorieën zoals gebouwen en infrastructuur (26% tegen 2030), voedsel (36% tegen 2030) en kleding en textiel (39% tegen 2030) aanzienlijk terugdringen. Een beter beheer van stedelijk afval biedt een kans om de ecosystemen beter te beschermen. Voedsel- en groenafval bijvoorbeeld omvat vaak meer dan 50% van al het gemeentelijk afval (Silpa et al. 2018). Minder dan 2% van het organisch afval wordt echter teruggewonnen richting lokale landbouweconomie (Ellen MacArthur Foundation, 2019). Lokaal beleid dat leidt tot vermindering van voedselverlies en -verspilling zou de behoefte aan landomschakeling voor extra voedselproductie kunnen verminderen.

Deze uitdagingen aangaan is complex omwille van de vele factoren die er een rol kunnen in spelen. Op sociaal-economisch vlak zijn er hardnekkige verschillen in welvaart tussen stad en platteland, tussen generaties, op het vlak van gender en tussen verschillende bevolkingsgroepen die de implementatie van maatregelen bemoeilijken. Daarnaast zijn er culturele gebruiken en maatschappelijke belangen die tot weerstand kunnen leiden om duurzame consumptie en zorg voor veerkrachtige ecosystemen op elkaar af te stemmen. Organisatorisch is het grote aantal betrokken partijen binnen de stad of gemeente en tussen gemeenten onderling een uitdaging voor het opzetten van participatieve (beleidsvoorbereidende) processen. Bovendien zijn belangen tussen actoren onderling en belangen op korte of lange termijn niet steeds eenduidig te combineren. Korte termijn economische belangen staan vaak tegenover sociale en ecologische belangen op langere termijn. Daar tegenover staan voorbeelden van succesvolle privaat-publieke samenwerkingen. Op bestuurlijk vlak is vaak intergemeentelijke samenwerking en/of afstemming met andere beleidsniveaus noodzakelijk om bescherming en duurzame exploitatie van ecosystemen te kunnen realiseren en om een antwoord te kunnen bieden op bovenstaande uitdagingen. (Inter)nationale crises (zoals Covid als gezondheids crisis maar ook met een economische impact), verscherpen de uitdagingen omwille van de druk die gelegd wordt op de beschikbare middelen op lokaal niveau en vanuit andere overheden. De vele actoren binnen de sustainable city beschikken niet steeds over de nodige capaciteiten om constructief om te gaan met

de snelle verstedelijking, de druk van menselijke aanwezigheid binnen de ecosystemen rond deze steden en de klimaatverandering die beide bewegingen versterkt.

Binnen het GSK sustainable cities bedoelen we met lokalen actoren alle actoren die lokaal actief zijn en een bijdrage (kunnen) leveren om sustainable cities te realiseren. Deze lokale actoren delen we op in 2 groepen: de lokale overheid (het lokale politiek en ambtelijke niveau) en andere lokale actoren (alle lokale actoren m.u.v. de lokale overheid). De andere lokale actoren betreffen het middenveld, de private sector, scholen, verenigingen, burgers, etc.

5. Strategische doelen en belangrijkste benaderingen rond Sustainable Cities in relatie met veerkrachtige ecosystemen

De wereldwijde omslag naar sustainable cities gaat hand in hand met een doordachte bescherming en exploitatie van veerkrachtige ecosystemen. Een Sustainable City zet mee in op een gezond en veerkrachtig ecosysteem in relatie met een duurzame lokale ontwikkeling. Het is niet mogelijk om een Sustainable City als gegeven op zich te zien: ze staat per definitie in relatie met de directe en indirecte omgeving (ecosystemen) en de zorg daarvoor. Mens, milieu en (bredere) omgeving zijn in een Sustainable City sterk verbonden. Binnen het GSK Sustainable Cities wordt ingezet op de volgende **strategische doelen**, telkens in relatie met gezonde en veerkrachtige ecosystemen:

1. Local governments co-create and implement together with other actors a local policy for sustainable development
2. Local authorities and actors strengthen their capacities to contribute to a sustainable city
3. Local economic actors, including local governments, adopt inclusive sourcing practices that stimulate sustainable consumption and production

De volgende **benaderingen** dragen bij tot de realisatie van de strategische doelen: ontwikkeling en implementatie van ondersteunende instrumenten, dialoog, lobbywerk, verschillende werkwijzen voor capaciteitsversterking, ondersteuning en professionalisering van alle betrokkenen in een (voedsel)productieketen, faciliteren van inclusieve en duurzame bedrijfsmodellen en het betrekken en sensibiliseren van burgers voor duurzame consumptie. Deze benaderingen en strategische doelen voor het GSK sustainable cities zijn van toepassing op beleidsdomeinen die enerzijds rechtstreeks verband hebben met veerkrachtige ecosystemen (denk aan milieuzorg, beleid rond water, enz) en anderzijds transversaal vanuit een integrale benadering rond duurzaamheid. Zowel bij de transversale benadering als voor specifieke beleidsdomeinen zijn er raakvlakken tussen beide GSK's.

Geografisch zijn volgende landen betrokken bij het GSK sustainable cities: : België, Benin, Brazilië, Burkina Faso, Ecuador, Guatemala, Honduras, India, Indonesië, Madagascar, Marokko, Nicaragua, Uganda, Peru, RDC, Rwanda, Salvador, Senegal, Tanzania, Vietnam en Zuid Afrika.

6. Opportuïteiten voor complementariteit & synergie met de actoren van het GSK veerkrachtige ecosystemen

Beide GSK's zien een opportuïteit in het uitwisseling van gedachten over de vraag hoe ecosystemen en duurzame steden met elkaar in verband kunnen worden gebracht, over de vraag hoe de interactie tussen lokale overheid en plaatselijke gemeenschappen kan worden verbeterd, en over de vraag hoe de duurzame toegang tot en het duurzame gebruik en beheer van ecosystemen kunnen worden verbeterd.

Cadre Stratégique Commun Rwanda - Lien avec le CSC

Thématique des villes durables

1. Vision relative aux Sustainable Cities

Le CSC thématique Sustainable Cities réunit des acteurs de la coopération non-gouvernementale qui développent des processus d'urbanisation, de décentralisation et de bonne gouvernance (locale). L'urbanisation rapide est l'une des tendances les plus importantes du 21e siècle, et elle s'accompagne de transformations administratives continues, avec un transfert de compétences et de moyens entre les niveaux d'administration, et modifie les rapports entre le secteur public, le secteur privé et la société civile. Des cadres internationaux comme l'Agenda 2030 (ODD), le New Urban Agenda et l'Accord de Paris sur le climat soulignent le rôle et les opportunités offerts par le niveau local dans la transition vers une société durable.

Qu'est-ce qu'une Sustainable City ?

Les Sustainable Cities sont des métropoles, villes et villages bien gouvernés, coproduits démocratiquement par des élus responsables, des administrations transparentes, des communautés et citoyens constructifs, et un secteur privé responsable. Elles sont en mesure de développer des relations ville-campagne régénératrices écologiquement saines et de répondre aux besoins spécifiques généraux et sociaux de tous les citoyens, y compris les citoyens défavorisés et vulnérables, sans compromettre les besoins des générations futures. Les Sustainable Cities sont financièrement stables, elles encouragent des mécanismes décisionnels hybrides, multi-couches et intègres, elles donnent accès à une diversité de formes de citoyenneté et d'autonomisation, et sont interconnectées dans des dynamiques de gouvernance plus larges de l'État, de la région et de localités avoisinantes.

2. L'objectif commun du CSC Sustainable Cities

Les acteurs du CSC Sustainable Cities contribuent par le biais de leurs programmes DGD à l'un des objectifs communs : *promouvoir les Sustainable Cities à travers le monde, notamment des villes, communes ou territoires délimités dans lesquels les objectifs de développement durable (Sustainable Development Goals ou SDG) sont réalisés. La Sustainable City reste dans les limites écologiques de la planète, et garantit en même temps les conditions sociales minimales qui sont nécessaires pour assurer le bien-être de ses habitants.*

3. Acteurs du CSC Sustainable Cities au Rwanda

Les participants actuels à ce CSC sont Brulocalis, COTA, Echos Communication, Oxfam MdM, Rikolto, UVCW et VVSG. Pour le Rwanda, Rikolto est l'organisation partenaire principale pour assurer les liens entre le CSC thématique et le CSC du Rwanda.

ACNG belges	Organisation partenaire des ACNG belges au Rwanda	Groupe-cible	Focalisation/fonctionnement autour du thème
Rikolto	- Les institutions publiques telles que les autorités de Rubavu (TBC) - Partenaires du secteur privé (TBD) Groupes d'agriculteurs dans les zones périurbaines	Agriculteurs, prestataires de services de développement des entreprises, PME du secteur alimentaire, détaillants, consommateurs, autorités locales	Des systèmes alimentaires territoriaux durables et inclusifs dans les villes rwandaises
COTA	- Les autorités locales (TBD) - Les organisations de la société civile (TBD)	Autorités locales, organisations de la société civile	Renforcement de la gouvernance locale à travers des mécanismes participatifs, de concertation, de coordination pour la formulation et le suivi des stratégies de développement local

4. Défis prioritaires pour les Sustainable Cities au Rwanda identifié par les ACNG et leurs partenaires locaux

L'urbanisation apporte une plus grande prospérité, mais entraîne également des problèmes de développement, tant pour les villes que pour les zones périurbaines et rurales avoisinantes. L'expansion urbaine implique donc en même temps de nouvelles opportunités et de nouveaux défis pour des communautés, y compris la question de comment garantir une alimentation saine, équilibrée et durable à une population urbaine croissante. Les principaux défis en matière de Sustainable Cities sur lesquels se concentreront les approches sont les suivants (sous réserve d'une analyse approfondie en 2021) :

- L'accès des citoyens à une alimentation de qualité et durable dans les villes rwandaises
- L'accès des petits producteurs aux marchés alimentaires urbains au Rwanda
- L'accès des entrepreneurs et producteurs aux services et ressources nécessaires pour que leurs produits s'orientent vers davantage de durabilité.
- L'entrepreneuriat des jeunes dans le domaine de l'alimentation saine et durable
- La participation effective des divers acteurs dans les mécanismes de coordination et/ou gouvernance territoriale en matière d'alimentation.

La mise en œuvre de stratégies locales de développement durable nécessite de mettre en place une gouvernance partagée et inclusive. Ceci implique notamment :

- De renforcer les capacités des acteurs à jouer leur rôle dans le processus de décentralisation et de gouvernance locale ;
- De renforcer et structurer les processus de concertation favorisant le dialogue multi-acteurs, la coopération entre les acteurs et la coordination des actions de développement au niveau local.

5. Principales approches liées aux villes durables au Rwanda

Cible stratégique 1 relative à la gouvernance	<i>Co-construire et mettre en œuvre la politique locale de développement durable.</i>	
Approches		ANGS
A	Élaborer et mettre en œuvre des instruments, des outils et des stratégies pour des systèmes alimentaires urbains et régionaux durables et inclusifs au Rwanda en contribuant à la gouvernance alimentaire urbaine pour catalyser les actions collectives	Rikolto
B	Élaborer et mettre en œuvre des mécanismes et des outils efficaces de dialogue, de coordination et de coopération entre les acteurs pour favoriser la co-création et la mise en œuvre des politiques locales de développement durable (gouvernance multi-acteurs)	COTA
Cible stratégique 2 relative aux capacités	<i>Renforcer les capacités des acteurs non gouvernementaux locaux à contribuer à la ville durable.</i>	
Approches		ANGS
B	Renforcer des capacités techniques et managériales des autorités locales	
C	Renforcer les capacités des acteurs locaux (non gouvernementaux) pour dialoguer avec les pouvoirs publics locaux et participer au développement local durable Renforcer les capacités des acteurs locaux (non gouvernementaux), tels que les prestataires de services, les organisations paysannes, les PME, les détaillants et les citoyens, afin qu'ils puissent assumer leur rôle dans la transition vers des systèmes alimentaires urbains et régionaux durables et inclusifs au Rwanda	COTA Rikolto
E	Faciliter les échanges et l'apprentissage entre pairs	
Cible stratégique 3 relative aux modèles d'entreprise	<i>Les acteurs locaux dans les villes adoptent des modèles commerciaux inclusifs pour stimuler la consommation et la production durables.</i>	
Approches		ANGS
B	Professionnaliser les prestataires de services de développement des entreprises afin de garantir que les producteurs et les entrepreneurs aient un accès équitable aux services et aux ressources nécessaires au	Rikolto

	développement de leur activité commerciale durable, indépendamment de leur sexe ou de leur âge.
C	Faciliter le développement de modèles commerciaux inclusifs et circulaires entre les producteurs durables et les acheteurs urbains
D	Incuber des entreprises innovantes et durables et renforcer l'accès aux services
F	Documenter les approches et les résultats et les mobiliser pour encourager les acteurs locaux et nationaux à investir dans la reproduction des approches

6. Opportunités pour la complémentarité & la synergie avec les acteurs du CSC Rwanda
Rikolto met en œuvre un programme de villes durables à l'échelle mondiale, appelé Food Smart Cities. Ce programme fait partie du CSC thématique des villes durables. À l'échelle mondiale, nos systèmes alimentaires sont en crise et doivent devenir plus durables, résilients et inclusifs. Le programme "Food Smart Cities" vise à accélérer à contribuer à la transition vers des systèmes alimentaires territoriaux résilients et inclusifs et des régimes alimentaires sains, durables et nutritifs dans les villes. Rikolto servira de pont entre le CSC "Sustainable Cities" et le CSC Rwanda et travaillera activement à l'identification et à l'opérationnalisation des synergies. Des opportunités spécifiques se présenteront probablement pour les activités menées dans le cadre du 3e objectif stratégique du CSC SC (modèles d'entreprise inclusifs) et des cibles no. 5 (agriculture) et 7 (entreprenariat) du CSC Rwanda.

A partir de Janvier 2022, Rikolto et ses partenaires souhaitent lancer un programme Food Smart Cities au Rwanda, dans le cadre du CSC thématique des villes durables. Pour ce faire, Rikolto analysera minutieusement le contexte Rwandais au cours de l'année 2021 avec l'ambition de chercher des opportunités de complémentarités et de synergies avec les autres acteurs belges présents dans le pays. Sachant qu'Enabel-Rwanda coordonne un portefeuille important de programmes autour des thématiques de l'urbanisation et de l'agriculture, le CSC thématique des villes durables s'engage à trouver des complémentarités maximales avec le travail de Enabel sur le terrain. Enabel coordonne des activités à Rubavu, Musanze et Rwamanga. Ces trois villes sont en pleine croissance et ont un potentiel important grâce à leurs terres fertiles. Leur proximité avec les grandes villes telles que Kigali et Goma (RDC) font de celles-ci des acteurs importants dans le développement des systèmes alimentaires durables pour la région.

La décentralisation et la gouvernance locale est l'une des thématiques d'intervention du Cota. Le Cota entend travailler avec différents acteurs (Etat, collectivités locales, ONG, associations, acteurs du secteur privé marchand) en vue de contribuer à la mise en œuvre de stratégies locales de développement durable, et notamment d'apporter des solutions pour faciliter la mise en œuvre des ODD au niveau local. Le programme DGD 2022 - 2026 que le Cota souhaite déposer aura pour objet la mise en œuvre de projets de recherche-action visant à produire des connaissances sur des problématiques concrètes à partir de l'expérience des acteurs tout en élaborant avec ces acteurs des solutions à même de les renforcer dans leurs propres actions.

Liens entre le CSC Sénégal et le CSC Sustainable Cities

1. Vision relative aux Sustainable Cities

Le CSC thématique Sustainable Cities réunit des acteurs de la coopération non-gouvernementale qui développent des processus d'urbanisation, de décentralisation et de bonne gouvernance (locale). L'urbanisation rapide est l'une des tendances les plus importantes du 21e siècle, et elle s'accompagne de transformations administratives continues, avec un transfert de compétences et de moyens entre les niveaux d'administration, et modifie les rapports entre le secteur public, le secteur privé et la société civile. Des cadres internationaux comme l'Agenda 2030 (ODD), le New Urban Agenda et l'Accord de Paris sur le climat soulignent le rôle et les opportunités offerts par le niveau local dans la transition vers une société durable.

Qu'est-ce qu'une Sustainable City ?

Les Sustainable Cities sont des métropoles, villes et villages bien gouvernés, coproduits démocratiquement par des élus responsables, des administrations transparentes, des communautés et citoyens constructifs, et un secteur privé responsable. Elles sont en mesure de développer des relations ville-campagne régénératrices écologiquement saines et de répondre aux besoins spécifiques généraux et sociaux de tous les citoyens, y compris les citoyens défavorisés et vulnérables, sans compromettre les besoins des générations futures. Les Sustainable Cities sont financièrement stables, elles encouragent des mécanismes décisionnels hybrides, multi-couches et intègres, elles donnent accès à une diversité de formes de citoyenneté et d'autonomisation, et sont interconnectées dans des dynamiques de gouvernance plus larges de l'État, de la région et de localités avoisinantes.

2. L'objectif commun du CSC Sustainable Cities

Les acteurs du CSC Sustainable Cities contribuent par le biais de leurs programmes DGD à l'un des objectifs communs : *promouvoir les Sustainable Cities à travers le monde, notamment des villes, communes ou territoires délimités dans lesquels les objectifs de développement durable (Sustainable Development Goals ou SDG) sont réalisés. La Sustainable City reste dans les limites écologiques de la planète, et garantit en même temps les conditions sociales minimales qui sont nécessaires pour assurer le bien-être de ses habitants.*

Les cibles stratégiques arrêtées dans le CSC Sustainable Cities sont:

- *Les autorités locales co-construisent et mettent en œuvre avec d'autres acteurs une politique locale de développement durable.*
- *Les autorités et acteurs locaux renforcent leurs capacités à façonner la ville durable.*
- *Les acteurs économiques locaux, y compris les gouvernements locaux, adoptent des pratiques d'approvisionnement inclusives qui stimulent la consommation et la production durables*

3. Acteurs du CSC Sustainable Cities au Sénégal

ACNG belges	Organisation partenaire des ACNG belges au Sénégal	Groupe-cible	Focalisation/fonctionnement autour du thème
Brulocalis	Les 4 gouvernements locaux de Grand-Dakar – Berchem-Ste-Agathe, Marsassoum – Anderlecht Léona - Hastière, Mbour-Molenbeek-St Jean	<ul style="list-style-type: none"> • Les populations des communes de Grand-Dakar, Léona, Mbour, Marsassoum • Les élus et fonctionnaires locaux des communes impliquées, concernés par le secteur d'intervention • <i>(plus indirectement) : les partenaires locaux des communes impliquées</i> - <i>(plus indirectement) : les autorités d'autres niveaux gouvernementaux (de par le fait que le développement de l'administration locale les amène à faire évoluer leur organisation, la législation et leurs pratiques)</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Bonne gouvernance locale • Développement socio-économique local durable et inclusif • Gestion participative des politiques locales • Renforcement général des services communaux de base
VVSG	Les gouvernements locaux de Tambacounda – Sint-Niklaas Sokone – Zemst KemoPoDi – Deinze Lievegem (3 partenariats communaux)	<ul style="list-style-type: none"> • La population des communes de Tambacounda, Sokone et KemoPodi • Les élus et fonctionnaires locaux des communes impliquées, concernés par le secteur d'intervention • <i>(plus indirectement) : les partenaires locaux des communes impliquées</i> <p><i>(Plus indirectement : les autorités d'autres niveaux gouvernementaux (de par le fait que le développement de l'administration locale les amène à faire évoluer leur organisation, la législation et leurs pratiques)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bonne gouvernance locale • Gestion de déchets • Valorisation de déchets • Autonomisation économique des femmes et des jeunes • Économie circulaire

Rikolto	<ul style="list-style-type: none"> -Collectivités locales (Villes de Dakar, Ville de Thiès); -Agents communaux responsables des marchés et petits commerces de quartier (kiosques) -Direction générale des cantines scolaires, comité de gestion des cantines scolaires au sein des écoles -Instituts de recherche -ONGs et réseaux partenaires 	<ul style="list-style-type: none"> -Organisations de producteurs et maraichers dans les zones périurbaines. -Partenaires privés (marchés, supermarchés et superettes). -Organisation de la société civile (Association des consommateurs, Association de Nutrition et d'alimentation du Sénégal (ANAS), Association des parents d'élèves) -Direction de 4 Ecoles à Dakar et à Thiès 	<p>Systèmes alimentaires durables dans les villes bâtis sur des modèles d'affaires inclusifs.</p> <ul style="list-style-type: none"> -Alimentation saine au niveau des cantines scolaires -Initiation au micro jardinage au niveau des écoles -Gestion et valorisation des déchets (femmes et jeunes) - économie circulaire
Echos Communication	<p>Rikolto, Croix-Rouge, synergie de mutualisation synergies avec les ACNG belges, Brulocalis et VVSG</p>	<p>Collectivités locales, les jeunes animateurs coachs, entreprises sociales (sociale business du type recyclages du plastique, ISC locales et radios locales,</p>	<p>Ville durable, ville verte en collaboration avec la Ville de Dakar, résilience aux chocs extérieurs (type pandémie, inondations, etc), changement climatique, éducation citoyenne</p>
COTA	<p>Autorités locales (TBD) Organisations de la société civile (TBD)</p>	<p>Autorités locales, organisations de la société civile</p>	<p>Renforcement de la gouvernance locale à travers des mécanismes participatifs, de concertation, de coordination pour la formulation et la mise en œuvre de stratégies de développement local</p> <p>Amélioration de l'inclusion des populations vulnérables</p>

4. Défis prioritaires pour les Sustainable Cities au Sénégal identifié par les ACNG et leurs partenaires locaux

L'urbanisation apporte une plus grande prospérité, mais entraîne également des problèmes de développement, tant pour les villes que pour les zones périurbaines et rurales avoisinantes. L'expansion urbaine implique donc en même temps de nouvelles opportunités et de nouveaux défis pour des communautés au Sénégal. Près de 46.7% de la population sénégalaise vit en zone urbaine, ce qui constitue un défi majeur pour les autorités locales.

Entre 2016 et 2020 le Plan Sénégal Emergence a insufflé une nouvelle dynamique socio-économique au pays, visant le bien-être des hommes, des femmes, des jeunes ainsi que des publics vulnérables et des trajectoires de développement sobre en carbone.

Le pays a intégré des principes de développement durable dans les politiques nationales afin d'inverser la tendance à la dégradation des ressources naturelles et de l'environnement.

La crise du Covid-19 a été un accélérateur d'inégalités. Les restrictions imposées ont fortement impactés l'économie informelles dans les grandes villes dans lesquelles les activités journalières représentent la source principale des revenus de la population urbaine ; contrairement aux zones rurales.

Six défis majeurs :

Défi de gouvernance territoriale :

- Renforcement des capacités des collectivités territoriales
- Concertation et coordination multi-acteurs
- Articulation des différentes échelles territoriales (quartier/commune/intercommunalités/ville), et/ou administratives (services de l'Etat, services des collectivités territoriales, ...)
- Cohésion sociale
- Participation citoyenne et démarches inclusives
- Gestion intégrée participative
- Système instable en ce qui concerne les élections locales => incertitudes pour la réalisation des programmes de partenariats municipaux
- Retards et ambiguïtés dans le transfert des moyens du niveau fédéral au niveau local => difficultés à renforcer les capacités des gouvernements locaux

Défi de résilience :

- Face aux changements climatiques
- Face aux risques naturels et catastrophes naturelles
- Face aux chocs pandémiques

Défi des conditions de vie :

- Sécurité alimentaire et systèmes alimentaires durables
- Propreté/hygiène
- Cadre de vie, environnement, poumons verts

Défi de sauvegarde d'environnement :

- Urbanisme
- Infrastructures urbaines durables
- Energies : découverte de pétrole aux larges des côtes sénégalaises (en relation avec la protection des ressources naturelles)

Défi d'emplois, notamment des jeunes et des femmes

- L'accès des populations locales, et des jeunes et des femmes en particulier, à un emploi décent, durable et inclusif dans leurs territoires respectifs ;

Défi d'un système alimentaire urbain durable et inclusif

- L'accès à une alimentation saine, durable et nutritive pour tous les citoyens
- Une alimentation saine et équilibrée dans les cantines scolaires
- Un accès aux marchés urbains pour les petits producteurs
- Forte pression sur les terres fertiles, (récupération des déchets fruits et légumes des différents marchés par des jeunes et des femmes pour la fabrication de compost)

5. Principales approches autour des Sustainable Cities au Sénégal

Le basculement mondial vers des Sustainable Cities requiert une approche qui associe le niveau local et national au niveau régional et international. Au niveau national, l'accent est mis sur le soutien et le renforcement des partenaires locaux afin qu'ils puissent contribuer à la ville durable. Cela n'est cependant pas possible sans établir le lien avec ce qui se passe au niveau régional, continental ou mondial autour des Sustainable Cities. Les cadres internationaux sont des cadres directeurs mais peuvent également être influencés par des acteurs locaux. Les connaissances et les bonnes pratiques sont partagées en dehors des limites de la ville. Au Sénégal, Les ACNG se concentreront principalement sur les approches et objectifs suivants afin de répondre aux défis :

Afin de répondre à ces défis, les ACNG se concentreront principalement sur les approches et objectifs suivants.

Cible stratégique 1 relative à la gouvernance		Coconstruire et mettre en œuvre la politique locale de développement durable.
Cet objectif sera réalisé via différentes approches : l'acquisition de connaissances comme prérequis à l'élaboration des politiques ; la création et l'implémentation d'outils efficaces de dialogue, de coordination et de coopération entre acteurs, afin de favoriser la cocréation et la co-implémentation ; la mise en œuvre d'un plaidoyer à différentes échelles pour améliorer le contexte opérationnel des villes ; le développement d'une approche intégrée via la coopération inter / intra institutionnelle et intersectorielle et la gouvernance multi-niveaux.		
Approches		ACNG
A	Elaborer et mettre en œuvre des mécanismes, les outils et les ressources pour une politique de développement durable, en accordant une attention particulière aux défis environnementaux et à l'inclusion des femmes, des jeunes et des groupes marginalisés.	COTA, Echos Communication, Rikolto, VVSG, Brulocalis
B	Définir et mettre en œuvre des processus et des outils efficaces qui facilitent le dialogue, la coordination et la collaboration entre les acteurs afin d'encourager la co-création et la mise en œuvre de politiques locales pour le développement durable (gouvernance multipartite).	COTA, Echos Communication, Rikolto, VVSG, Brulocalis
C	Mener un plaidoyer auprès des différents niveaux de gouvernement et d'autres institutions (UE, ONU, ...) pour améliorer le contexte (judiciaire, juridique, politique...) dans lequel les gouvernements et les acteurs locaux opèrent.	VVSG, Brulocalis
D	Promouvoir la coopération territoriale et intergouvernementale (gouvernance à plusieurs niveaux)	VVSG, Brulocalis
E	Développer et mettre en œuvre une politique intégrée pour le développement durable (politique transversale)	Echos Communication, VVSG, Brulocalis

Cible stratégique 2 relative aux capacités	<i>Co-construire et mettre en œuvre la politique locale de développement durable.</i>	
<p>Ces capacités concernent aussi bien la volonté, les connaissances, et les compétences que les attitudes, processus et ressources. Sont couvertes les autorités locales en tant que telles, mais aussi les autres parties prenantes telles que les citoyen.ne.s, les associations et le secteur privé, avec une attention particulière pour les populations marginalisées. La réalisation de cet objectif passera par : un travail de sensibilisation de tous ces acteurs aux cadres et concepts existants tels que les ODD, la théorie du doughnut ; le renforcement de leurs ressources (financières) et de leurs capacités techniques, managériales, d'animation, de plaidoyer, etc. ; le développement d'outils et de mécanismes d'apprentissage spécifiques.</p>		
Approches		ACNG
A	Sensibiliser les gouvernements et les acteurs locaux aux principes, aux concepts et à la pertinence d'une ville durable (= appropriation).	Echos Communication, VVSG, Brulocalis
B	<p>Renforcer les capacités des gouvernements locaux pour contribuer à une ville durable. Cela comprend, entre autres, les éléments suivants</p> <ul style="list-style-type: none"> - Le renforcement des capacités techniques et de leadership en ce qui concerne les principes de bonne gouvernance (gouvernements efficaces, compétents et responsables). - Le renforcement des capacités à mener des politiques participatives, inclusives et fondées sur des preuves, en accordant une attention particulière aux groupes vulnérables - Renforcer les capacités à développer et à mettre en œuvre une politique multidisciplinaire, intégrée et territoriale pour appliquer la vision d'une ville durable. - Renforcer les capacités pour soutenir les processus de participation multi-acteurs. - Renforcer les capacités à mesurer l'impact des diverses initiatives qui contribuent à une ville durable. - Renforcer les capacités de lobbying (conjoint). - Améliorer et utiliser plus efficacement les financements mis à la disposition des autorités locales pour la mise en œuvre du développement durable. 	COTA, Echos Communication, VVSG, Brulocalis

C	<p>Renforcer les capacités des acteurs locaux (société civile, secteur privé, écoles, associations, citoyens, etc.) pour contribuer à une ville durable. Cela comprend, entre autres, les éléments suivants</p> <ul style="list-style-type: none"> - Le renforcement des capacités (techniques) pour participer activement à la société durable. - Le renforcement des capacités à s'engager et à dialoguer avec les gouvernements locaux. - Le renforcement de la sensibilisation des citoyens à leurs droits et devoirs (en particulier les femmes, les jeunes et les groupes vulnérables). - Le renforcement des capacités nécessaires pour que les acteurs locaux puissent assumer de manière optimale leur rôle de chien de garde vis-à-vis du gouvernement (local). - Renforcer les capacités à mesurer l'impact des différentes initiatives qui contribuent à une ville durable. - Renforcer les capacités de lobbying (conjoint). - Améliorer et utiliser plus efficacement les financements mis à la disposition des acteurs locaux pour la mise en œuvre du développement durable. 	<p>COTA, Echos Communication, Rikolto, VVSG, Brulocalis</p>
D	<p>Développer et partager des méthodologies, des outils et des ressources pour les différents types de capacités.</p>	<p>COTA, Echos Communication, VVSG, Brulocalis</p>
E	<p>Mettre en place des mécanismes d'échange entre pairs et d'apprentissage mutuel entre les gouvernements locaux et les acteurs au sein d'un pays, d'une région ou au niveau international.</p>	<p>COTA, Rikolto, VVSG, Brulocalis</p>

Cible stratégique 3 sur les modèles économiques durables & inclusifs	<i>Les acteurs économiques locaux adoptent des pratiques d'approvisionnement inclusives qui stimulent la consommation et la production durables</i>		
<p>Les acteurs économiques locaux sont prioritairement visés ici, afin qu'ils adoptent des pratiques d'approvisionnement inclusives stimulant la consommation et la production durables et renforçant les liens entre villes et campagnes. Les approches préconisées ici incluent : le renforcement des producteurs locaux engagés dans des démarches de durabilité, en mettant l'accent sur leur connexion avec les entreprises et marchés urbains, et ce dans des conditions commerciales équitables (ex. marchés publics) ; le soutien à l'entreprenariat durable, en particulier des jeunes ; l'implication des citoyennes dans la cocréation des systèmes économiques territoriaux durables (ex. citizen science, donut labs) ; l'approvisionnement en produits sains issus de l'agriculture durable des cantines scolaires par des organisations de producteurs ; la fabrication du compost par des jeunes et des femmes avec des déchets provenant des marchés et supermarchés.</p>			
<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <th style="width: 75%;">Approches</th> <th>ACNG</th> </tr> </table>		Approches	ACNG
Approches	ACNG		
A	<p>Faciliter la gestion durable des écosystèmes et territoires dans lesquels sont produits les biens consommés en ville, y compris la résilience des acteurs locaux (producteurs, PME) qui dépendent de ces écosystèmes.</p>		
B	<p>Professionnaliser les organisations de producteurs et renforcer les fournisseurs de services en vue d'assurer un accès équitable des producteurs et entrepreneurs aux services et ressources (y compris financières) nécessaires au développement de leur activité commerciale durable, indépendamment de leur genre ou de leur âge.</p>		
C	<p>Faciliter le développement de modèles économiques inclusifs et/ou circulaires qui connectent les producteurs et entreprises durables des zones rurales, péri-urbaines et urbaines aux marchés urbains dans des conditions commerciales équitables, y compris dans le cadre d'achats institutionnels par les gouvernements locaux et les acteurs locaux (cantines scolaires, marchés publics, etc.)</p>		
D	<p>Faciliter le développement et l'incubation d'entreprises contribuant à la production et la consommation territoriale durable et renforcer les écosystèmes locaux de soutien aux PME durables.</p>		
E	<p>Favoriser la participation des citoyens dans la cocréation de nouvelles solutions multi-acteurs pour des systèmes économiques territoriaux plus durables (e.g. via des initiatives de "citizen science", des donuts labs, des ateliers d'échanges avec le secteur privé et le monde académique, le renforcement des organisations de la société civile sur ces thématiques, l'organisation de campagnes de sensibilisation, etc.)</p>		

F	Documenter les approches, résultats et enseignements et les mobiliser afin d'encourager les acteurs locaux et nationaux, y compris les gouvernements, à investir dans la réplication des approches.	Echos Communication, Rikolto, Brulocalis
---	---	--

6. Opportunités pour la complémentarité & la synergie avec les acteurs du CSC Sénégal

- Dans le CSC Sénégal : la cible stratégique principale est la gouvernance locale et approches territoriales, par ailleurs VVSG sera observateur pour les cibles stratégiques 1, 2 et 3.
- Cible 3 : Urbain, péri-urbain, rural continuum urbain. Un travail sur les conditions sanitaires de certains marchés urbains reste à mener, et la liaison avec les zones maraichères alentours, tant pour les intrants comme le composte que pour les produits agricoles reste à effectuer. Il serait aussi intéressant de mettre certains producteurs du continuum urbain en lien avec des supérettes au niveau des villes. Le track record de certains acteurs (VVSG) dans des villes moyennes pourront être utile pour approcher ces thèmes de manière systémique.
- Des synergies et partages de connaissances sont possibles avec les autres organisations belges qui sont déjà au Sénégal ou qui comptent démarrer leurs activités :
- VVSG Kemopodi (Djander) dans la région de Thiès qui est une des villes cibles pour le programme FSC-Economie circulaire. Spécialiste dans la valorisation des déchets avec la fabrication de compost et autonomie économique des femmes et des jeunes.
- Iles de Paix si jamais le démarrage des activités se concrétise au Sénégal, possibilité d'augmenter les rendements des OPs qui vont approvisionner les villes dans le cadre d'un programme agro écologique. Tambacounda ville cible pour expansion du programme FSC
- La présence commune de plusieurs ACNG au sein du CSC Villes Durables et CSC Sénégal/Cible 1 devrait permettre d'enrichir mutuellement les 2 CSC, avec, d'une part, une vision plus transversale, trans-pays qui s'appuie sur des bonnes pratiques, des outils, des instruments de renforcement de la gouvernance locale, et d'autre part, une intervention locale qui peut servir de laboratoire territorial.

LINK BETWEEN JSF TANZANIA AND THEMATIC JSF SUSTAINABLE CITIES

The Thematic JSF Sustainable Cities (JSF SC) unites all BNGAs working on processes of urbanization, decentralization and (local) good governance. Rapid urbanization is one of the most important trends of the 21st century. International frameworks like the Agenda 2030 (SDG's), the New Urban Agenda and the Paris Climate agreement stress the role and opportunities for cities to assist in the transition to a more sustainable society.

1. What is a Sustainable City?

Sustainable cities are well governed cities, towns and villages, democratically co-produced by accountable elected officials, transparent administrations, constructive communities and citizens, and a responsible private sector. They are capable of developing ecologically sound regenerative urban-rural relations and addressing the broadly and socially defined needs of all citizens, including underprivileged and vulnerable ones, without jeopardizing the needs of future generations. Sustainable Cities are financially stable, support hybrid, multi-layered and uncorrupted decision-making mechanisms, give access to a diversity of forms of citizenship and empowerment, and are networked within broader governance dynamics of the state, region and neighboring settlements.

2. Shared goal of the JSF Sustainable Cities

Through their DGD programmes, the actors of the JSF Sustainable Cities contribute to a single, common goal: *promoting Sustainable Cities around the globe, with a particular emphasis on cities, municipalities, or defined territories within which sustainable development goals (SDGs) are realised. The Sustainable City will always remain within the ecological limits of the planet and, at the same time, guarantees that the minimum social standards required for the well-being of its citizens are met.*

3. Actors of the JSF Sustainable Cities in Tanzania

Current participants in the JSF Sustainable Cities are Brulocalis, COTA, Echos Communication, Oxfam MdM, Rikolto, UVCW and VVSG. Rikolto is the only JSF SC member with an active presence in Tanzania through its global Food Smart Cities programme (under the thematic JSF SC). Rikolto will be the focal point to assure linkages between the thematic JSF and the Tanzanian JSF.

BNGAs	Partner organisations of the BNGAs in Tanzania on Sustainable cities	Target audience	Focus / theme impact
Rikolto	<ul style="list-style-type: none"> - Public institutions like Mbeya city council, Arusha City Authority - Private sector partners - Local business incubators - Farmer groups in peri-urban areas 	Smallholder farmers, business development service providers, food SMEs, retailers, consumers, local authorities	Sustainable and inclusive city region food systems in Tanzanian cities
VVSG	To be confirmed: ALAT	Tanzanian municipalities	Exchange of expertise and peer learning between Flemish and Ugandan municipalities (other themes to be defined)

4. Priority challenges for the thematic JSF in Tanzania

Urbanisation brings greater prosperity, but also leads to development issues, both for cities and for the surrounding peri-urban and rural areas. Urban expansion offers both new opportunities and new challenges to societies. Local governments are key actors in realizing Agenda 2030. However, further capacity building of local governments is essential to make the transition to sustainable, coherent local policy, enhancing the welfare and living conditions of the population. Another challenge is related to sustainable urban food systems.

Challenges related to achieving SDG 2 in Tanzanian cities will be a priority under this thematic JSF. Tanzania’s cities population, including that of Arusha and Mbeya, is rapidly increasing and is projected to increase by 125% by 2030. 33% of children are chronically malnourished and diets are largely carbohydrate-based, lacking diversity. Therefore, the priority challenges identified for Sustainable Cities in Tanzania are the following:

- Citizens' access to diverse, healthy and sustainable food in Tanzanian cities
- Smallholder farmers’ access to urban food markets
- Access to business development services and financial resources for food chain actors
- Youth entrepreneurship in the field of healthy and sustainable food
- The effective participation of city region food system actors in territorial governance mechanisms that promote collective action.

5. Main approaches related to Sustainable Cities in Tanzania

Strategic goal 1 related to governance	<i>Co-constructing and implementing the local sustainable development policy.</i>
---	---

Approaches		ANGS
A	Elaborate and implement instruments, tools and strategies towards sustainable and inclusive city region food systems in Tanzania by contributing to the set-up of multi-stakeholder urban food governance platforms to catalyse collective actions	Rikolto
Strategic goal 2 related to capacities		<i>Strengthening the capacities of local non-governmental actors to contribute to the sustainable city.</i>
Approaches		ANGS
C	Strengthen the capacities of local (non-governmental) actors, such as service providers, farmers' organisations, SMEs, retailers and citizens to take up their role in the transition to sustainable & inclusive city region food systems in Tanzania	Rikolto
E	Facilitate exchanges and peer-to-peer learning	
Strategic goal 3 related to business models		<i>Local actors in cities are adopting inclusive business models to stimulate sustainable consumption and production.</i>
Approaches		ANGS
B	Professionalise business development service providers to ensure that producers and entrepreneurs have equitable access to the services and resources necessary for the development of their sustainable business activity, regardless of their gender or age	Rikolto
C	Facilitate the development of inclusive and circular business models between sustainable producers and urban buyers	
D	Incubate innovative sustainable businesses & strengthening access to services	
F	Document approaches and results and mobilise them to encourage local and national actors to invest in the replication of the approaches	

At the moment, VVSG is in the process of identifying a new partner country. Tanzania is one of the possibilities. The main aim for the new partnership is to connect Flemish and Ugandan municipalities, strengthening capacity and enhancing decentralised development cooperation. The focus would be on facilitating short-term exchange whereby a Flemish local politician or civil servant provides expertise on the ground based on a specific question/demand. The umbrella association (ALAT) would be the main point of contact, capturing questions of municipalities, examining which municipalities can be linked up with Flemish municipalities, thinking together with VVSG about possible ways to enhance municipal international cooperation. By extension we can look into other partnership opportunities, such as peer learning between VVSG and its sister association or developing thematic projects. If VVSG sets up a partnership in Tanzania, it will contribute to strategic goals 1 and 2 of the JSF.

6. Interface between the thematic JSF and JSF Tanzania – complementarity/synergy links

Rikolto, Iles de Paix and Trias have created an Arusha-based multi-stakeholder platform on sustainable food systems at city level. This platform structures interventions between all food system actors (NGOs, companies, local government and research institutions) around the question of food safety for citizens in Arusha city. The Arusha city programme is an important partnership between Belgian NGAs and will be a key element under the synergy chapter of the Tanzanian JSF. Especially approach 1.A under the Sustainable Food Systems chapter has a relevant link with the thematic JSF: 'Improve the business, social and institutional environment for all actors in favour of sustainable food systems at District, Regional and National levels.' Rikolto will make sure linkages are made between this common approach of BNGAs under JSF Tanzania and the thematic JSF.

Rikolto will also coordinate a Food Smart Cities programme in the city of Mbeya as part of the thematic JSF on sustainable cities.

The Tanzanian JSF has an approach to contribute to more inclusive and greener city development through entrepreneurship (approach 2.C). Trias and Rikolto will look for complementarity and synergies on this approach as part of the Tanzanian JSF. Wherever relevant, Rikolto will assume linkage with the thematic JSF on sustainable cities.

Dependant of VVSG's decision to set up a programme in Uganda, synergies will be further elaborated, not only with ANGS but also with Enabel.

JSF Uganda: 2-pager on links with the thematic JSF on sustainable cities

The Thematic JSF Sustainable Cities unites all BNGAs working on processes of urbanization, decentralization and (local) good governance. Rapid urbanization is one of the most important trends of the 21st century. International frameworks like the Agenda 2030 (SDG's), the New Urban Agenda and the Paris Climate agreement stress the role and opportunities for cities to assist in the transition to a more sustainable society.

1. What is a Sustainable City?

Sustainable cities are well governed cities, towns and villages, democratically co-produced by accountable elected officials, transparent administrations, constructive communities and citizens, and a responsible private sector. They are capable of developing ecologically sound regenerative urban-rural relations and addressing the broadly and socially defined needs of all citizens, including underprivileged and vulnerable ones, without jeopardizing the needs of future generations. Sustainable Cities are financially stable, support hybrid, multi-layered and uncorrupted decision-making mechanisms, give access to a diversity of forms of citizenship and empowerment, and are networked within broader governance dynamics of the state, region and neighboring settlements.

2. Shared goal of the JSF Sustainable Cities

Through their DGD programmes, the actors of the JSF Sustainable Cities contribute to a single, common goal: *promoting Sustainable Cities around the globe, with a particular emphasis on cities, municipalities, or defined territories within which sustainable development goals (SDGs) are realised. The Sustainable City will always remain within the ecological limits of the planet and, at the same time, guarantees that the minimum social standards required for the well-being of its citizens are met.*

3. Actors of the JSF Sustainable Cities in Uganda

Current participants to the JSF Sustainable Cities are Brulocalis, COTA, Echos Communication, Oxfam MdM, Rikolto, UVCW and VVSG. For Uganda, Rikolto is the lead partner organization to assure linkages between the thematic JSF and the Ugandan JSF.

BNGAs	Partner organisations of the BNGAs in Uganda on Sustainable cities	Target audience	Focus / theme impact
Rikolto	-Public institutions like Mbale city council, Kampala Capital City Authority -Private sector partners like Bringo Fresh -Farmer groups in peri-urban areas like Kangulumira Farmer group	Smallholders farmers, business development service providers, food SMEs, retailers, consumers, local authorities	Sustainable and inclusive city region food systems in Ugandan cities
VVSG	To be confirmed: ULGA and UAAU	Ugandan municipalities	Exchange of expertise and peer learning between Flemish and Ugandan municipalities (other themes to be defined)

4. Prioritised challenges for Sustainable Cities in Uganda as identified by the BNGAs and their local partners

- There is a lack of coordination and interconnections between food systems actors in Ugandan city regions and the need for a more holistic perspective to work across sectors and levels to make urban food environments in Ugandan cities more conducive to sustainable and healthy food consumption (Rikolto Food Environment study, 2020). This calls for a more systemic approach to urban food governance to catalyse collective actions among food system actors.
- Urban food supply chains are constrained by the difficulties facing Uganda’s food producers: access to finance and investment, lack of adequate market information, poor agricultural practices, limited access to quality agri-inputs, poor infrastructure and weak institutions leading to inefficiencies and a stagnant food production output well-below the population’s growth rate. Those challenges make it difficult for urban dwellers to access nutritious, safe and sustainably produced food at an affordable price. Ugandans’ diets are monotonous and unvaried, with staples forming 55% of the food intake, frequently causing micronutrient deficiencies (Uganda Nutrition Action Plan, 2011).
- Local governments are key actors in realizing Agenda 2030. Further capacity building of local governments is essential to make the transition to sustainable, coherent local policy, enhancing the welfare and living conditions of the population.

5. Main approaches related to Sustainable Cities in Uganda

Strategic goal 1 related to governance	<i>Co-constructing and implementing the local sustainable development policy.</i>	
Approaches		ANGS
A	Elaborate and implement instruments, tools and strategies towards sustainable and inclusive city region food systems in Uganda by contributing to the set up multi-stakeholder urban food governance platforms to catalyse collective actions	Rikolto
Strategic goal 2 related to capacities	<i>Strengthening the capacities of local non-governmental actors to contribute to the sustainable city.</i>	
Approaches		ANGS
C	Strengthen the capacities of local (non-governmental) actors, such as service providers, farmers' organisations, SMEs, retailers and citizens to take up their role in the transition to sustainable & inclusive city region food systems in Uganda	Rikolto
E	Facilitate exchanges and peer-to-peer learning	
Strategic goal 3 related to business models	<i>Local actors in cities are adopting inclusive business models to stimulate sustainable consumption and production.</i>	
Approaches		ANGS
B	Professionalise business development service providers to ensure that producers and entrepreneurs have equitable access to the services and resources necessary for the development of their sustainable business activity, regardless of their gender or age.	Rikolto
C	Facilitate the development of inclusive and circular business models between sustainable producers and urban buyers	
D	Incubate innovative sustainable businesses & strengthening access to services	

F	Document approaches and results and mobilise them to encourage local and national actors to invest in the replication of the approaches	
----------	---	--

At the moment, VVSG is in the process of identifying a new partner country. Uganda is one of the possibilities. The main aim for the new partnership is to connect Flemish and Ugandan municipalities, strengthening capacity and enhancing decentralised development cooperation. The focus would be on facilitating short-term exchange whereby a Flemish local politician or civil servant provides expertise on the ground based on a specific question/demand. The umbrella associations (ULGA and UAAU) would be the main point of contact, capturing questions of municipalities, examining which municipalities can be linked up with Flemish municipalities, thinking together with VVSG about possible ways to enhance municipal international cooperation. By extension we can look into other partnership opportunities, such as peer learning between VVSG and its sister associations or developing thematic projects. If VVSG sets up a partnership in Uganda, it will contribute to strategic goals 1 and 2 of the JSF.

6. Complementarity/Synergy with JSF Uganda

Rikolto has a global sustainable city programme called Food Smart Cities that is part of this thematic JSF. Globally, our food systems are in crisis and need to become more sustainable, resilient and inclusive.

Rikolto will act as a bridge between the JSF Sustainable Cities and the JSF Uganda and actively work towards the identification and operationalisation of synergies. Specific opportunities will likely arise for activities carried out under JSF SC's 3rd strategic goal (inclusive business models) and JSF Uganda's 4th (sustainable agriculture & food systems), and 5th (entrepreneurship & youth employment) goals.

On the initiative of Rikolto a sustainable city program has been launched in the city of Mbale in 2020. This program will be upscaled as part of the 2022-2026 strategy.

In the city of Fort Portal and/or the nearby town of Kamwenge, Broederlijk Delen, Iles de Paix, Rikolto and SOS Faim are exploring opportunities to strengthen the city food system. Complementarity and/or synergy between these approaches forms a part of Uganda's JSF.

Thematic JSF interventions to support Ugandan cities with sustainability efforts on food and agriculture will furthermore be aligned with Enabel Uganda's urbanization programs. Especially in the Northern part of the country (Gulu, Arua), some opportunities for complementarity and/or synergy might be found.

Dependant of VVSG's decision to set up a programme in Uganda, synergies will be further elaborated, not only with ANGS but also with Enabel.

Link between the JSF Vietnam and the JSF Sustainable Cities

1. Vision on Sustainable Cities

The thematic JSF Sustainable Cities connects actors of non-governmental partnerships working on the processes of urbanisation, decentralisation, and sound local administration. Rapid urbanisation is one of the most important trends of the 21st century and is associated with ongoing administrative transformations, with a transfer of powers and resources between administrative layers, and changes the relationships between the public sector, the private sector, and civil associations. International frameworks such as the Agenda 2030 (SDGs), the New Urban Agenda, and the Paris Climate Agreement emphasise the role and opportunities offered by the local level for the transition towards a sustainable society.

What is a Sustainable City?

Sustainable cities are well governed cities, towns and villages, democratically co-produced by accountable elected officials, transparent administrations, constructive communities and citizens, and a responsible private sector. They are capable of developing ecologically sound regenerative urban-rural relations and addressing the broadly and socially defined needs of all citizens, including underprivileged and vulnerable ones, without jeopardizing the needs of future generations. Sustainable Cities are financially stable, support hybrid, multi-layered and uncorrupted decision-making mechanisms, give access to a diversity of forms of citizenship and empowerment, and are networked within broader governance dynamics of the state, region and neighbouring settlements.

2. The shared goal of the JSF Sustainable Cities

Through their DGD programmes, the actors of the JSF Sustainable Cities contribute to a single, common goal: *promoting Sustainable Cities around the globe, with a particular emphasis on cities, municipalities, or defined territories within which sustainable development goals (SDGs) are realised. The Sustainable City will always remain within the ecological limits of the planet and, at the same time, guarantees that the minimum social standards required for the well-being of its citizens are met.*

3. Actors of the JSF Sustainable Cities in Vietnam

Belgian ANGS	Partner organisation of the Belgian ANGS in Vietnam related to Sustainable Cities	Target audience	Focus/theme impact
Rikolto	Provincial Department of Agriculture and Rural Development (DARDs) Management Board of selected markets (MBs) Association of Food Transparency (AFT) Center for Rural Economic Development (CRED) Hanoi University of Technology (HUST) Organic Agriculture Association (OAA) Vietnam Center for Social Initiative Promotion (CSIP) Cooperative Alliance (VCA) National Institute of Nutrition (NIN)	Smallholders farmers Food processors Retailers (online, offline) Consumers Schools City governments Youth	Sustainable and inclusive city region food systems; access to healthy, sustainable and nutritious food for all citizens in Hanoi, HCMC, Phu Ly, Vinh Yen.

4. Prioritised challenges for Sustainable Cities in Vietnam as identified by the ANGS and their local partners

Urbanisation brings greater prosperity, but also leads to development issues, both for cities and for the surrounding peri-urban and rural areas. Urban expansion offers both new opportunities and new challenges to societies around the globe.

Governance

- **Weak law enforcement on food safety:** The surveillance system is active along the food chains, however it is mainly focussing on the size of the operators, not risk-based and coordination between different departments and between the provincial and national level are weak. Urban food governance is an increasingly attractive topic but without opportunities for multi-stakeholder coordination at city-level. Consumers’ trust to food safety is deteriorated.

Capacities

- Lack of risk assessment capacity of the responsible government agencies causes ineffective food safety management, especially with limited resources and inspection mostly carried out at the market.
- Stakeholders mostly focus on their own work with limited sharing and exchanging about how they can contribute to a sustainable food system for the cities.
- Lack of resources and technical capacity in sustainable production, traceability system application, good practices in hygiene of actors along the value chains including cooperatives, farmer organizations, farmers and vendors in the traditional market and street vendors make healthy sustainable nutritious food in the market less available.

Inclusive business models

- Big and medium size cities in Vietnam become increasingly food dependant to other regions (Hanoi: 40%, HCMC: 70%, Da Nang: 90%) and especially become more vulnerable to crises such as Covid19. The supply chain faces various challenges when dealing with millions of smallholder farmers in small size cooperatives, and hundreds of thousands of vendors in the informal sector of wet and street markets including: (1) Unsustainable production; (2) Inefficient long supply chain; high losses with limited added value at farm level; (3) Lack of awareness about nutrition, sustainability and health and (4) poor infrastructure in traditional wet markets, where more than 90% of the traders are female.
- A shift of nutrition-related problems towards overweight and obesity, leading to an increase of NCD related health risks is observed. A survey of more than 5000 students aged 7-17 from 75 schools in 5 cities⁷ including Hanoi and HCMC, found that 86% of children in urban areas are overweight and/or obese compared to 35% in rural areas. Another research found that obesity in children below 5 in HCMC increased 3 times from 3.7% in 2000 to 11.5% in 2013⁸.
- About 98% of enterprises in Vietnam are SMEs, which contribute approximately 45 per cent of the GDP, 31 per cent of the total state budget, and have created more than five million jobs in 2019. Agri-food SMEs, accounting for 1% of SMEs, directly connect farmers to the cities. Besides, there are thousands of micro enterprises and start-ups, who are investing in sustainable food and are facing challenges to grow. However, they are often overlooked, falling between the crevices of policies on agriculture, food safety, nutrition, trade, and agro-industry.

5. Main approaches related to Sustainable Cities in Vietnam

The ANGS will focus primarily on the following goals and approaches in Vietnam in relation to Sustainable Cities to address the challenges of ensuring access to healthy, sustainable and nutritious food to all city-dwellers:

Strategic goal 1 related to governance	Co-constructing and implementing the local sustainable policy with local actors	
Approaches		ANGS

⁷ Hanoi, HCMC, Thai Nguyen, Nghe An, Soc Trang
⁸ <https://english.vietnamnet.vn/fms/society/109004/childhood-obesity-in-hcm-city-on-sharp-rise.html>

B	Set up effective mechanisms and tools for dialogue and cooperation between local actors to foster the co-creation and co-implementation of sustainable food policies through multi-stakeholder urban food governance mechanisms and a sustainable food business network.	Rikolto
Strategic goal 2 related to capacities		The capacities of local actors to shape the sustainable city have been strengthened
Approaches		ANGS
A	Strengthening the capacities of local authorities to contribute to sustainable cities, including on food safety	Rikolto
B	Strengthening the capacities of local (non-governmental) actors, such as service providers, farmers' organisations, schools, households, the private sector etc. to actively participate in a sustainable society through both technical capacity building and support to engage with local governments	Rikolto
C	Facilitate exchanges and peer-to-peer learning	Rikolto
Strategic goal 3 related to business model		Local economic actors adopt inclusive procurement practices that stimulate sustainable consumption and production
Approaches		ANGS
A	Facilitate the development of inclusive and/or circular business models that connect sustainable producers and enterprises to urban markets under fair trade conditions.	Rikolto
B	Facilitate the development and incubation of businesses contributing to sustainable territorial production and consumption and strengthen local ecosystems in support of sustainable SMEs.	Rikolto
C	Encourage the participation of citizens in the co-creation of new multi-actor solutions for more sustainable territorial economic systems	Rikolto

6. Opportunities for complementarity & synergy with the actors of the JSF Vietnam

As the thematic JSF 'sustainable cities' has a general objective focused on building strong governance capabilities at the subnational level there will be complementarities with the full members of the geographical JSF Vietnam as they will all work in close coordination with subnational government departments (Rikolto on agriculture, PLAN on Social Protection, VVOB on Education). The responsiveness of subnational government departments to specific needs of their geographic area and the capability to frame dedicated local strategies in the national policy context will therefore be part of all the approaches during design and implementation. Whilst the themes of the interventions in Vietnam may not always be naturally connected, the capacity to interact and to self-renew of subnational government structures is a field where the changes that are sought after are complementary within the geographic JSF (therefore it is formulated as a shared learning goal) and with the thematic JSF sustainable cities.

BIJLAGE 4 - REFERENTIELIJST

1 Algemene context en risicoanalyse

DEEL 1

Avelino, F. and Wittmayer, J. M. (2016) 'Shifting Power Relations in Sustainability Transitions: A Multi-actor Perspective', *Journal of Environmental Policy & Planning*, 18(5), pp. 628–649. doi: [10.1080/1523908X.2015.1112259](https://doi.org/10.1080/1523908X.2015.1112259).

Cook, I. R. and Swyngedouw, E. (2012) 'Cities, Social Cohesion and the Environment: Towards a Future Research Agenda', *Urban Studies*, 49(9), pp. 1959–1979. doi: [10.1177/0042098012444887](https://doi.org/10.1177/0042098012444887).

Harvey, D. (2012) *Rebel Cities: From the Right to the City to the Urban Revolution*. Verso Books.

Jessop, B. (2004) 'Multi-level Governance and Multi-level Metagovernance: Changes in the European Union as Integral Moments in the Transformation and Reorientation of Contemporary Statehood', in *Multi-level Governance*. Oxford University Press. Verkrijgbaar bij: <https://www-oxfordscholarship-com.kuleuven.ezproxy.kuleuven.be/view/10.1093/0199259259.001.0001/acprof-9780199259250-chapter-4> (Toegang: 29 juni 2020).

Kazepov, Y., Colombo, F. en Sarius, T. (2020) 'The multi-scalar puzzle of social innovation', in *Local Social Innovation to Combat Poverty and Exclusion: A Critical Appraisal*. 1st edn. Bristol University Press, pp. 91–111. doi: [10.2307/j.ctvs32tpj](https://doi.org/10.2307/j.ctvs32tpj).

Manganelli, A., Broeck, P. van den and Moulaert, F. (2020) 'Socio-political dynamics of alternative food networks: a hybrid governance approach', *Territory, Politics, Governance*, 8(3), pp. 299–318. doi: <https://doi.org/10.1080/21622671.2019.1581081>.

Parra, C. (2013) 'Social Sustainability: A Competing Concept to Social Innovation?', in *The International Handbook on Social Innovation. Collective Action, Social Learning and Transdisciplinary Research*. Cheltenham: Edward Elgar, pp. 142–154.

Solidagro, Kiyo and Viva Salud (2019) 'Visietekst Rechtenbenadering 2019'. Solidagro. Verkrijgbaar bij: <https://www.solidagro.be/nl/publicaties>.

Swyngedouw, E. and Kaika, M. (2014) 'Urban Political Ecology. Great Promises, Deadlock... and New Beginnings?', *Documents d'Anàlisi Geogràfica*, 60(3). doi: [10.5565/rev/dag.155](https://doi.org/10.5565/rev/dag.155).

UN-Habitat (2019) 'Sustainable Development Goals Cities'. UN Habitat. Verkrijgbaar bij: https://unhabitat.org/sites/default/files/2020/01/fp5-sdg_cities_v261119.pdf (Toegang: 4 december 2020).

United Nations General Assembly (2015) 'Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development. Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015 A/70/L.1.', in *A New Era in Global Health*. New York, NY: Springer Publishing Company. doi: [10.1891/9780826190123.ap02](https://doi.org/10.1891/9780826190123.ap02).

Verenigde Naties (2017) *New Urban Agenda*. Habitat III Secretariat.

Van den Broeck, P. (2008) 'The Changing Position of Strategic Spatial Planning in Flanders. A Socio-Political and Instrument-Based Perspective', *International Planning Studies*, 13(3), 261–283. [doi: https://doi.org/10.1080/13563470802521457](https://doi.org/10.1080/13563470802521457)

DEEL 2

Brenner, N., Marcuse, P. and Mayer, M. (2009) 'Cities for people, not for profit', *City*, 13(2–3), pp. 176–184. [doi: 10.1080/13604810903020548](https://doi.org/10.1080/13604810903020548).

Brenner, Neil. 2018. "Debating Planetary Urbanization: For an Engaged Pluralism." *Environment and Planning D: Society and Space* 36 (3): 570-590.

Burdett, Ricky, en Dyan Dudjic. 2007. *The Endless City: The Urban Age Project* by the London School of Economics and Deutsche Bank's Alfred Herrhausen Society. The Endless City: The Urban Age Project by the London School of Economics and Deutsche Bank's Alfred Herrhausen Society. London, New York: Phaidon Press.

Holemans, D. *et al.* (2018) 'Quand les citoyens prennent les choses en main. Coup de projecteur sur les collectifs citoyens créés en 2015-2016.' Une étude réalisée avec le soutien de la Fondation Roi Baudouin par Oikos Denktank en collaboration avec le prof. T. De Moor (Universiteit Utrecht). Brussel. Verkrijgbaar bij: <https://oikos.be/denktank/artikels/333-quand-les-citoyens-prennent-ensemble-les-choses-en-main-focus-sur-les-collectifs-citoyens-crees-en-2015-et-2016> (Toegang: dinsdag 22 januari 2019).

OECD/SWAC (2020), *Africa's urbanisation dynamics 2020: Africapolis, mapping a new urban geography*, West-African studies, OECD Publishing, Paris

Pleyers, Geoffrey. 2020. "The Pandemic is a battlefield: Social movements in the COVID-19 lockdown." *Journal of Civil Society*: 1-18. <https://doi.org/10.1080/17448689.2020.1794398>.

Verenigde Naties (2017) *New Urban Agenda*. Habitat III Secretariat.

Vervloesem, Els, Bruno De Meulder, en André Loeckx. 2012. *Urban renewal in Flanders (2002-2011): a particular practice in Europe*. Brussels: ASP Academic and Scientific Publishers, 2012.

DEEL 3

Eizaguirre, S., Pradel, M., Terrones, A., Martinez-Celorrio, X., & García, M. (2012). 'Multilevel Governance and Social Cohesion: Bringing Back Conflict in Citizenship Practices', *Urban Studies*, 49(9), 1999–2016. [doi: https://doi.org/10.1177/0042098012444890](https://doi.org/10.1177/0042098012444890)

Europese Commissie (2016) 'Supporting decentralisation, local governance and local development through a territorial approach'. Verkrijgbaar bij: http://cib-uclg.org/sites/default/files/eu_supporting_local_governance.pdf.

FAO et al. (2020) *Webinar: Cities and Covid-19 - food access for vulnerable communities in practice*. Online. Verkrijgbaar bij: <https://www.youtube.com/watch?v=WpfoiCtR7AA>.

Jessop, B. and Sum, N.-L. (2020) '18. Putting solidarity in its place in metagovernance', in Van den Broeck, P. et al. (eds) *Social innovation as political transformation. Thoughts for a better world*. Edward Elgar, pp. 90–96.

Galland, D., Harrison, J. and Tewdwr-Jones, M. (2020) 'What Is Metropolitan Planning and Governance for?', in Zimmermann, K., Galland, D., en Harrison, J. (eds) *Metropolitan Regions, Planning and Governance*. Cham: Springer International Publishing, pp. 237–256. doi: [10.1007/978-3-030-25632-6_14](https://doi.org/10.1007/978-3-030-25632-6_14).

Paidakaki, A. et al. (2020) 'Can pro-equity hybrid governance shape an egalitarian city? Lessons from post-Katrina New Orleans', *Territory, Politics, Governance*, 0(0), pp. 1–19. doi: [10.1080/21622671.2020.1773919](https://doi.org/10.1080/21622671.2020.1773919).

UCLG (2019) *The Localization of the Global Agendas. How local action is transforming territories and communities*. Fifth Global Report on Decentralization and Local Democracy. UCLG. Verkrijgbaar bij: https://www.uclg.org/sites/default/files/goldv_en.pdf (Toegang: 4 december 2020).

Verenigde Naties (2017) *New Urban Agenda*. Habitat III Secretariat.

United Nations Department of Economic and Social Affairs (UNDESA) (2012) 'Challenges and way forward in the urban sector. Sustainable Development in the 21st century (SD21)'. Verkrijgbaar bij: https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/challenges_and_way_forward_in_the_urban_sector_web.pdf (Toegang: vrijdag 20 november 2020).

UN-Habitat (2018) *SDG 11 Synthesis Report: Tracking Progress Towards Inclusive, Safe, Resilient and Sustainable Cities and Human Settlements. High level Political Forum 2018*. UN Habitat. Nairobi.

DEEL 4

UCLG (2019) *The Localization of the Global Agendas. How local action is transforming territories and communities*. Fifth Global Report on Decentralization and Local Democracy. UCLG. Verkrijgbaar bij: https://www.uclg.org/sites/default/files/goldv_en.pdf (Toegang: 4 december 2020).

United Nations (2020) *The Sustainable Development Goals Report 2020*. Verenigde Naties, p. 68. Verkrijgbaar bij: <https://unstats.un.org/sdgs/report/2020/The-Sustainable-Development-Goals-Report-2020.pdf> (Toegang: 4 december 2020).

DGD, CTB, NGO's, Verenigingen van Steden en Gemeenten (Vlaanderen, Wallonië, Brussel) en onafhankelijke experts (2008). *Cadre conceptuel pour l'appui de la Belgique à la décentralisation et à la gouvernance locale*. Brussel.

2 Strategische doelen

DOEL 1

Energieraad, (2006). Een graadje slimmer naar nieuwe instrumenten voor energiebesparingsbeleid. Verkrijgbaar bij: https://www.rli.nl/sites/default/files/aer_advies_061108_een_graadje_slimmer.pdf

Europese Commissie. Subgroup on “Delivering SDGs at local and regional level”, (2018). *Delivering the Sustainable Development Goals at local and regional level*. Verkrijgbaar bij: <https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/delivering-sdgs-local-regional-level.pdf>

Fioretti, C., Pertoldi, M., Busti, M. en Van Heerden, S. (eds), (2020). *Handbook of Sustainable Urban Development Strategies*. Europese Commissie.

Gayraud E., Auroy P., (2019). *La participation citoyenne, dimension et condition du développement durable* dans Parole publique, n°23, april 2019.

Gong, W., K. R. Rathore, H. Lyu en V. J. Haykin. (2016). *Cities at a Crossroads: Unlocking Industries' Potential for Sustainable Urban Development*. Wenen: UNIDO.

Hurard, M., (2011). *La participation citoyenne au développement durable à l'échelle locale en Europe*. Europese Think Thank 'Pour la Solidarité'. Verkrijgbaar bij: https://www.pourlasolidarite.eu/sites/default/files/publications/files/working_paper_-_participation_citoyenne_26.08.11_0.pdf

UN Habitat, (2016). *Nouveau Programme pour les villes*.

UN Habitat, (2020). *World Cities Report 2020. The Value of Sustainable Urbanization*. Verkrijgbaar bij: https://unhabitat.org/sites/default/files/2020/10/wcr_2020_report.pdf

Europese Unie, (2011). *Les villes de demain. Vision, défis et perspectives*.

United Cities and Local Governments (UCLG), (2016). *GOLD IV. Co-creating the urban futura. The agenda for metropolises, cities and territories*. Verkrijgbaar bij: https://www.uclg.org/sites/default/files/gold_iv_executive_summary.pdf

United Cities and Local Governments (UCLG). *The sustainable development goals. What local governments need to know*. Verkrijgbaar bij: https://www.uclg.org/sites/default/files/the_sdgs_what_localgov_need_to_know_0.pdf

DOEL 2

Bossuyt, J., Ronceray, M., (2020). *Claiming back civic space. Towards approaches fit for the 2020s?* EDDPM. Verkrijgbaar bij: https://diplomatie.belgium.be/sites/default/files/downloads/study_claiming_back_civic_space_towards_approaches_fit_2020s.pdf

Buis, H., Boex, J., (2015). *Improving local government performance by strengthening their 5 core capabilities*. VNG. Online. Verkrijgbaar bij: https://www.vng-international.nl/wp-content/uploads/2015/07/Paper_on_Local_Governments_and_the_5_Capabilities_opgemaakt1.pdf

De Peuter, B., Janssens, L., (2017). *Bestuurskracht. Inzichten vanuit het platteland*. Politeia.

Kiyo, Solidagro, Viva Salud (2019). *Visietekst rechtenbenadering*. Beschikbaar bij: https://www.solidagro.be/l/nl/library/download/urn:uuid:ed2cdfd7-76ac-447c-ac24-4491c490e8b5/visietekst+rechtenbenadering+.pdf?format=save_to_disk&ext=.pdf

SERV, (2020). *Rapport Binnenlands Bestuur. Een permanente zoektocht naar meer gelaagde bestuurskracht. Achtergrondrapport bij het advies*. Online. Verkrijgbaar bij: https://www.serv.be/sites/default/files/documenten/SERV_20200924_gelaagde_bestuurskracht_RA_P.pdf

UCLG CIB Werkgroep, (2020). *Joint CIB position on how local government development cooperation can contribute to achieving the objectives presented in the UCLG Decalogue for the post-COVID-19 era*. Online. Verkrijgbaar bij: http://www.cib-uclg.org/sites/default/files/joint_cib_position_on_how_local_government_development_cooperation_can_contribute_to_achieving_the_objectives_presented_in_the_uclg_decatalogue_for_the_post-covid-19.pdf

UN Habitat, (2020). *UN-Habitat Capacity Building Strategy. Presented by the Executive Director to the Executive Board*. Online. Verkrijgbaar bij: https://unhabitat.org/sites/default/files/2020/02/un-habitat_capacity_building_strategy_abridged_version_final_draft_for_sharing_revised_post_pmc_3_1012020_clean.pdf

UNDP, (2010). *The local capacity strategy. Enabling Action for the Environment and Sustainable Development*. Online. Verkrijgbaar bij: <https://www.undp.org/content/dam/aplaws/publication/en/publications/environment-energy/www-ee-library/local-development/undps-local-capacity-strategy/Local%20Capacity%20Strategy%20-%20Final.pdf>

DOEL 3

C40-steden. 2020. *The Future of Urban Consumption in a 1.5°C World*. C40 Cities Headline Report. <https://www.c40.org/consumption>

FAO. 2019. *FAO framework for the Urban Food Agenda*. Rome. <https://doi.org/10.4060/ca3151en>

Monteiro, C. A., Moubarac, J. C., Cannon, G., Ng, S.W., en Popkin, B. 2013. *Ultra-processed products are becoming dominant in the global food system*. *Obesity Reviews*. Nov;14 Suppl 2:21-8. <https://doi.org/10.1111/obr.12107>

Nagurney, A. 2015. *Design of Sustainable Supply Chains for Sustainable Cities*. *Environment & Planning B*, 42(1), pp 40-57. <https://supernet.isenberg.umass.edu/articles/SustainableCities.pdf>

Platenkamp, L., Polack, S., Mbuya, M.N.N., Demmler, K. M., Boatemaa Kushitor, S., Moragues-Faus, A., Battersby, J., Drimie, S. 2020. *Defining urban governance for nutrition - Implications for enabling better nutrition for cities*. *GAIN Discussion Paper Series 4*. <https://doi.org/10.36072/dp.4>

Thebo, A.L., Drechsel P., Lambin E.F. 2014. *Global assessment of urban and peri-urban agriculture: irrigated and rainfed croplands*. *Environmental Research Letters* 9. <https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1748-9326/9/11/114002>

UN Habitat. 2019. Urban-rural linkages guiding principles. Framework for action to advance integrated territorial development. Nairobi. <https://unhabitat.org/urban-rural-linkages-guiding-principles->

BIJLAGE 5 - CONTACTGEGEVENS VAN ANGS-LEDEN

Lijst van GSK-deelnemers

Organisatie	Naam	E-mailadres
Brulocalis	Jean-Michel Reniers	jean-michel.reniers@brulocalis.brussels
COTA	Emmanuel Gayraud	emmanuel.gayraud@cota.be
Echos Communication	Tania Kusikumbaku	tania.kusikumbaku@echoscommunication.org
Oxfam MDM	Sophie Tack	sophie.tack@mdmoxfam.be
Rikolto	Charlotte Flechet	charlotte.flechet@rikolto.org
UVCW	Isabelle Compagnie	isabelle.compagnie@uvcw.be
VVSG	Karliën Gorissen	karlien.gorissen@vvsg.be

Lijst van GSK-waarnemers

Organisatie	Naam	E-mailadres
ARES	Hedia Hadjaj	hedia.hadjaj@ares-ac.be
BOS+	Bram Sercu	bram.sercu@bosplus.be
	Pieter Vandesype	pieter.vandesype@bosplus.be
Iles de Paix	Olivier Genard	olivier.genard@ilesdepaix.org
Join For Water	Johan Slimbrouck	johan.slimbrouck@joinforwater.ngo
	Dirk Glas	dirk.glas@joinforwater.ngo